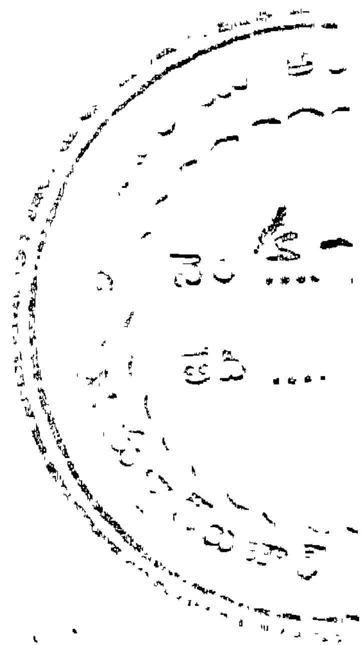
శ్రీరస్తు.

శకుంతలాపరిణయము.

కృష్ణకవిప్రణీతము.

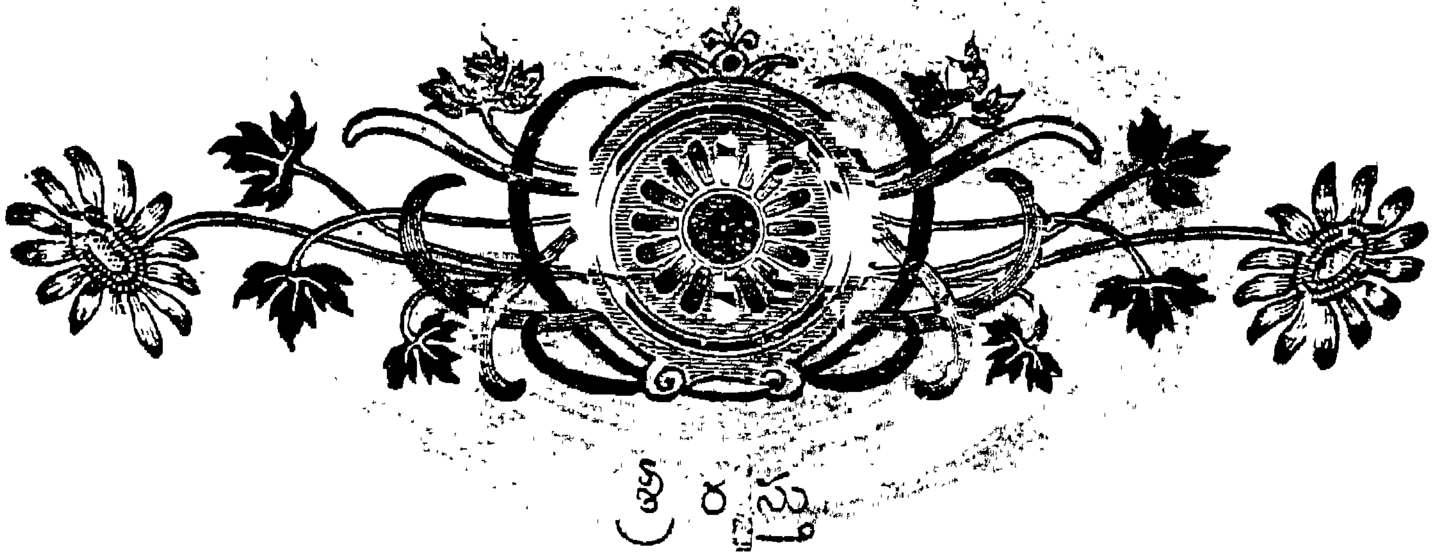
చెన్నపురి:

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము.

1916.

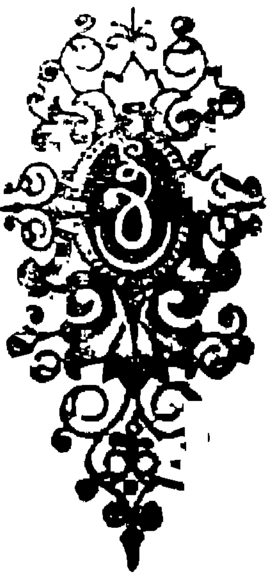
PRINTED BY
V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS,
AT THE AUDI SARASWATY NILAYA PRESS,
69, MALAYAPERUMALL STREET, MADRAS.—1916.

శ్రీరస్తు

శకుంతలాపరిణయము.

పీఠిక.

వత్సాంకలసద్భుజాంతరయుత స్త్రీయోరుహారాగ్రరే
ఖావిశ్రాంతి నెసంగుతత్కుచతటిన్ గైసేయుకాశ్మీరసం
భావంబుల్ తనమైఁ బొసంగ నలమేల్మంగాభిధానేందిరా
దేవిం గౌఁగిటఁ జేర్చు వేంకటపతిన్ ధీయుక్తిఁ గీర్తించెదన్. 1

ఉ. ధీనిరవద్య హృద్యనిరతిన్ హరితోభరితోత్సవంబులన్
బూనుకడాని బొమ్మకలుముల్ వెలుముల్గలముద్దుగుమ్మ స
న్మానిమనోవిహారిణి రమారమణీమణి భూరిసూరిస
న్మానముఁ గూర్చుఁగాత గరిమన్ నెఱిమంజుల మైనమత్కృతిన్. 2

ఉ. పుంఖితశత్రుకర్ణములు భూరివిరోధిశిరోధులుం జవ
ప్రేంఖదరాతిమస్తములు విద్విడురంబులు సంగదావళీ
రింఖదరిప్రవేష్టములు వ్రేలఁగ లీల నెసంగు దైత్యభి
చ్ఛంఖముఁ జక్రమున్ గదయు శార్ఙ్గము ఖడ్గము మమ్ముఁ బ్రోవుతన్. 3

క. భాసురసూరిగ్రామణి, భూసురముఖపంకరుహనభోమణివినమ
ద్దాసనిచయచింతామణి, నే సింగరిగురుశిఖామణిం గణుతింతున్. 4

తే. సోమునన్నపఁ దిక్కనసోమయాజి, భీముశ్రీనాథు భాస్కరుఁ బెద్దనార్యుఁ
బోతనామాత్యు మఱియును బొలుపుఁగాంచు, నాంధ్రకవితానిశాంతుల నభినుతింతు.

ఉ. శ్రీరమణీధవార్పితము సేయుకృతిన్ బ్రతికూలవృత్తిమై
క్రూరవచోవికారములఁ గుందగు నెట్టని చూడ్కిఁ జూచి వే
సారుచు సారె దూఱుచుఁ గుశంకలఁ బోవకుఁ డన్నలార! మీ
నేరుపు లన్యకావ్యసరణిన్ బురణింపఁగఁ జేయుఁ డొప్పుగన్. 6

వ. అని యివ్విధంబున నిష్టదేవతాప్రార్థనంబును గురువందనంబును సుకవిభూషణంబునుం గుకవిదూషణంబునుం గావించి యెద్దియేనియు నొక్క ప్రబంధంబు రచియించి మదిష్టదైవతంబునకు నంకితంబు గావింపం దలంచునవసరంబున. 7

సీ. ఏమహాత్ములపుట్టినిల్లు బ్రహ్మాదులు, శిరసావహించి పూజింతు రెలమి
నేదయాహృదయుల సైదోడుజగములఁ, ద్రిస్రోతయై పవిత్రీకరించు
నెవ్వారిశుశ్రూష నేకాంతమును లేక, వసుధాసుధాశనవ్రతము లెసఁగు
నేమహామహులసంగ్రామసామర్థ్యంబు, పార్థివోత్తములకుఁ బట్టుఁ గొమ్మ
తే. వారు దుర్వారగర్వారవముఖరముఖ, శత్రుజత్రుక్షతిక్షురక్షతజకృతజ
యార్హచర్చాసమర్చితోగ్రాసిలసన, భాసురభుజోత్థవిభవులు పాదభవులు. 8

క. ఆపాదభవులలోపల, నాపాదితధైర్యధుర్యు లార్యు లవార్యుల్
ప్రాపితధనకనకాంబర, గోపాయితకవులు పైఁడికులగోత్రభవుల్. 9

క. ఆరసికులలోఁ బెద్దన, గారనఁగా రూఢదీపకళికావిలస
ద్ధోరణి నిద్ధారిణిఁ దగు, కారుణికులలోనఁ బరమకారుణికుం డై. 10

క. పెద్దనఁగారావేలుపుఁ, బెద్దనఁగారంతిభాతి భృతవైభవుఁ డై
పెద్దనఁగా రాశూరుల, పెద్దనఁగారాచ మెచ్చుబిరుదముఁ దెచ్చెన్. 11

ఉ. సన్నుతకృష్ణరాయనృపసత్తమచిత్తము రాఁ జరించుచున్
మన్నన మీఱి భూరిబహుమానముగాఁ గజరాజరాజిఁ గై
కొన్నఘనుండు పైఁడికులగోత్రపవిత్రచరిత్రుఁ డౌర పె
ద్దన్నసిరుల్ సరుల్ పొగడ నక్కడ నిక్కడ నెక్కుడై తగున్. 12

సీ. మహిమ నేటూరియిమ్మడి తిర్మలకుమార, సింగరార్యులప్రియశిష్యుఁ డగుచు
నాచార్యపదభక్తి యాశ్రితావనరక్తి, గలిగి శౌర్యౌదార్యకలితుఁ డగుచు
రాయలరాజకార్యమునందు నిరతుఁడై, ప్రాజ్యసామ్రాజ్యసంభరితుఁ డగుచు
ధనధాన్యకటక మై తనయిల్లు వర్ధిల్ల, ధాత్రీసురత్రాణదక్షుఁ డగుచు
తే. నవనిశరణించె శరణిహృద్యానవద్య, పద్యగద్యావళీస్తవ్యభవ్యనవ్య
కావ్యసంభావ్యభీమసంగ్రామవిజయ, బిరుదుఁ డగుచిలుమామిళ్ల పెద్దశౌరి. 13

ఉ. మానితమూర్తియైన చిలుమామిళ పెద్దనృపాలమౌళికిన్
సూనుఁ డొరుండు గల్గె మధుసూదనపాదనమస్క్రియాపరుం
డానతశత్రుజాలుఁడు నయానయనిర్ణయశీలుఁ డుత్తమ
జ్ఞానఘనుండు తిమ్మనృపసత్తముఁ డుత్తముఁ డిమ్మహిన్ రహిన్. 14

పంచచామరము. ధరాధరాధరాహివర్యధైర్యధుర్యవిట్కర
స్ఫురత్తళత్తళత్ప్రభాప్రభూతశాతహేతిచే

విగోధిరాడ్భిరోధిరాజి ప్రీలహేలిసల్పునా
స్థిరామరామరాగఁడైన తిమ్మభూవిభుం డనిన్. 15

తే. తిమ్మనృపతికిఁ బట్టపుదేవివలన, సురుచిరాకారులిరువురు సుతులు గలిగి
రగ్రజుఁడు వేంకటాద్రీంద్రుఁ డవరజుండు, భవ్యగుణశాలి రామభూపాలమౌళి. 16

సీ. బలరామ రఘురామ పరశురాములతోడ, విక్రమంబునమాద్రి వేంకటాద్రి
ద్విజరాజ ఫణిరాజ దిగిభరాజులతోడ, విశదకీర్తులమాద్రి వేంకటాద్రి
యినజాత వనజాత ఘనజాతములతోడ, వితరణంబున మాద్రి వేంకటాద్రి
భారతీశ సతీశ భార్గవీశులతోడ, విన్నాణమున మాద్రి వేంకటాద్రి

తే. ధారుణీ భరించి విబుధుల గారవించి, సురుచిరసువర్ణపూర్ణత సొబగుమించి
యగణితోచ్చ్రాయమున దివ మాక్రమించి, వెలయు హేమాద్రితోమాద్రి వేంకటాద్రి.

సీ. దినదిన దీనాతిథిప్రీణనంబున, కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ
నిత్యసత్యవ్రతనిష్ఠాగరిష్ఠత, కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ
సౌశీల్య వాత్సల్య సాకల్యకల్యత, కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ
సౌందర్యగాంభీర్యచాతుర్యధుర్యత, కన్నపూర్ణాదేవి కన్నపూర్ణ

తే. వరకవుల వేలుపులగిడ్డి వాసిరెడ్డి, పద్మనాభునితోఁ బుట్టుపడఁతి యగుట
కన్నపూర్ణమహాదేవి కన్నపూర్ణ, మహితసద్గుణనికురుంబ మాదమాంబ. 18

క. ఆమాదమాంబవలనఁ బ్ర, ధామహితుఁడు వేంకటాద్రితనయుం గనియెన్
సోమదరస్తోమ శర, వ్యోమసరిద్ధామకీర్తి నూర్జితమూర్తిన్. 19

క. వేంకటనాథుం డొసఁగిన, సంకల్పఫలం బటంచు జననీజనకుల్
వేంకటపతినామంబున, నంకితుఁ గావించి రతని నాశ్రితరతునిన్. 20

క. శంకాతంకానంకా, హంకారస్ఫారశౌర్యహార్యత్యుం డై
వేంకటపతి ధృతిమారటు, వేంకటపతి యనఁగ జగతి వినుతికి నెక్కెన్. 21

క. ఆవేంకటపతినరపతి, దేవి రహిం బాపమాంబ దినదినమార్యా
దేవిని శ్రీదేవిని వా, గ్దేవినిఁ బూజించు వసుమతిన్ సుమతియనన్. 22

ఉ. నేరుపుమీఱఁ బుట్టినిలు నీరును గాలును గాఁగఁబుట్టిరా
మారునిఁగన్న తల్లియును గుమారునితల్లియు సాటివత్తురే
భూరితరవ్రతాచరణఁ బుట్టినయింటికి భవ్యకీర్తియున్
జారుపమున్ దనర్చిధరం బైనొఱపై తగు పాపమాంబకున్. 23

చ. పటుగతిఁ బాపమాంబకును బ్రాభవవైభవశాలియైన వేం
కటపతికిన్ దనూభవులు గల్గిరి నల్వురు విక్రమక్రమో
ద్భటరిపుహారి జగ్గనరపాలుఁడు రామధరావరుండు మా
రట మదనుండు పెద్దశివరామ మహీపతి వేంకటాఖ్యుఁడున్. 24

మహాస్రగ్ధర. పరవైరించప్రపంచావరణమున యశోవ్యాజనైజాంశులొప్పం
జిరమామిళ్లాన్వవాయాంచితజలనిధికిన్ శీతభానుండు వోలెన్
బరఁగున్ జగ్గక్ష్మాధీశ్వరుఁడురుతరసంపన్నిధానుండు దానా
పరకానీనుండు బాహాబలచరితజగత్ప్రీణుఁడై రాణమీఱన్. 25

తే. హరిణిసత్సంప్రదాయంబునందు భాగ్య, చిహ్నములతోడ నుదయించె శీలవృత్తి
నియమములమేటి యగుభవానీవధూటి, భార్యగా నేలె జగ్గభూపాలకుండు. 26

మ. నిరతిన్ జగ్గనృపాలమౌళికి భవానీదేవికిం గాంచనాం
బరుసన్నన్ సిరిగన్నయన్న శివరామక్షోణినాథుండు ని
ర్భరఘోరప్రతివీరహాలహలమా పట్టాభిరామప్రభుం
డరుదౌ వేంకటశౌరినాఁగలిగిరూహాన్ మువ్వురాత్మోద్భవుల్. 27

వ. అందు. 28

సీ. తనదానమర్థులొందినఁ గాఁకఁ జూపక, మిత్రభావంబున మెలఁగునేనిఁ
దనభోగ మొరులు మీటిన వెచ్చనూర్చక, తా నజిహ్మగలీలఁ దాల్చునేనిఁ
దనవారి నొరులు వేఁడిన నైనవీడక, ఘనవృత్తి భువనమ్ము మనుచునేనిఁ
దనధర్మ మొరులు పూనిన డీలుపడనీక, సమదృష్టి మోదమ్ము సలుపునేనిఁ

తే. దేజమునఁ జిత్రభానుండు ధృతి నహీనుఁ, డీవి ఘనమూర్తిగరిను మాహేశ్వరుండు
సాటిరాఁదగునాశ్రితశ్రమపయోధి, తరణి కిచ్చినశివరామధరణిపతికి. 29

క. రమణాంబను లక్ష్మాంబను, గ్రమమునఁ బాణిగ్రహణము గావించి నృపో
త్తముఁ డయ్యిరువురవలనం, గొమరుల నిరువురను గాంచి కూర్మి వహించెన్. 30

వ. అక్కుమారయుగళమ్మునందు. 31

తే. రమణమాంబాత్మజుఁడు బలరామనృపతి, లక్ష్మణాంబాసమేతుఁడై లలి వహించె
నచ్చమాంబాసుతుఁడు పార్వతమ్మతోడఁ, బ్రబలుఁడై యొప్పె వేంకటరామనృపతి.

క. చినశివరామసుధీమణి, యనుజుఁడు పట్టాభిరామయాగ్రణి లక్ష్మాం
బను బెండ్లియాడి క్రమమునఁ, దనయచతుష్కంబుఁ గాంచి ధాత్రి రహించెన్. 33

సీ. రంగమాంబామనోరాజీవమిత్రుఁడై, కరమొప్పు రఘునాయకప్రభుండు
వెంకమాంబాగుణాలంకారకలితుఁడై, రాణించు వేంకటరామవిభుఁడు
బుచ్చమాంబాపరిస్ఫురితోపభోగుఁడై, మహిమంబుఁ గాంచులక్ష్మణవిభుండు
చినరంగమాంబికాశృంగారవిభవంబుఁ, గాంచుకుమారజగ్గక్షితీశుఁ

తే. డబ్జభవునాననముల వియ్యంబుగాంచి, వేదములతోడ నెయ్యమ్ము విస్తరించి
ప్రబలెఁబట్టాభిరామభూపాలసుతచ,తుష్టయము పేర నబ్ధిచతుష్టయంబు. 34

తే. అవనిఁబట్టాభిరామన్నఁ యనఁగుఁదమ్ముఁ, డాశ్రితామరధాత్రీరుహమ్ము శత్రు
కాలకూటము మిత్రసుధాలవాల, మోలిఁ దనరారు వెంకభూపాలకుండు. 35

క. ఆవెంకక్షితిపతిరహి, గావిలసిలువెంకమాంబికాసతివలన్
ధీవిహితునాయఁడమ్మనఁ, గావిశ్రుతిఁగాంచుతనయుఁ గాంచి రహించెన్. 36

తే. పార్వతీనామమున నేత్రపర్వమైన, బాలికామణిఁ బెండ్లియై హేలఁదనరె
నాసగొనుసర్వసర్వంసహామరులను, నవసుధాసారములతెమ్మ నాయఁడమ్మ. 37

వ. ఆకూటస్థు లగునలువురిలో నగ్రజుం డగుజగ్గక్ష్మాపాలకువంశప్రకారంబు వివరింపం
బడియె వెండియు. 38

శా. ఆజగ్గక్షితిపాలుతమ్ముఁ డలరున్ హంవీరవీరాసిధా
రాజీర్యద్రిపురాజి మేళనలలద్రంభాదికాద్యప్సరగ
కూజత్కంకణకింకిణీఘుణఘుణాఘోషాస్ఫురద్వ్యద్ధసీ
మాజాగ్రత్తురగుండు పెద్దశివరామక్షోణిపాలుం డిలన్. 39

కవిరాజవిరాజితము. సదయవిచారుఁడు నారదపారదశారదనీరదహారదర
త్నదమలకీర్తివిహారుఁడు ధీరుఁ డుదారుఁడు శూరుఁ డభీరుఁ డనన్
బదిలుఁడు శశ్వదనావిలకేవలభావలతావలనాకలనన్
బెదశివరామసుధీమణి యాశలఁ బేశలకౌశలుఁడై చెలఁగున్. 40

తే. సంశ్రితసురద్రువల్లియోపామతల్లి, బంధుజనసింధుసరణిసంపదలధరణిఁ
బరగు పెదశివరామభూపాలుదేవి, భూరిసద్గుణనికురుంబ బుచ్చమాంబ. 41

ఆ. ఎలమిబుచ్చమాంబవలనఁదనూభవ, పంచకంబుఁబడసెఁబంచశరుని
బాణపంచకంబుభాతి శ్రీపెదశివ, రామవిభుఁడు భాగ్యరాశియనఁగ. 42

చ. రతిపతికన్నమిన్న జయరామవిభుండు ఘనుండు వెంకన
క్షితిపతి సాహితీసలిలసింధుఁడు రామధరాధురంధరుం
డతిధృతిలక్ష్మణప్రభుఁ డుదారయశుం డగుచంద్రమౌళియ
ప్రతిభవులౌగ పెద్దశివరామతనూభవు లాత్తవైభవుల్. 43

వ. అందు. 44

క. అలజయరామసుధీమణి, వలనొప్పఁగఁ బార్వతమ్మవలనఁ దనయులం
బలియురనిరువురఁ గాంచెన్, సులలితగతి వెంకవిభునినూరప్రభునిన్. 45

తే. వెంకమాంబాసమేతుఁడై వెంకధరణి, పాలతిలకుండుసిరులచేఁ బరిఢవిల్లె
బుచ్చమాంబాసమేతుఁడై భూరిసౌఖ్య, సంపదలఁగాంచెనూరనిలింపవిభుఁడు. 46

మ. జయరామప్రభుముద్దుతమ్ముఁ డురుదోస్సారుండు ధీరుండుని
ర్భయుఁ డుగ్రాహవదోహలుండు విమతప్రాలేయబాలార్కుఁడ
వ్యయనారాయణపాదభక్తినిరతుం డార్యుండు రంగాంబికా
ప్రియుఁ డావెంకనృపాలచంద్రుఁ డిలఁ గప్పెన్ గీర్తియన్వోన్నిలన్. 47

శా. ఆవెంకక్షితిపాలసోదరుఁడు రామాధీశ్వరుం డుల్లస
ల్లావణ్యంబునఁ గావ్యనాటకగుణాలంకారపారీణతా
ప్రావీణ్యంబున వాక్పటుత్వమున సద్భావంబునన్ విక్రమ
శ్రీవైయాత్యమునన్ బ్రసిద్ధుఁ డగుచున్ జెల్వారు నిద్ధారుణిన్. 48

సీ. తమ్ములయెడల నెయ్యమ్మునూపఁడుగాని, రాజుకాంతులసాటిరాకయున్నె
యిచ్చుచోఁ గొంఁకి పెల్లగురకుండఁడుగాని, రసదమీగికిసాటిరాకయున్నె
సశరీరుఁడగుచు సాక్షాత్కరింపఁడుగాని, రతిరాజురహిసాటిరాకయున్నె
కువలయామోదంబుఁ గూర్పఁజాలఁడుగాని, రవితేజమునసాటిరాకయున్నె
తే. యీదరస్మితవదనునకీవదాన్య, మాళికీరూపశాలికీమానితప్ర
తాపునకునంచుబుధులుచిత్తములనెన్నఁ, బ్రబలుపెదశివరామన్నరామశౌరి. 49

సీ. ప్రథమాంశమునధర్మభంగముంకువ గాఁగ, బాణిగ్రహణమైనపలువఁదనము
రాఁగూడదని పల్కు రమణు వెంబడి నేగి, కానలో విహరించుగడుసుఁదనము
మాయామృగము వెంట మగఁడు పోవఁగ దంట, నుఱఁదివంపిననాటిమంకుతనము
రావణాసురుపీట రహిఁ బాసి నానాట, చెఱసాల నెలకొన్న చిన్నతనము
తే. హవణిఁదీర్పఁగఁ గ్రమ్మఱ నవతరించి, పైఁడిపులగోత్రమిద్ధాత్రిపాత్రముగను
జెలఁగురామక్షమాపాలుఁ జెట్టపట్టె, ధీరధోరణి జానకీదేవితీవి. 50

తే. తీవిఁదనరారు జానకీదేవివలన, రామభూపాలతిలకుండు ప్రేమమీఱఁ
బడసె మువ్వురఁదనయులభరితనయుల, హరిహరాబ్జభవాంశమ్ములందువారి. 51

క. వెంకక్షితిపతియనశౌ, ర్యాంకుఁడులక్ష్మన్నయనిజాశ్రితకువలై
ణాంకుఁడు సీతప్రభుఁడన, నంకితనామములవిజయమందిరిధరణిన్. 52

చ. సలలితభాగ్యచిహ్నముల సన్నుతికెక్కుడు చిన్నమాంబికా
జలరుహపాణితోడ సుఖసంతతిఁ గాంచుచు భూరివైభవం
బులఁ దనరారి సూరిజనముల్ జనముఖ్యుఁ డటంచు నెంచఁగా
విలసిలు రామభూవరుని వెంకనృపాలుఁ డలోలశీలుఁడై. 53

మ. చిరుమామిళ్లకులాబ్ధిచంద్రుఁడు జయశ్రీసాంద్రుఁడచ్ఛన్నభూ
వరుఁడున్ వెఱ్ఱమనాఁదనచ్ఛుతరుణింబాణిగ్రహంబై శుభ
స్ఫురణన్ సంతతిఁ గాంచి విప్రతతికిన్ భూగోహిరణ్యాదిభా
స్వరదానంబులఁ దృప్తిచేసి తనరెన్ సభ్యుల్ ప్రశంసింపఁగన్. 54

శా. ఆరామప్రభుసీతభూతలవిభుం డశ్రాంతవిశ్రాణన
స్వైరంబైనసురద్రుపంచకము గెల్వం బంచశాఖాహ్వయో
దారంబై నిజహస్తవారిరుహమిద్ధాత్రీసురశ్రేణికిన్
హేరాళంబుగఁ గోర్కులీనఁదనరున్ హేమాద్రితో మాద్రియై. 55

సీ. కులగోత్రముల కాదికొన్న చిన్నతనంబు, విసములో నుదయించుకసరుఁదనము
పుడమి నంతకనామమునఁ బేర్చువైళంబు, రేఖ వెలారించుబేలతనము
కాఁపురం బప్పులగడపుకోఁచఁదనంబు, నిలిచినచోట కాల్నిలనిగోనము
మేనినుచ్చల నిచ్చలూనువిన్నఁదనంబు, గళమున గరమూను గడుసుఁదనము
తే. మానదిగ్రాజరాజవశ్యానురూప, రూపగుణగణవిభ్రమారూఢగాఢ
వైభవస్ఫూర్తి మన్మూర్తి వసుధఁ బరఁగె, సరసుఁడైన సీతారామధరణివిభుఁడు. 56
క. శీవిఙ వెంకటలక్ష్మీ, దేవీమణివలన సంతతింగాంచుమవి
ద్యావైదుష్యంబునస, ద్భావంబున సీతనృపతి ప్రబలుఙ ధరణిన్. 57
క. ఆరామప్రభునసుజుం, డైరాజిలులక్ష్మణేంద్రుయశ మిల వెలసెఙ
దారాచలతారాధిప, తారాచయతారహారతారాభంబై. 58
క. ఆలక్ష్మీపతి నరపతి, వైలమ్మనజానకమ్మవలననిరువురం
బొలురఁ గాంచెం బృథ్వీ, పాలురఁగా నాయఁడమ్మ పాపయ్యాయనన్. 59
క. ఆనాయఁడమ్మ నెమ్మది, గా నెలకొని పాపమాంబికాసహితుండై
నానావిధభోగమ్ముల, నానందమునొంది జగతి నభినుతిఁ గాంచెన్. 60
క. ఆనలువురు కూటస్థుల, లోనంగడగొట్టుసుజనలోలుఁడు వెంక
క్ష్మానాథుఁడు గోవిందాం, బానురతిం గాంచె సీతయాఖ్యుం దనయున్. 61
క. ఆనలుగురుధీరులఁ దగు, నానలుగురు మీరువిభ్రమాతిశయమునన్
ధీనిరతిజయమునం జతు, రాననుఁడైరామభూవరాగ్రణి ధరణిన్. 62
పంచచామరము. పన్నగారివాహుఁడూహ వన్నిచిన్నపాపఁడైఁ
యన్నగారివెంటనంట యై చరించు వైఖరిన్
బన్నగారివాహనాంశభాజిరామభూవిభుం
డన్నగారివెంటదంట యైచరించు వైఖరిన్. 63
మ. అనయంబు న్వినయంబు పండితుల కత్యానందముం గూర్పహే
మనగేంద్రప్రతిమానధైర్యుఁడగురామక్షోణిపాలుండు తా
ఘనదానంబును క్షాత్రము న్గలసి యేకస్ఫూర్తి మూర్తీభవిం
చినచందంబునఁ దోఁచుఁ జూపఱకు నక్షీణప్రభావోన్నతిన్. 64
తే. శీలగుణవృత్తముల ధాత్రిఁ జెలగువాసి, రెడ్డిపెదపద్మనాభుపుత్రీలలామ
భాగ్యములదీవి రామభూపాలుదేవి, పడఁతులకు మేటిరమణమాంబావధూటి. 65
తే. రమణమాంబికవలన నారామవిభుఁడు, కనియె మువ్వురుతనయులగణితనయుల
ఘనునిఁ గోదండరామునిఁ గవిజనాను, నయులవేంకటరామన్ననాయఁడమల. 66
వ. అందు. 67
క. కోదండరామజనపతి, వేదండకరప్రకాండవిలసన్నిజబా

వోదండమున వసుంధరఁ, బూదండరహిన్వహించె బుధులు నుతింపన్. 68

శా. మాన్యుండై తగువాసిరెడ్డిపెదలక్ష్మక్షోణిభృన్మౌళికిన్
కన్యారత్నము నానమాంబతనకుం గాంతాలలామంబుగాఁ
గోన్యోమత్సదృగిత్యుదారభుజుఁడై కోదండరామార్యమూ
ర్ధన్యుండాత్మభవుంజెలన్నయనుసుస్యన్మూర్తిఁగాంచెన్ రహిన్. 69

క. శ్రీపతిభాతిఁ జలన్నా, ర్వ్యాపతియలబోడెపూడివేంకటరామ
క్ష్మాపతిగాదిలిపట్టిన్, రూపవతిఁ బకీరమన్నిరూఢి వహించెన్. 70

వ. అమ్మువ్వురిలోనం గోదండరామకృపాలునకుం గడగొట్టుతమ్ముండు. 71

ఉ. దండిగనాయఁడన్ బ్రభువతంసుఁడు భండనభూమి భూరిదో
ర్దండలమండలాగ్రమరిమండలి పై జళిపింపఁ గాంచియొం
డొండతిలోత్తమాప్రభృతియోషలు భూషణభూషితాంగులై
చండమరీచిమండలమె సారెకుఁ జూతురు కౌతుకంబునన్. 72

క. శ్రీవాసిరెడ్డినాగ, క్ష్మావరునకుఁ బార్వతమ్మగారికిసుత యై
రేవిన్ దగువెంకాంబను, శ్రీవిలసిలునాయఁడమ్మ చేకొనితనరెన్. 73

సీ. సత్యభాషల హరిశ్చంద్రుండు శ్రీరామ, చంద్రుఁ డీవఁబాలచంద్రుఁడొకటి
నవనవోన్నతి రతినాథుండు నిషధభూ, నాథుఁ డీధారుణీనాథుఁ డొకఁటి
కాంతిస్వాహావధూకాంతుండు పద్మినీ, కాంతుఁ డీమేదినీకాంతుఁ డొకటి
రణరంగమున బలరాముండు జమదగ్ని, రాముఁ డీసుగుణాభిరాముఁ డొకటి

తే. యీవిధనదుండువనఘుండునీతఁడొకటి, హేలనీశుండుమరుదీశుఁ డీతఁ డొకటి
ప్రబలుఁడనవిశ్రుతివహించె రామధరణి, పాలువేంకటరామభూపాలమౌళి. 74

సీ. తనరాకకెదురుచూచినచాతకమ్ముల,దగఁ దీర్చునవపయోధరముమాడ్కిఁ
దననవాభ్యుదయంబుఁదగఁగోరుజక్కవ, కవలలాలించుభాస్కరునికరణిఁ
దననవాధిగమంబుతటి వేచువిపినపం, క్తులఁ బ్రోదిగొనువసంతునివిధమునఁ
దనదుసాంగత్యమాత్మఁదలంచుకుముదిని, కామోదమొసఁగు నేణాంకుసరణి

తే. నభ్యుదయమందిసుజనులహవణిఁబ్రోచె, రాజధరరాజతాచలరాజభుజగ
రాజగోపాలకలశాబ్ధిరాజరాజ, రాజదతికీర్తి వేంకటరామమూర్తి. 75

క. ఆవేంకటరామప్రభు, దేవి విరులతావి సిరులదీవి యమృతపుం
బావి నెఱతీవిఁ దనరున్, వేవిధములవెంగమాంబ విశ్రుతిమీఱన్. 76

ఉ. ప్రోదిగవాసిరెడ్డికులమున్ గలిమిన్ వెలయించు సత్క్రియా
పాదినిపాపమాంబకును భవ్యయశుండగురాజమౌళికిన్
గాదిలిపట్టియై శుభవికాసమునం దగువెంగమాంబకున్
మేదిని సాటివత్తురె ఘృణిన్ హృణిన్ రమణీశిరోమణుల్. 77

సీ. పదినోళ్లభాషింపఁ బడురచ్చలకు నెక్కి, పరమేష్ఠి నెలఁతయే భాష మెలఁత
నిలిచినచోటఁ గాల్నిలుపక వర్తించు, శ్రీమహాదేవి యేసిరులదీవి
చండియై తనప్రాణసఖు నాటలాడించు, గౌరీశధూర్జటి యేకళలజోటి
యడుగున కొకగుణం బనహెచ్చుతగ్గులై, నలినొష్పపృథ్వియే నాఁటిసాధ్వి
తే. యనుచు ననిచిన కూరిమి నణఁగి మణఁగి, కలిమి లేమిని భర్తతోఁ గలసి మెలసి
హెచ్చుతగ్గుల నొకరీతి నసక మెసఁగ, వెలసె విలసితకీర్తుల వెంగమాంబ. 78
క. శ్రీవెంగమాంబికామణి, కీవేంకటరామనృపతి కిరువురుతనయుల్
శీవింగలిగిరిగుణగణ, భావితులై రామనృపతిపాపయ్యయనన్. 79
ఉ. మత్తగజంబులీలఁ జెలువమామిళ్ళ వేంకటరామశౌరిపు
త్రోత్తముఁడైన రామవిభుఁ డోహరిసాహరిశత్రుకోటిపైఁ
గత్తిజటీనదూసియొసకంబెసఁగన్ జళిపింపనింపుమై
గుత్తపుఁదాపితాఅవికసుట్టుపటుక్కున విచ్చె రంభకున్. 80
చ. అహహ పెరుంగు రామమహిపార్పితదానపయఃప్రణాళులి
ట్లహరహమేలులై పరఁగి యాశిలభూభరమానుసామజ
ప్రహతకటీకటాహములఁ బర్వుచుఁ దన్నుతిప్రీలఁ జేయుఁద
న్మహిమము లెన్నమిన్న మహిమండలిఁ గుండలిరాజమాళికిన్. 81
క. శ్రీమీఱఁ దల్లిదండ్రులు, నామమిడిరి వేంకటాద్రినాయఁడనుచు నా
రామక్షితిపతితమ్మునిఁ, బ్రేమం బాపయ్యయనుచుఁ బిలిచిరి పిదపన్. 82
సీ. ఒకవానరుఁడు నఖమ్మూనఁ బూనఁగలేక, మైనాకశైలంబు మ్రగ్గె జలధి
నొకబ్రహ్మచారికోరికఁ దీర్పఁగాలేక, బలివిన్నసైరసాతలముఁ జేరె
నొకనరుండెడదాఁక నోర్చుబీరములేక, గిరిజాధినాథుండు క్రిందుపడియె
నొకజోగిగొన్నగ్రుక్కకు మించఁదడిలేక, కలశాబ్ధిరాజు భంగములఁబడియె
తే. నేటిధృతి యేటివితరణమేటిశౌర్య, మేటిగాంభీర్యమనిని రాఘాటధైర్య
దానశక్తిగభీరతానూనుఁ డగుచు, వరలు వేంకటరాముపాపయ్యశౌరి. 83
క. శ్రీమచ్చిఱుమామిళ్ళకుల, సోమునకున్ బాపయప్రచురనామునకున్
గామినియిభగామినిశుభ, గామినిమీనాంబతనరుఁ గలిమిన్ బలిమిన్. 84
సీ. ఆదిగర్భేశ్వరియని బుధుల్ వినుతింపఁ, బుట్టుభోగములతోఁ బొలుపుమీఱి
యనుకూలదాంపత్యమనుచు లోకులు మెచ్చఁ దనప్రాణనాథుచిత్తమున మెలఁగి
పరమపావనియంచు బంధువుల్ తోషింప, నిత్యవ్రతాచారనిరతిఁ బూని
భాగ్యశాలినియంచు భామినుల్ గణుతింపఁ, సూఁతులఁ గొడుకులఁ గూర్మిఁ గాంచి
తే శ్రీవిఁదనరారెఁ బద్మాక్షిదేవికధిక, వైభవమ్ముల భాసిల్లు వాసిరెడ్డి
రామలింగేంద్రునకును గారాబుపట్టి, మృదులగుణమణినికురుంబ మీనమాంబ. 85

సీ. విలసదద్దంకితిర్మలతిర్మలాచార్య, సంఘ్రిపల్లవయుగం బాశ్రయించి
హరివాసరశ్రీసదాచారకలనంబు, నిత్యవ్రతంబుగా నిర్వహించి
సత్తటాకవనాదిసప్తసంతానముల్, సమధికోత్సాహుఁడై సంఘటించి
హితపురోహితసమాహితసమాహితముగాఁ, బురుషోహరియటంచు భూరిఁబంచి
తే. ధనకనకవస్తువాహనధాన్యపుత్ర, పౌత్రదీర్ఘాయురారోగ్య భాగ్యమహిమ
శీవిఁదనరారుమీనాక్షిదేవితోడ, మహితతేజుండు పాపయక్ష్మావిభుండు. 86

వ. వెండియు హృద్యానవద్యపద్యసద్యోతకవిద్యాసముద్యమోద్యద్విద్వన్నికరసుకరాశీర్వ
చనరచనాప్రచీయమానసంపత్పరంపరాపూర్ణుండును, రణాగ్రన్యగ్రనిజభుజాగ్రజా
గ్రన్మండలాగ్రప్రసారోత్సారితరిపుమండలహిండితచండమరీచిమండలుండును, నిరం
తరనిరంతరాయనిశ్శ్రేయసనిర్విశేషసమారబ్ధసప్తసంతానపరిపూరణస్ఫురణపరిణతసము
త్సాహదోహలుండును, శ్రీవెంగమాంబికాగర్భశుక్తిముక్తాఫలుండును, బైఁడికులగోత్ర
పవిత్రుండును, బావనచరిత్రుండును నగు శ్రీచిలుమామిళ్లపాపయ్యప్రభుం డొక్క
నాఁడు పుత్రమిత్రామాత్యబంధుసందోహ పరివృతుండై నిండోలగంబున సుఖాసీనుం
డై సరససల్లాపంబులం బ్రొద్దు గడపుచు. 87

మ. ననురామానుజపాదపద్మయుగళీనవ్యావ్యయధ్యానపా
వనహృద్భాగవతావతంసపదసేవాసక్తచిత్తుణ్ మరు
త్తనయారాధనచారులబ్ధకవితాధారుణ్ సదారూఢభా
షనునాస్థానకవిణ్ నిజాశ్రితునిఁ బిల్వంబంచి పల్కెణ్ గృపన్. 88

క. పౌత్రుఁడవై మైత్రేయస, గోత్రుఁడవై నారసింహగురువర్యునకుణ్
బుత్రుఁడవై వెలయుదువీ, ధాత్రిణ్ మాపనుపుసేయఁ దగు కృష్ణకవీ! 89

క. అవ్యయభవ్యావహమగు, కావ్యరచనమదియు మేలు గాదే బుధసం
భావ్యము విశ్వశ్రేయగ, కావ్యంబనుసూత్ర మార్యఘటితం బగుటణ్. 90

వ. అదియునుం గాక యొక్క విశేషం బాకర్ణింపవలయు నొక్కనాఁటి హరివాసరవ్రతో
పవాసంబున విశ్రాంత యై యున్నమజ్జననిచరణారవిందంబులకుం బ్రణమిల్లి కృతాం
జలిపుటుండ నై యున్ననన్నుం జూచి వత్సా! సప్తసంతానంబులయందుఁ గృతిం బడ
యుట విశేషలాభంబనియు మహారాజన్యచరిత్రంబు కలిదోషనాశకంబనియు నాము
ష్మికఫలప్రదంబనియును బెద్దలు నిర్దేశింతు రట్లగుటం జేసి యెద్దియేనియు నొక్కరా
జన్యచరిత్రంబు కృతిముఖంబుగా రచియింపం జేసి వేంకటేశ్వరార్పణంబుగా నివేదిం
పందగు నిదిమదీప్సితంబని యాదేశించుటయు నయ్యమనెయ్యంబునకుం బ్రీతుండనై

జనన్యాజ్ఞానువర్తనంబు సలుపం బూనియున్న నాకు భవత్సన్నిధానంబునుం దొరకొనియెం గావున. 91

క. కృతికన్యాపతివేంకట, పతియఁట కృతిభారతార్థపద్ధతియఁటయా
కృతిభవనిష్కృతియగునఁట, కృతివిగదానీవుజగతిఁ గృష్ణకవీంద్రా! 92

వ. అని యివ్విధంబునం బ్రశంసించి తాంబూలస్వర్ణాంబరాభరణంబులం బరిష్కృతుం గావించిన నేనునుం బ్రహృష్టాంతఃకరణుండనై ఋత్కృతిపతి యగు శ్రీవేంకటాచలపతి నభివర్ణించెద. 93

సీ. ఏదేవదేవునిసాదరాలోకంబు, లోకంబులకు సౌఖ్యమాకలించు
నేపరాత్పరుదివ్యరూపానుభావంబు, భావంబులకు మేలు పాలుకొలుపు
నేజగజ్జనకునియిచ్ఛావిహారంబు, హారంబు ధారుణీచారుముఖికి
నేమహాబలశాలిహేలావతారంబు, తారంబువిష్టపత్రయమునకును
గీ. నేసుధీనిధికరిగాఁపులై సుఖింతు, రంగబంగాళచోళకళింగవంగ
గౌళపాంచాలనేపాళమాళవాంధ్ర, శకయుగంధరముఖ్యదేశములనృపులు. 94

శా. ఆవిన్నాణపువేలుపుందొర ప్రపన్నానీకముల్ గొల్వఁగా
శ్రీవైకుంఠపురంబువెల్వడి లసచ్ఛృంగారుఁడై యిందిరా
దేవిందోడ్కొనిస్వామిపుష్కరిణికాతీరప్రదేశంబునన్
భావింపందగుహేమసౌధమున శుంభల్లీలఁ గ్రీడించుమన్. 95

సీ. ఆమోదమునరమారామాలలామంబు, మెఱుఁగారునురముపై మెఱపులీన
నహితలోకైకదుస్సహసహస్రారంబు, లాలితంబగుచుఁ గెంగేలనమర
ఘనతరామలకనత్కనకోత్తరాసంగ, దీధితియొడలిపైఁ దేజరిల్ల
భూరిగైరికచారుహీరకోటీరంబు, కొమరారునుత్తమాంగమునఁ దనర
గీ. లలితధాతువిచిత్రశిలావిశేష, శేషగిరిశృంగశృంగారచితనిశాంత
బహుళమణిరాజరాజితభద్రపీఠి, సరసగతివేంకటాచలస్వామి వెలయు. 96

షష్ఠ్యంతములు.

క. ఏవంగుణగణభృతికిన్, గేవలవిద్యాభిరతికిఁ గిల్బిషహృతికిన్
భావభవాకృతికిన్విజ, యావహపరిణతికి వేంకటాచలపతికిన్. 97

క. శంకృతికిన్చితదైత్యా, హంకృతికిన్మణిగణోజ్జ్వలాభరణకృతా
లంకృతికిరణజయానక, ఝాంకృతికిన్ మదనసదృశభవ్యాకృతికిన్. 98

క. శరదరశరదంబుదసుర, తరువరనిర్జరసరిత్సుధాకరకరస
త్వరహారహారగిరిగిరిచర, చరదురుతరతరుణకీర్తిశాతోదరికిన్. 99

క. శ్రీలలనకుఘనఘనాఘన, నీలునకవనీవనీవనీపకరక్షా
శీలునకు నబ్ధికన్యా, ఖేలనలోలునకు శేషగిరిపాలునకున్. 1C0

క. ఖరకరకరగరవైశ్వా, నరనరహరిహరిఖరారినవశౌర్యకలా
భరణునకున్ సకలకలా, భరణునకున్ శేషశైలవరవరణునకున్. 101

వ. అంకితంబుగా నాయొనర్పంబూనినశకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునకుఁ
గథాక్రమం బెట్టిదనిన. 102

ప్రథమాశ్వాసము.

కథాప్రారంభము.

తే. తాలహింతాలతూలరసాలసాల, మాలకతమాలకృతమాలమాలతీల
తాలతాళిగళద్రజస్థగితగగన, రామణీయంబునై మిశారణ్యపదము. 1

క. ఆనైమిశవనభూమిని, శౌనకశాండిల్యముఖ్యసంయమివర్యుల్
పూనిముఖంబునసూతుని, మానితగుణజాతుఁజూచిమదిముదమొదవన్. 2

వ. భారతకథాసుధారసంబు వీనుల నించుచు మమ్ముఁ గృతార్థులం గావించితి వందు శకుంతలాదుష్యంతోపాఖ్యానంబు సవిస్తరంబుగా వినవలయుం జెప్పుమనిన సూతుండు పరమహర్షసమేతుండై శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పె నట్లు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 3

మ. కలదుర్వీన్ బలగర్వితాహితకచగ్రాహాగ్రహోద్యద్భుజా
ర్గళరాజద్ద్విజరాజగోత్రశిఖరద్రాజన్యసౌజన్యపు
ష్కలసద్వస్తుసమస్తహస్తినగరాఖ్యప్రఖ్యరాజన్వతీ
తిలకంబంగకళింగవంగముఖదిగ్దేశాధిపాశాస్యమై. 4

సీ. గురునైన భారతీపరునైననోడించు, విద్వత్ప్రవరులైనవిప్రవరులు
హరునైన దంభోళిధరునైనఁ దమకించు, రాజద్ద్యుమణులైనరాజమణులు
ఘనునైనమనుజవాహనునైనఁ దలఁకించు, నార్యాభిజనులైనయర్యజనులు
హరినైన గంగాలహరినైన విహసించు, బాహువిభవులైనపాదభవులు

గీ. వేదవిద్యాప్రభావభావితవితరణ, పరిణతయశఃప్రసారవిస్ఫారులగుచు
నలువుమీఱుదురగ్రవర్ణములధీరు, లాజవంజవధారులారాజధాని. 5

ఉ. నందితనూత్నరత్నవరణప్రతివాసరచంద్రచంద్రికా
కందళదిందుకాంతఫలకస్రుతపాండురవారిపూరముల్
చెందఁగనందమై పరిఖ చెన్నెసఁగున్ నిజవంశరాజసం
క్రందనులున్నతన్నగరిఁగాచుసుధాజలరాశికైవడిన్. 6

మ. స్ఫురదాకాశతరంగిణీమధురవాగ్పూరమ్ములం ద్రావఁగాఁ
గరమభ్రమ్మునకెత్తిహస్తిసమహాగం బేధరాజంబనన్

హరినీలద్యుతిశ్రీవప్రవలయంబై యున్నతద్వారగో
పురమై హస్తిపురంబు పేరునకుఁ బెంపుం గూర్చు నశ్రాంతమున్. 7

సీ. చూపట్టునొకవీథి సుకుమారతరపద, క్రమణమాతంగచంగములగములు
కనుపట్టునొకవీథి ఘుణఘుణక్వణరణ, ద్ఘంటికాశతశతాంగములగములు
పసిమీఱునొకవీథిఁ జక్రచంక్రమణాది, గమనదుర్గమతురంగములగములు
మొనసూపునొకవీథి ఘనభుజార్గళనిర, ర్గళవాహినీపురోగములగములు
గీ. తివురునొకవీథిబధిరితదిగిభరాజ,కర్ణకోటరపాటనక్రమసమగ్ర
పటహడిండిమభేరికాపణవమర్ద, ళప్రముఖహృద్యవాద్యకోలాహలములు. 8

సీ. ప్రసవాసవాసంగలసమానమదభృంగ, విసరైకశృంగారరసలవంగ
మనుభూతఫలసారఘనశుకవ్రజభార, వినమితఫలపూరవిటపివార
మతనుకేళివిలోలసుతనుపల్లవజాల, కృతనివాసతమాలతతవిశాల
మతులకోకిలపోతధుతపల్లవవ్రాత, నతలతాసంఘాతవితతచూత
గీ. మానమితచందమలసనకాలీనకలహ, కలితకలకలకలరవకులకులాయ
రంగదుత్తుంగతుంగనారంగరంగ, మలరునప్పురపరిసరోద్యానవనము. 9

సీ. కులుకుగుబ్బెతగబ్బిగుబ్బపాలిండ్లపై, వలపులీనుజవాది మెలఁగిమెలఁగి
యలసౌధములవన్నెయలముద్దియలజాది, యలరు శయ్యలఁ జేరి యలరియలరి
బెరసిపుష్పాడిగ్రమ్ముపెరటిలేమరువంపుఁ, దరులపందిరులపైఁ బొరలిపొరలి
మరుకేళివలయుకోమలికపోలములపైఁ, బుసుఁగుఁజెమ్మటలతోఁ బొదలిపొదలి
గీ. సరసపరిసరకాసారసారసార, సవిసరసరణిపరితఃప్రసరణభరిత
పరిణతపరాగపరిమళపవనడింభ, మోజనలరించమించునారాజధాని. 10

ఉ. కుంతలకేరళద్రవిళకోసలసింహళగౌళమాళవా
శ్మంతకరూశఘూర్జరదశార్ణకళింగశకాదిమేదినీ
కాంతకిరీటరత్నఫలకప్రతిబింబితపాదుఁడైన దు
ష్యంతుఁడు తండ్రితాతలక్రియన్ ధృతినప్పురమేలు ధీరుఁడై. 11

సీ. ఏరాజుభేరికాభూరినిర్ఘోషంబు, ఘోషంబమరఁ జేయుఁ గుటిలనృపుల
కేరమ్యగుణశాలిభూరిప్రతాపంబు, తాపంబుగూర్చు నధర్మరతుల
కేమేటినిజభుజాధృతచంద్రహాసంబు, హాసంబుగావించు నశనిధార
కేధన్యువితరణసాధుసంకల్పంబు, కల్పంబునకు వెలికాంతి నెఱపు
గీ. నతఁడు కేవలనృపుఁడె క్రూరాట్టహాస, చకితచకితాహితాహితస్వర్ణపూర్ణ
విశ్వవిశ్వంభరాధురావిధురతరభు, జాగ్రజాగ్రద్బలుండు దుష్యంతవిభుఁడు. 12

సీ. కొదదీఱవానలుగురియు పర్జన్యుండు, జగతిముక్కారుసస్యములు పండు
గ్రామముల్ ధనధాన్యకటకంబులై యుండు నతిమిధేనువులు చన్నవసిపిండు

బ్రాహ్మణోత్తములకుబాధలులేకుండు, నిత్యోత్సవంబులు నెగడుచుండు
సంధ్యలకాత్మజావాప్తిఁ గోర్కులునిండు, తరుల నెప్పుడు పండ్లుతనిగనుండు
తే. దరతమంబులఁ జామరతంపరనఁగఁ, బూలచేరెత్తినటువలెభూప్రజలకు
నుత్తరోత్తరమభివృద్ధియొలయుచుండు, నెలమినద్ధాత్రిదుష్యంతుఁడేలు నపుడు. 13

వ. వెండియు నమ్మహీమండలాఖండలుండు రాజ్యంబు పాలించుచు గురుజనంబుల యెడ వినయంబును సామంతులయెడ నెయ్యంబును మిత్రులయెడ మోదంబును శత్రులయెడ భేదంబును బౌరులయెడ లాలనంబును బ్రజలయెడఁ బరిపాలనంబును శిష్టులయెడ ననుగ్రహంబును దుష్టులయెడ నిగ్రహంబును జారులయెడ నన్వేషంబును శూరులయెడ సంతోషంబును నీతిశాస్త్రంబులయెడ శ్రవణంబును సదాచారంబుల యెడఁ బ్రచరణంబును ధర్మసూక్ష్మవిశేషంబులయెడ నాభిముఖ్యంబును ధర్మేతరంబుల యెడ వైముఖ్యంబునుం గలిగి దిగ్విజయసమాసాదితోపచయరథకరితురగభటవిహార సంకులంబు నక్కరినగరంబునం బిత్రుపైతామహం బగురాజ్యంబు పాలించుచు నొక్కనాఁడు మహార్ణవమణిగణకిరణచ్ఛటాకంచుకితకాంచనసముంచితస్థూణాసుందరం బగునాస్థానమందిరంబునఁ బురోహితవిద్వత్సామంతమంత్రిప్రభృతు లిరుగెలంకులం బలసి కొలువ సింహాసనాసీనుండై పేరోలగం బుండునవసరంబున. 14

సీ. నెఱసంజకెంజాయ నెరసు లెన్నెడుపల్ల, జడలతో గరువంపునడలతోడఁ
దివుట తియ్యనితేనె దివురుప్రామినుకుల, పలుకుతో వజ్రంపుఁజలుకుతోడఁ
బరమభాగవతసంపదమీఱునూర్ధ్వపుం, డ్రములతోఁ జక్రచిహ్నములతోడ
మందానిలాఘాతకందళన్మహతీస్వ, నములతో హరికీర్తనములతోడ
తే. జడమతులఁదీర్చు నుత్తమజ్ఞానఘనుఁడు, ధర్మసూక్ష్మార్థనిర్ణయతత్పరుండు
లోకసంచారికాలత్రయీకథావి, శారదుఁడు వచ్చె నచటికి నారదుండు. 15

తే. దేవమునిరాత విని ధరిత్రీకళత్రుఁ, డెదురు చని భక్తిపదముల కెఱఁగి రత్న
చిత్రితవరాసనమున నాసీనుఁ జేసి, యర్ఘ్యపాద్యాదిసత్కార మాచరించి. 16

వ. కుశలప్రశ్నపూర్వకంబుగా బహువిధసంభావనావచనంబుల నమ్మహాత్మునిచిత్తం బారాధించి తదనుమతి నుచితపీఠంబునం గూర్చుండి కొండొకతడ వజ్జడదారిపలుకులకుఁ బ్రహృష్టాంతరంగుండై యమ్మునిపతి ముఖకమలంబునం జూడ్కి నిలిపి సవినయంబుగా నిట్లనియె. 17

ఆ. ఎచటనుండి మీర లిటకు విచ్చేసితి, రేమికతము చెప్పవే మహాత్మ!
మిమ్ముఁ జూడఁగంటి మీదయాదృష్టిచే, నభిమతార్థలాభ మందఁగంటి. 18

వ. అనిన దరహసితముఖుండై నారదుం డిట్లనియె. 19

మ. పురుహూతప్రముఖామరాధిపకళాపూర్ణప్రభాశాలియై
నరనాథుం డుదయించునట్టిఘను సన్మానంబునం జూచుచే

పరమార్థం బనితోఁచున ట్లగుట భూపాలాగ్రణీ ! మాకు నె
వ్వరితో నేమగు ధర్మవత్సలుల పై వర్తింతు మే మెల్లెడన్. 20

వ. అట్లుంగాక యింద్రాదిదిక్పాలకసందర్శనంబును గంగాదిపుణ్యతీర్థాచరణంబును గురుక్షేత్రాదిపుణ్యక్షేత్రావాసంబును గాంచ్యాదిదివ్యస్థలావలోకనంబును భవాదృశమహారాజ్యాధిగమనంబును మాకు నవశ్యకర్తవ్యంబు లైననొకవిశేషంబు గలదాకర్ణింపుము.

సీ. శ్రీమహాదేవిలలామంబు సైదోడు, వేవెలుంగులవేఁడివెలుఁగుజోడు
యామినీకామినీకామునుం డగువేల్పు, చిన్నారిపొన్నారిజింకదాల్పు
కటికిచీఁకటులనొక్కట మ్రింగుజగజెట్టి, కలశపాథోరాశిగన్నపట్టి
మేటిదేవతలకామెత లొసంగెడుప్రోడ, తొగనాలుగంటికిఁ దోడునీడ
తే. కడిఁది జడదారిసిగపూవు కళలప్రోవు, మెలపులకు సీమ కాముని మేనమామ
కట్రివేల్పుమఱందిభోగములగొంది, రిక్కగమిమక్కువబోజుంగు రేవెలుంగు. 22

క. కాంచెన్ మృగలాంఛనుఁ డౌరు, నంచితనయుఁ దనయుబుధుఁ బదానతవిబుధున్
బ్రాంచితనుతిఁగనుసుతుఁగని, పెంచెఁబురూరవుబుధుండు భృతగౌరవుఁడై. 23

చ. ఒనరఁ బురూరవుండు దనయుం దనయున్నతిఁ గాంచె నాయువున్
ఘనుఁ డతఁ డాత్మజున్ బడసెఁ గంతు జయంతు జయింతు నన్మదిన్
గనదనురూపరూపయుతుఁ గానహుషున్నహుషుండు గాంచె నొ
య్యన భుజశౌర్యశీర్యదభియాతియయాతినయాతిలాలసున్. 24

వ. మఱియు నయ్యయాతికిఁ బూరుండును బూరునకు జనమేజయుండును జనమేజయునకుఁ బ్రాచీశుండును బ్రాచీశునకు సంయాతియు సంయాతికి హసంయాతియు హసంయాతికి సార్వభౌముండును సార్వభౌమునకు జయత్సేనుండును జయత్సేనునకు సురాచీనుండును సురాచీనునకు మహాభౌముండును మహాభౌమునకు సయుతానియుతుండును సయుతానియుతునకుఁ గ్రోధుండును గ్రోధునకు దేవాపియు దేవాపికి ఋచికుండును ఋచికునకు మతివరుండును మతివరునకుఁ ద్రసుండును ద్రసునకు నీలుండునుం గలిగిరి. యన్నీలునకు రథంతరాదేవివలన నుదయించి సోమాన్వయంబు కీర్తిపౌరుషంబుల కగ్రగణ్యంబుగా వెలయించు మహాభాగుండవ ట్లగుటం జేసి. 25

సీ. ఒకతాతకువలయాధికరంజనంబున, నఖిలలోకములరా జై తనర్చె
నొకతాతవిద్యాసముద్యమాపాదియై, యతిబోధమున బుధుం డనఁగ నెగడె
నొకతాతభూమిభృన్నికరశాసనమున, నధికుఁ డై ప్రాచీశుఁ డనఁగఁ బరఁగె
నొకతాతదినదినప్రకటదానంబున, మనిసార్వభౌముఁ డై మహిఁ రహించె
తే. నొకఁ డొకనికన్న మిన్న యై యున్నతంపుఁ, బెంపుదళుకొత్తఁ బ్రజలను బెనిచి మనిచి
పనులమును లాచరించుదీవనలఁ దనరి, రదిగదానీదుసంప్రదాయముసూర !. 26

క. శైలంబుఁ గైలంబిరు, గేలంగిలించిహాళిఁ గేళీగతుబం
దాళగతింజఱచితివో, బాలుఁడవై యాడునాడుబలిమికలిమిచేన్. 27

తే. వనులఁ గ్రీడించుదుష్టసత్త్వములవలన, నాశ్రమమ్ములనొదవెమహాశ్రమమ్ము
వెడలుపడవికినిపుడకా వింపుమింపు, తాపసహితాప్తిమాకుఁ బ్రతాపసహిత! 28

వ. వినుము ధరణీవలయపరిపాలననిష్ఠాగరిష్ఠు లగునృపశ్రేష్ఠులకు శాస్త్రసమ్మతం బగుట మృగవ్యం బవశ్యకర్తవ్యంబు గావున నారణ్యకభటపరివృతుండవై గిరితరుకంటకశిలాదుర్గంబు లగుమార్గంబులు నిరోధించి శరభశార్దూలాదిదుష్టసత్త్వంబుల సంహరించి యాశ్రమంబులకు సౌఖ్యం బాపాదింపు మమ్మహామునులయనుగ్రహంబునం జక్రవర్తిలక్షణలక్షితుం డగుకుమారుం డుదయించి వంశకరుం డగునని యాదేశించినం బ్రమోదపులకితస్వాంతుండై దుష్యంతుం డట్లకాకయని యంగీకారపూర్వకంబుగాఁ బ్రణమిల్లి వీడుకోల్వ నాశీర్వచనముఖరముఖుండై యామంత్రణం బాచరించి యంతర్ధానంబుచేసినం బదంపడి యప్పుడమిఱేఁడు మృగయావినోదకౌతుకాయత్తచిత్తుండై యుండునవసరంబున నిదాఘంబు వర్ధిల్లుటయును. 29

సీ. భానుఁడఁ బూర్వాబ్ధిబడబాగ్ని కెదురుకో, ల్పచరించు నపరాబ్ధిబాడబంబొ
పొడిచిరారవిఁ జీరుపూర్వద్యురవసాన, చరమాద్రిదవనివిష్టజ్వలనమొ
ప్రతిమాధవోత్థమై ప్రబలిదిక్కుల నేర్చు, నాభీలనృహరికోపానలంబొ
ప్రాక్సపత్నిఁ గరంచుభర్తఁ జూచి ప్రతీచి, యొలయించువేఁడినిట్టూర్పుగమియొ
తే. తరతమంబులఁ దఱుగనిత్రంపిగాఁగఁ, దపనతపనీయమాతపతాపవహ్నిఁ
గ్రాఁచుకాలకళాదుపూత్కారచయమొ, నాఁగఁదగెఁబచ్చిమానిలోగ్రాగమంబు. 30

మ. లలినుర్వీతలముంబగిల్చి నభమెల్లందానయై యిమ్ములం
గలకీలాలపుజాలుమేఁబుడిపి తన్నాఁచఁ దలంపఁ మహా
బలునవ్వేసవివహ్ని దాశరణముఁ బ్రార్థించితన్మైత్రిను
జ్జ్వలుఁడై నాఁటనుగోలెవాయుసఖుఁ డన్ ప్రఖ్యాతిఁ గాంచెన్ ధరన్. 31

మ. అహహాలోకములేకొలందిమనుఁ గీలాభీలవాతూలదు
స్సహమైతీండ్రిలుమందువేసవికి నీశశ్రీశవాగీశుల
న్వహముం మూర్ధమునందుశయ్యనిగమవ్యాపారపాత్రంబునన్
బహుమానింతురువారిఁదత్సమయతాపశ్రాంతిశాంత్యర్థమై. 32

ఆ. పగలుపిస్తరించిమిగులవేఁడిమిసూపు, తపనుఁ జోరకఛాయతరులనీఁగెఁ
బరమసాధ్వియయ్యుభర్తవెన్నాడెనే, తగనిశిక్షసేయఁదగదుపతికి. 33

తే. సూర్యుఁడునిజప్రతాపంబుసూపసూర్య, కాంతములులేఁగినిప్పులు గ్రక్కఁదొడఁగె
నినుఁడుకోపింపఁ బరివారమినుమడించి, కడిమిసూపుటధరణినిక్కంబకాదె. 34

సీ. యంత్రధారాగృహాభ్యంతరాళములందు, పరవర్ణినీపయోధరములందుఁ
గమనీయగోస్తనీకాయమానములందు, ఘనసారకదళికావనములందు
బహుపాదపాదపప్రబలవాటికలందుఁ, గాసారతీరసైకతములందు
మల్లీమతల్లికావల్లీగృహములందు, నికటపానీయశాలికలయందుఁ
ఆ. బరువమగుపండువెన్నెలబయళులందుఁ, దరళితమృతాళతాలవృంతములయందుఁ
గేవలాసక్తులగుచుభోగింపమరిగి, పాయరామండువేసవిఁబతులుసతులు. 35
తే. అటనభంబునడంబయ్యెనంబుదంబు, పశ్చిమంబుననింద్రచాపంబుదోఁచె
నొలసితూరుపుగాడుపులుత్తరమున, నవనవతటిల్లతావితానంబుబెరసె. 36
సీ. తపముపెంపునఘోరతమమైదిశలఁబ్రాఁకి, జలజబాంధవుఁగప్పుశార్వరంబొ
కేకినీనృత్తభంగికిఁగూర్చుమెఱపులన్, గరదీపికలఁజేయుకజ్జలంబొ
పర్జన్యుశరణంబుప్రాపించిగములతోఁ, జనఁగ్రుమ్మరుశిలోచ్చయచయంబొ
ధరణీధరములేర్చుదవహవ్యవహమున, వెడలుధూమస్తోమవిస్తరంబొ
గీ. యోగశయ్యాభిముఖముగానోలయఁజూచి, శ్రీమహావిష్ణుపదముఁగైసేయుటకును
వెడలునిద్రావధూటిమైవిలసనంబొ, నాఁగనభమునడరెఘనాఘనంబు. 37
క. తళతళమెఱసెన్మేఘము, పెళపెళనుఱిమెన్నభంబుబీఁటలువాఱం
బలపలగురిసెన్వర్షము, జలజలనిలనింద్రగోపజాలమురాలెన్. 38
తే. తపమునకువిఘ్నకరియంచుఁదలపఁడర్కుఁ, డోలయువర్షావధూటిపయోధరముల
వేయికరములనింపెనవ్వేడబమున, నపుడశాంతించెనతనిమహాతపంబు. 39
ఉ. మించెఁదళత్తళద్రుచులుమీఱిమెఱుంగులమొత్తముల్ విడం
బించెదిగంతరాళములభీతికృదూర్జితగర్జితధ్వనుల్
నించెఘనాఘనంబు ధరణీవరణంబునభూరివారిన
ర్తించె మయూరవారము పరిస్ఫుటబర్హసమర్హణార్హమై. 40
శా. అన్యాయంబున హెచ్చి గ్రీష్మఋతురాజక్రాంతమున్భోజనో
దన్యాతాపమునేర్పరింపఁగనిక్రోధస్ఫూర్తిగర్జిల్లిప
ర్జన్యుం డభ్రరథస్థితిన్ మణిగణచ్ఛాయల్ దలిర్పన్మహా
జన్యస్థేమమునూపెనో యన శరాసారంబు పర్వెన్ వడిన్. 41

వ. వెండియుం బుటపాకభాస్వరకార్తస్వరలతావితానంబులతెఱంగునం దుఱంగలించు మెఱుంగులమొత్తంబులును, మెఱుంగులమొత్తమ్ములతోడ నుదాత్తమ్ములై మందర మంథానమథనపరిక్షుబ్ధదుగ్ధజలనిధినిర్ఘోషంబులవిధంబున నూర్జితంబు లగుగర్జితంబులును, గర్జితంబుతోడం బరిస్ఫూర్జితంబులై దశముఖసంగ్రామసమయసమ్మోహనసముద్దామరామకరలాఘవవినిర్గతశరాసారంబులకరణి ఘోరంబు లగుధారాళధారాధరధారాసారంబులును, ధారాసారంబుల ధరాపరాగంబులు దుర్దమంబు లగుకర్దమం

బులైనకొలంకి నిలువక జాలువాఱి కాలువలై నిలుక లీక తెప్పదెరలం బొరలుజలప్రవాహంబులును, జలప్రవాహంబులతరణంబులకుఁ గరణంబులులేక యిరుగడలం బడలుపడి పడిగాఁపులై యున్నయధ్వన్యులును, నధ్వన్యు లగుపథికులయోగక్షేమసమన్వేషణంబు లగుభాషణంబుల ముఖరంబు లగుముఖంబుల విన్నఁదనం బొలయ నిట్టూర్పు నిగుడ్చుచుఁ దదాగమనంబున కెదురుసూచుకుటుంబినులును, గుటుంబినులధారణంబులకుం గారణంబు లయినకృషివ్యాపారంబుల నపారంబులగు హాళహాళికలంజెలంగు ప్రబలహాలికులును, హాలికులపరిశ్రమంబులం బ్రశస్యంబు లగుసస్యంబుల నుదారంబు లగుకేదారంబులును, గేదారంబులసమృద్ధి నభివృద్ధిం గాంచువరగ్రామంబుల శుభసన్నివేశంబు లగుదేశంబులుం గలిగి వర్షాగమంబు సుగమంబై ప్రవర్తిల్లునవసరంబున. 42

క. వచ్చెన్ శరదాగమమొగి, విచ్చె న్నెత్రాంబుజములు విష్ణుఁడు ధరపై
హెచ్చెన్ గాన వనంబులు, మెచ్చెన్ బశువిసర మెసఁగి మెసవుకసవులన్. 43

చ. కొలఁకులుదేఱెఁ బద్మినులకుంగను వేఁదుఱుదీఱె మేఘముల్
వలఁకులఁజేఱెడొంకలను వంకలఁబంకములాఱెభేకికా
హాళహాళికంబులూరెఁ గలహంసరుతమ్ములుమీఱెఁ గేకినుల్
వెలవెలఁబాఱెసస్యము నవీనరుచిం దనరారె నర్తితన్. 44

చ. అరయవితీర్ణిచే ఘనత నంది పయోదము భూరిఘోషవి
స్తరత సపంకజీవన మొసంగె జనంబులకేటిధర్మము
ర్వరనిఁకవారికల్మషము వాఁపెదనంచు రహించెనో యనన్
శరదృతువొప్పెనొ హృదయసమ్మద నిర్మలవారిపూరమై. 45

వ. ఇత్తెఱంగునం దుఱంగలించి శరదవసరంబు భాసురం బగుటయు నారదమహాముని వాక్యంబులం బుట్టినయాగ్రహావేశంబున దేశంబులయోగక్షేమంబులఁ దేరంబనిచిన చారు లాదుష్యంతునకుం బొడసూపి జయజయశబ్దపూర్వకంబుగా మ్రొక్కి మహారాజ శిఖామణీ! దేవరయానతి నలుదెసల యోగక్షేమంబు లరసివచ్చితి మ్మహామునివాక్యంబుల నృతంబగునే కరి కిరి తరక్షుహర్యక్షప్రముఖంబు లగుసత్త్వంబుల గిరితరంగిణీతటోద్దేశంబులు దుష్ప్రవేశంబు లై యున్నయవి నయాచరణపరిణతసత్త్వవితరణంబున నార్తులకు శరణంబ వగుము. 46

చ. లలదురుకాశచామరవిలాసముపాండురపంకజాతప
త్రలసనముంబొనర్చుచు శరద్రమణీమణితోడునీడగా
వెలువడివెంటనంటి యటవీతటవీథుల సత్త్వకోటులన్
నెలకొననీక త్రుంపఁ దగునీలకుమార కుమారవిక్రమా. 47

క. అనిచారులువినిపించిన, వినివారలఁగనిహసించి విభుఁ డిట్లనియెన్
ఘనధాటిన్ వనవాటిన్, గొనగోటన్ సత్త్వకోటిఁ గ్రుమ్మెద నెమ్మిన్. 48

క. రాఁబనుపుఁడు పార్వతికులఁ, దేఁబనుపుఁడు తెఱఁగుపఱిచి తేరిటుసఱువం
గాఁబనుపుడుజయభేరిన్, వేఁబనుపుఁడు కర్మకరుల వేగిరపఱుపన్. 49

వ. అని యివ్విధంబున. 50

క. ఆఖేటమునకుధాత్రీ, శేఖర్షభుఁడనుమతింప శేలెండనుచున్
శ్లాఘించుచుఁబడవాళుల, లాఘవమునఁబనిచిరగ్గలంబుగఁ జారుల్. 51

వ. తదవసరంబున. 52

మహాస్రగ్ధర. మృగయాప్రస్థానభేరిన్ మిగులఁజఱచినన్ మీరుఘోషంబుపేర్మిన్
గగనంబున్ భూతలంబున్ గడగడవడఁకెన్ గంధులింకెన్దలంకెన్
దిగిభశ్రేష్ఠంబు లెల్లం దిరదిరదిరిగెన్ దేవయానోత్తమంబుల్
నగముల్ ఘూర్ణిల్లె నానానగచరవరముల్ నల్దెసల్ప్రాఁకె భీతిన్. 53

వ. మఱియు నజ్జనపతి మజ్జనంబాచరించి చీనాంబరాభరణమాల్యాంగరాగంబుల నలంకృతుండై కాల్యకరణీయంబులు దీర్చి యగ్నిసమారాధనంబు నడపి గోభూహిరణ్యాది దానంబుల బ్రాహ్మణులం దనిపి భక్ష్యభోజ్యంబులం దృప్తుండై తనుత్రాణశిరస్త్రాణంబులు దాల్చి సన్నద్ధుండై భూసురాశీర్వచనపూర్వకంబుగా శుద్ధాంతంబు వెలువడి కక్ష్యాంతరంబులు గడచి యేనుంగుమొగసాలకుఁ జేరంజనునవసరంబున. 54

సీ. మెఱుఁగువజ్రములఁ బమ్మినకమ్ములనుసు గాఁ, గలకలధౌతచక్రములతోడఁ
బచ్చరామొసలివాపవడంపునొగలపై, నొఱపైనజలపోతయుగముతోడఁ
బసిఁడిచట్టపులోన పద్మరాగముల చప్పరము చెక్కడపుఁగంబములతోడఁ
నీలంపుటిరుసు టందికనమర్పఁ దలిర్పు, కెంపురామలుపుఁ డెక్కెంబుతోడఁ
తే. గొసలజగజంపుముత్యాలగొడుగుతోడ, నిగనిగత్పుష్యరాగఘంటికలతోడఁ
జతురవల్గనవల్గదశ్వములతోడ, సారమగు తేరుసారథి చేరఁదెచ్చె. 55

వ. ఇవ్విధంబున సారథి తేరాయితంబు సేసి తెచ్చిన. 56

చ. వలగొని మ్రొక్కుచుం జతురవైఖరి సారథిపల్లజంబుపై
నెలకొని రా ధరాపతికి నెయ్య మెలర్పనివాళులిచ్చుచున్
జెలువము మీఱఁ గ్రొవ్విరుల సేసలుచల్లిరి భామినుల్ నిర
ర్గళజయభేరికాపటహకాహళముల్ మొరయం బొరింబొరిన్. 57

వ. ఇట్లు మదద్విరదరథతురగసైనికనికరదుర్గం బగురాజమార్గంబున మందగమనంబునం బురందరవిభవంబునం జనిచని పురంబు నిర్గమించి. 58

చ. పరిఘుభుసుండికాముసలపట్టిసకుంతకుఠారశూలము
ద్గరకరవాలతోమరగదాశరచాపకఠారధారులై
పరిగొని యగ్రభాగమునఁ బౌర్వతికుల్ నడవన్ మహీతలే
శ్వరుఁడు రథస్థుఁడై కుసుమశాలివనాళి వయాళి వెల్వడెన్. 59

వ. ఇట్లుఘోరంబులగు కాంతారంబుల బ్రవేశించి యప్పుడమి ఱేఁడు వీరభటులం
బురికొల్పిన. 60

సీ. ఘుర్ఘురధ్వనులఁ దార్కొనువరాహంబులఁ, గడిఁదిబల్లెములతోఁ బొడిచిపొడిచి
కినిసి గాండ్రిలుచుఁ బైకొనుపంచనఖములఁ, బారుటేఁటెల డిందుపఱచిపఱచి
కనికాండ్రుపొడిచి మార్కొనుసైరిభంబుల, ముసలముద్గరముల మోఁదిమోఁది
ఘుల్లురంచు నెదుర్చుకంఠీరవంబులఁ, జంద్రహాసంబులఁ జదిపి చదిపి
తే. గిరులచరులను దరులను దరులఝురుల, దొరలబొరలుచుఁ జెరలాడుకరులరురులఁ
గెరలిమరలినఁ దెరలినఁ దరలనీక, వెఱ్ఱిమఱి వేఁది పొడిచిరి వీరభటులు. 61

శా. ఆరాజన్యుఁ డుదగ్రుఁడై పొదివి సింహవ్యాఘ్రభల్లూకభూ
దారర్క్షాదికదుష్టసత్త్వసతతోత్థానంబు చాపస్ఫుర
న్నారాచప్రముఖాంబకంబులజడిన్ మాయించుచున్ గ్రక్కునన్
ఘోరారణ్యపదాశ్రమంబులఁ బరిక్షోభంబు మాన్చెన్ గృపన్. 62

వ. ఇవ్విధంబునం బుణ్యనదీకూలంబులను గులకుధరపరిసరంబులను బావనాశ్రమనికటం
బులను బరిభ్రమించుక్రూరసత్త్వంబుల ననర్గళప్రకారపరిణత శరాసారంబులఁ బడలు
పడం జేయుచు. 63

క. ఘనసదములవనపదములఁ, జనిముదములరారదుష్టసత్త్వప్రతతిన్
మునిపదముల జనపదముల, ననుపదమును గెడల నృపతి యఱిముఱినఱకెన్. 64

ఉ. ఈరముచెంత మేయునొకయేణము నేసినఁ జూచి తత్ప్రియ
స్త్రీరహిఁ బాసి వల్లభునిసేమముఁ గోరుచు నడ్డమయ్యెఁ ద
ద్దారుణహృద్వ్యథం దెలిసితా నడరించుశరంబు క్రమ్మఱన్
మారటతూపునన్ దునిమె మానవభర్త దయాసమగ్రుఁడై. 65

క. గవయింగనయీడైతమిఁ, గవయంగవయంబుమీఁద గవగవవియం
గవియించిన జాగిలములఁ, గవియంగానీఁడు భర్త కరుణాన్వితుఁడై. 66

క. కదళీదళములనీడం, గదళియుఁ గదళంబు నిదురఁగైకొనఁ బొదువం
గదలెడుజాలములంగని, కదలంగానీఁడు భర్త కనికరమొలయన్. 67

క. పున్నాగంబుల వలగొని, పున్నాగము విఱువఫణులు బుసబుసలాడన్
బున్నాగమలుకనానృప, పున్నాగముచూచిచూచి పొరిఁబొరి నవ్వెన్. 68

వ. ఇవ్విధంబున నమ్మహీకాంతుండు హేమంతశిశిరవాసరంబుల మృగయావినోదంబులం
దవిలి వర్తిల్లునవసరంబున. 69

ఉ. మావుల నేలుమన్నదొర మందసమీరునిసంగడంబు నె
త్తావులతావు తామరలతంపరజాజి తొలంగుఁ బావళేఁ

దీవమిటారిజవ్వనపుదీముపికాళులమెట్టపంటఁ గ్రొం
బూవిలుకానిసాహిణపుఁబ్రోవరి యామని వచ్చె నత్తఱిన్. 70

సీ. తొలుదొల్తఁ బండుటాకులు రాలివనలెత్తి, యొండుకెండిరువుల నొఱపుమీఱఁ
బదపడితలిరుజొంపములఁ దుంపెసలాడి, పసరుమొగ్గలతీవి నెసకమెసఁగ
వెనువెంటముకుళముల్ విప్పువాఱఁ దనర్చి, విరులతండములతో విఱ్ఱవీఁగఁ
దోడ్తోడ నెత్తావిదొరయుపుప్పొడిరేఁచి, కమ్మఁ దేనియసోనఁ గడలుకొలిపెఁ
తే. బ్రకటశుకపికశారీమధుకరనికర, సుకరకురవకమరువకాశోకకులక
తిలకసహకారముఖధరిత్రీరుహాళి, హాళిఁ బాలించునవవసంతాగమమున. 71

లయగ్రాహి.—
అందములఁ జిందుకురువిందములచందమునఁ గెందళుకులందివిరికందొవలవిందై
సందుగలయందొడుపుక్రొందలిరులందనరుపెందరులఁ జెందిచెలువొందువిరులందున్
గందళదమందమకరందరసమందికొనిముందుతమసుందరులకుందనుపుచుందా
రుందనిసిడెందములరందివమునందిమెరయందగుమిళిందములబృందములక్రందుల్. 72

ఉ. గుమ్మనుకమ్మతెమ్మెరలకుందులకించి వసంతవేళలన్
గొమ్మలుకాననాంతరనికుంజములన్ జెలువారనొంటిమైఁ
బమ్మినరక్తిచే నెనయుపల్లవకోటులదూరనేలకో
కొమ్మనికూడి క్రొవ్వలపుఁ గూర్చెబళీసుమనస్సమూహముల్. 73
ఉ. ప్రీతిఁదలిర్చె మాధవుఁడు పెంపెసలారెడువేళ భూమిరు
డ్జాతులకెల్ల నందు నొకజాతిరహింపక యున్కిఁ జూచి త
జ్జాతిరహింపనిద్దురమిషంబునఁ గన్గొనఁడయ్యెమాధవుం
డాతెఱఁగట్లగున్ భువివనాశ్రితులం గణుతింతురెన్నృపుల్. 74
వ. ఆసమయంబున. 75
ఉ. మోదమొనర్చెఁ బుష్పదులమ్రుగ్గులపై నొఱపైనమొగ్గలన్
గేదఁగిపూలపెక్కులఁ గెందలిరాకులతోరణంబులన్
బ్రోదివహించుపక్వఫలపుంజములన్ శుకకోకిలాళిస
న్నాదములన్నికుంజభవనంబులనీలనృపాలసూతికిన్. 76
వ. ఇట్లు వసంతసమయసముచితకిసలయకుసుమవిసరసరసరసాలప్రముఖసాలరుచిరంబులగు నుద్యానంబులం జూచుచుం జనునమ్మహారథునిరథవేగంబునకుఁ గాక నీరువట్టునం బీఱువోయి సైనికు లంతనంత నిలిచిరం జని చని. 77
మ. అటఁ గాంచెన్ నరలోకవర్యుఁడు సమగ్రాశ్చర్యుఁడై మాలినీ
తటభూమింబనసానసామ్రసరళద్రాక్షామ్లికాశాల్మలీ

పటవారంగలవంగలుంగలవలీవాళాదిశాఖిచ్ఛటా
రటదున్మత్తవిహంగచంగయుగళభ్రాజన్మహోద్యానమున్. 78

వ. ఇట్లనతిదూరవర్తి యగునయ్యుద్యానంబుఁ గనుంగొని హృదయానందపోషంబు లగు
నందలివిశేషంబులకు నాశ్చర్యంబు నొందుచు సూతునితో ని ట్లనియె. 79

క. ఆనందనవనముం బలె, నానందనమాచరించు నశ్రాంతంబున్
దైనందినఫలకుసుమ, శ్రీనొందిన యిన్వనంబు చిత్తంబునకున్. 80

సీ. ఘనసారఘనసారకదళికామోదంబు, నాసాపుటప్రీణనంబొనర్చు
ఫలపూరఫలపూరమిళదామ్రజగలంబు, రూఢిమైరసనకు రుచులు గొలుపుఁ
గలకంఠకలకంఠకాకలీకలనంబు, శ్రవణరంధ్రములరంజనమొనర్చు
వనజాతవనజాతఘనచాకచక్యంబు, నయనాబ్జములకు నానందమొసఁగు
తే. సవిధవివిధాగమక్రమప్రంసదంస, లసుమరసమగ్నమాలినీలలదభంగ
భంగశీకరనికరార్ద్రపవనడింభ, మనయనములకు నుల్లాసమావహించు. 81

క. జ్ఞానేంద్రియపంచకమున, కానందమొనర్చుచున్న యదియట్లగుటన్
మానీశ్వరుఁడొక్కరుఁడి, క్కాననమాశ్రమముగాఁగ గైకొనఁబోలున్ 82

సీ. తాపసార్భకకరప్రాపితాహారంబు, రుచిచూచుగండభేరుండచయము
గండభేరుండముల్ కండూయనముచేయ, జతగూడి క్రీడించుశరభవితతి
శరభచంగముల విస్ఫురదూరువులమేలు, లూని నిద్రించుపంచాననములు
పంచాననములతోఁ బరిచయంబులుచేసి, భయమేదివిహరించుభద్రకరులు
తే. భద్రకరికరశీకరప్రబలసేక, సరళకర్పూరకదళికాతరులనీడఁ
బొరలుకూర్జాలములమీఁద నొరయునెలుక, లద్భుతక్రమమైన యీయాశ్రమమున.

సీ. వేదాంతవాగర్థవివరణంబొకచోట, నొకచోటనృత్యన్మయూరనివహ
మధ్వరక్రమసముద్యమఘోషమొకయోర, నొకయోర మత్తాళినికరగీత
మభ్యాగతబ్రాహ్మణార్చనం బొకక్రేవ,నొకక్రేవఁ బారావతకలరావ
మతిఘోరనియమసంయమియూథ మొకపజ్జ,నొకపజ్జ శారికాధికవిలాస
తే. మఖిలతంత్రస్వతంత్ర సంఖ్యావదగ్ర, గణ్యపుణ్యకథాసుధాకలనమొకట
నొకటనవకుంజ పంజరశుకమృదూక్తి, శాంతశృంగారముల వేడ్కఁ సలుపునిందు. 84

క. ఈయాశ్రమతిలకమునకు, నేయాశ్రమ మైన ధరణినీడనఁదగునే
పాయకతపమీయెడనస, హాయుండై సేయుచున్న యతఁడెవ్వరొకో. 85

క. ఆమునిసుత్రామునినభి, రాముని సేవింపవలయు రాజల్లతికా
ధామమ్మునఁబేరిమమ్మున, సేమమ్మునసిలుముహురులు సేదలుదేరన్. 86

క. అనుచుంజనుచుంజనుచున్, మునిచంద్రునిఁ జూడఁ గోరి ముదమెసనొదవన్
దిననాథతేజుఁడగున, జ్జననాథుఁడు తేరుడిగ్గిసత్వరుఁడగుచున్. 87

వ. ఇవ్విధంబున నన్నరపతి రథావతరణంబు చేసి విశాలరమణీయం బగులతామండపంబున రథంబు నిలుపునట్లుగా సారథిం బనిచి సవినయంబుగా నాశ్రమాభిముఖుండై నడచె ననవిని కుతూహలాయత్తచిత్తుండై జనమేజయుండు తరువాతిచరితం బడుగుటయు. 88

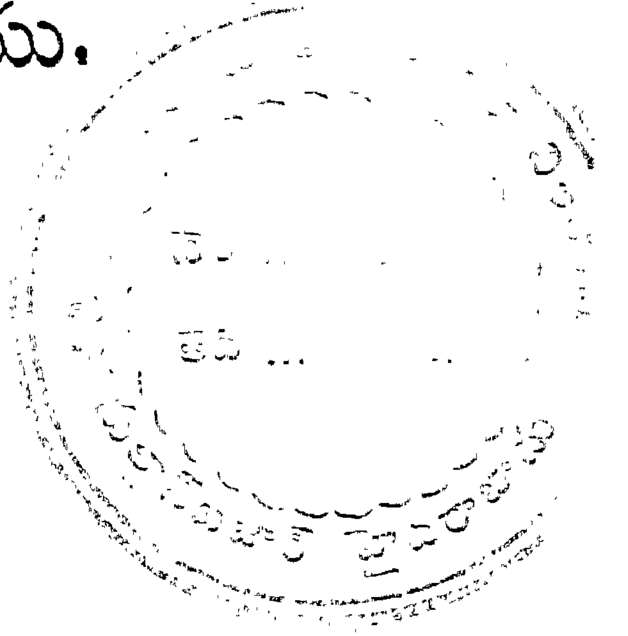
చ. సనకసనందనాదిమునిసన్నుతపావన! రమావినోద! కాం
చనమయవాస! శత్రుజనశాసన! దాసనమస్క్రియాప్రియా!
వనరుహనేత్ర! పత్రరథపత్ర! పవిత్రచరిత్ర! సామగా
యనఘనశేషశైలనిలయా! వలయాదివిశేషభూషణా. 89

పంచచామరము. పురాణభోగిభోగభాగ! పుణ్యగణ్యవర్తనా!
విరించిసంచితప్రపంచవిశ్రుతాత్మకీర్తనా!
స్మరాతిసుందరాంగ! సత్తమస్తమోవికర్తనా!
చిరస్ఫురద్విశేషశేష! శేషశైలవర్తనా. 90

గద్య. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందన ప్రసాదసమాసాదితకవితావిచిత్ర మైత్రేయసగోత్ర నృసింహాగురుపుత్ర కృష్ణకవిప్రణీతం బైనశకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధమ్మునం దిష్టదేవతాప్రార్థనంబును, గృతిపతిగుణకథనంబును, గ్రంథావతరణంబును, దుష్యంతనారదసంవాదంబును, ఋతువర్ణనంబును, దుష్యంతమృగయావినోదనంబును మొదలగు విశేషంబులం గలిగిన ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

కర ! పరభీకర ! ర
త్నాకరగంభీర ! పండితవశీకర ! ద
ర్వీకరవరపర్యంక ! గు
ణాకరమణివలయ ! వేంకటాచలనిలయా. 1

వ. దేవా! వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు దుష్యంతుం డయ్యాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించి యందలిమునికుమారులవలన నది కణ్వాశ్రమంబనియుఁ నమ్మహాత్ముండు తీర్థయాత్రాచరణంబునకు వెడలె ననియును విని విఫలమనోరథుం డయ్యును సాంగికంబు లగుశుభసూచకంబుల నిరూపించుచు వధూజనసల్లాపంబు లాలించి యవ్విశేషం బన్వేషింపం దలంచి. 2

శా. ప్రాంచద్బాలరసాలమూలమునఁ శుంభల్లీల నాసీనుఁడై
కాంచెన్ పార్థివమౌళి పూఁబొదలయిక్కం బక్వబింబాధరం
గించిత్కుంచితకుంతలన్ మణినిభాంగిన్ జక్రవాకస్తనిన్
జంచద్భ్రూయుగమధ్యనష్టనిశాచంద్రాలికం బాలికన్. 3

తే. కాంచిమదనవికాసంబు గౌరవంబు, సాదరాలోకనముసంశయంబుమరులు
విస్మయంబునురాగంబువెఱఁగుదోఁప, భావశబలాంతరంగుఁడై పార్థివుండు. 4

వ. ఇట్లు కనత్కనకరంభాసుభగంభావుకకదంబకదంబకమధ్యంబున ద్రాక్షాగుళుచ్ఛరింఛోళికామధురమధురసామోదమేదురమధుకరనికరఝంకారసంకులం బగులవలీకాయమానంబు చేరువం గుసుమితలతావలంబనంబునంగనరునవ్వనరుహాముఖిం గాంచి యనన్యకన్యాసామాన్యం బగునక్కన్యకామణిలావణ్యంబునకు నాశ్చర్యంబు నొందుచు. 5

క. శరణాగతభరణాతత, కరుణావరుణాలయుండు కమనీయసుధా
కిరణాన్వవాయమణియ, య్యరుణాధరఁ జూచి సందిహానుండగుచున్. 6

క. సురకన్యకయో విద్యా, ధరకన్యకయో నిజంబు తర్కింపఁగఁ గి
న్నరకన్యకయో కాకి, న్నరకన్యకలందు నిట్టినలువుం గలదే. 7

పంచచామరము. జగాని గారవున్ మెఱుంగుచాయలీను మేనిడాల్
మిగుల్ మొగుల్ మఱుంగుఁ బాసి మించుమించులన్ జిగిన్
దగున్ సదంగభూతిచేతి దాతిరీతి మెచ్చఁగా
ర్చుగొంటువాలుఁ గంటిజాడ జూడఁ గంటి నొంటిమై. 8

ఉ. ఏమహిళావతంసమున కేనవమన్మథమూర్తి కిట్టి క
న్యామణిగల్గెనో యతివరాశ్రమమంజులకుంజపుంజమి
క్కోమలియాటపట్టుగుటకుం గతమెయ్యదియోనిసర్గలీ
లామధురంబు లీవెలఁదిలక్షణముల్ గణుతింప నర్హముల్. 9

ఉ. ఆనడలా మెఱుంగుఁదొడలా జిగిపొక్కిలియా నితంబ మా
కౌనలయారు నాభిగువు గబ్బిజగా చనుగుబ్బలా గళం
బౌనునఁ గేలునా పెదవి యాకనుదోయి బెణంగులా కురుల్
గానజగంబునం గలుపకంటి నొకర్తునుగంటి నియ్యెడన్. 10

మ. తలిరుంబోఁడినితంబబింబవిలసద్ధమ్మిల్లబంధంబుతో
బలభిన్నీలము పోరి పూరిఁ గఱచున్ బాథోధరశ్రేణివె
ల్వెలఁ బాఱున్ గుములై మదభ్రమరముల్ నెత్తమ్ములం జేరు నె
మ్ములపింఛమ్ములఁ జాఱునంధతమసంబుల్ బల్గుహల్ దూఱెడున్. 11

ఉ. ముందుపసిండితమ్మిబలుమొగ్గల మొగ్గర మాపరించుమే
ల్చెందెడు వేల్పుగుబ్బలివజీరుని జీరు నధఃకరింపఁగాఁ
గ్రొందలిరానుబానుదొరకుం దొరకించు భవంబు చెల్లకే!
చందనగంధిచన్నుఁగవ చంద్రుఁడొ యింద్రుఁడొ యాయుపేంద్రుఁడో. 12

మ. స్ఫురదాపీనకటీరసైకతతటీసువ్యక్తనాభీసరో
వరమధ్యంబున రోమరాజి యనుతేవన్ బద్ధనాళాంకురో
త్కరముం దోఁచివళీతరంగముల నూఁగంగుట్మలశ్రీపయో
ధరముల్ గ్రొవ్విరిలీలమోమళులచందంబక్కురల్ గైకొనున్. 13

తే. కెంపురాఁబోడితలిరుఁబాయంపుగుణము, పచ్చిపవడంపునిగనిగల్ భాగనియతిఁ
గూర్చి యమృతంబు పదనిడి ఘుటికచేసెఁ, గాక విధియింత యొప్పునే కలికిమోవి.

సీ. కణకనూర్ధ్వాధరాంగవిధానమున ధాత, కరయంత్రణంబులఁ గ్రాగనోపు
నంతకంతకు నింతలైనగుబ్బలు విఱ్ఱ, వీఁగి పైఁ బడు నంచు డాఁగనోపు
జఘనభారము ఘనస్తనభరం బని మొనఁ, ద్రోయమధ్యస్తమై తోలఁగనోపు
గురుకళత్రంబులఁ గూడినపరితాప, మెద కగ్గమైన వహింపనోపు

తే. అహహా ! సకలాంగగౌరవంబావహించుఁ, దరుణిమంబూర్జితంబైన తరుణిమధ్య
మరయనరయంగ నతికృశంబయ్యె మనవి, కనుసరించిన మదిమానఁడ నెడుకరణి. 15

ఉ. కొమ్మ మెఱుంగుఁజన్నుఁగవకోత్తలభిన్నములైనయాత్మకుం
భమ్ములఁజూచి యాచవిసాబంగుఁ దొడల్ దొడరన్ వగర్చుహ
స్తమ్ములఁ జూచి తన్మృదుపదమ్ములు పుష్కరమూన వ్రాలునా
గమ్ములఁ బ్రోవబాలగజగామినియన్ బిరుదంబుఁ గైకొనెన్. 16

మ. ఒగవుంబూఁతపసిండిపంటినునుమేనొయ్యారపున్ మాధ్యమున్
మెఱుఁగుం జెక్కులుతేనెలూరుపలుకుల్ మించుల్ పిసాళించువా
తెఱ విన్నాణముఁ గుల్కుముద్దుమొగమున్ దీశైన ఫాలంబు చి
త్తరపుంజూడ్కి. నలుందగుబ్బకవ వింతల్ సూర్చుఁ దన్వంగికిన్. 17

వ. అని యువ్విధంబున. 18

ఉ. నీలనృపాలసూతిరమణీమణి సన్నక సన్నవేచి దృ
గ్జాలము బాలఫాలఫలకస్థులఁ జెక్కులగుబ్బచన్నులన్
గీలుజడన్నడన్ దొడలఁ గేల్గవ మైఁదలమైనయందమున్
మేలిధనంబు రాజునకు మెచ్చుగ మ్రుచ్చిలినించె నెమ్మదిన్. 19

ఉ. బాలికమోముచందురునిపై మధురంబగుమోవిజుంటిపై
నోలిఘన స్తన స్తబకయుగ్మముపైనునుఁగేలుఁదమ్మిపై
హాలిగపోలపాలికలనందము గుల్కుజవాదిపైమహీ
పాలునివీక్షణభ్రమరపఙ్క్తులు గంతులిడున్ జెలంతులన్. 20

వ. ఇత్తెఱంగున నక్కన్యకావపురుపరిసరదామోదవ్యతికరంబు లగునీక్షణమధుకరంబుల
మరలింపఁ జాలక భూపాలతిలకుండు సంశయడోలాయత్తం బయ్యునుం జిత్తంబిగు
రొత్తం గ్రొత్తమరులునం గెరలుచు నాత్మగతంబున. 21

క. చదురాడఁ బథ్యమనితోఁ, చదురాడనపత్యమనుమ సదమదమయ్యున్
మదిరానన వశమైనా, మదిరాననవశ నెమరులుమరలుపనింకన్. 22

చ. అకటకటా ! మదీయహృదయంబనయంబునయంబటంచు నెం
చక యకలంకభావమునసంధిలు కణ్వమునీంద్రుపట్టిపైఁ
బ్రకటతరానురాగమునఁ బాయకయుండుట చిత్రమయ్యెఁ గా
తుకమున నిందువంశజులు దుష్టవిచేష్టితముల్ భజింతురే. 23

మ. అనిధాత్రీవిభుఁ డంతఁగొంతవడి చింతాక్రాంతుఁడై క్రమ్మఱం
దనచిత్తమ్మున నిశ్చయించె నిటులేఁ దర్కింపనింకేలక
ణ్వునిలోకమ్మున నూర్ధ్వరేతుఁడన వించుంగాదె యట్లౌటనా
యనఘుండీచెలి నెట్లుగాంచుఁగలదే యాకాశచిత్రంబిలన్. 24

వ. అదియునుం గాక. 25

ఉ. అంకిలిగాదునాదుహృదయంబుతమోరహితంబునూవెనీ
కుంకుమబొమ్మపైమురులుకొన్నవిధంబుఁ దలంచిచూచినన్
శంకిలనేటికీవెలఁదిక్షత్రపరిగ్రహపాత్రయైతగున్
మంకుఁదనంబులేనిఘనమానసవృత్తముల్ ప్రమాణముల్. 26

వ. అని వెండియు బహుప్రకారంబులం దర్కించుచు నక్కించిదవలగ్నయెడ లగ్నం
బగుట నుద్విగ్నంబై నిజాయత్తంబుగాక చిత్తం బక్కన్యకాసరససల్లాపసమాకర్ణన
కుతూహలంబునం బొదలం బొదలమాటునం బొంచి సమయంబుఁ బ్రతీక్షించునవస
రంబున నత్తెఱం గెఱుంగక యత్తన్వి యుద్యానసమన్వేషణంబు సేయుచు. 27

మ. తనయప్రేమవివర్ధమానసరళద్రాక్షాలవంగాదినూ
తనశాఖిప్రతతీతతిన్ దడవి పాథస్సేకమున్ జేయఁగా
ననసూయాదులఁ బంచిమున్నతనకై యారాజవర్యుండుపొం
చినయోలంబునఁ గన్నెగన్నెరుపొదం జేరెన్ యదృచ్ఛాగతిన్. 28

క. చేరువఁ జేరిననారిం, గారవమునఁ బౌరవుండు గనుఁగొనుచుండెన్
సారసముఖియారసికుఁడు, తారసమైయున్నసన్న దలకొనకునికిన్. 29

వ. కుసుమఫలభరానమ్రక్రమ్రతరతరునికరమ్ముల నలుగెలంకులం గలయంజూచుచు. 30

సీ. సరసులఁగలఁచునంచలమించునడవడి, కడ్డగ్గునకుదోష మలవరించుఁ
గన్నెమావులకొమల్ గముచుకోకిలముల, పగుపంపుఁగలరవార్భటినడంచు
ఫలభంగములుసేయుకలికిచిల్కలనోటి, పరుసఁదనంబువాబలిమిమాన్చు
సుమరసమెల్లను జూఱలాడెడుతేంట్ల, లలిబిత్తరపుఁజూడ్కి నిలువరించు
తే. యానమునఁబ్రౌఢిగాన విద్యలనిరూఢి, పలుకులసొబంగు వాలుఁగన్నులబెడంగు
తనరఁదనరాకవనదేవతలుభజింప, నాత్మవనవాటిమెలఁగుచు నవ్వధూటి. 31

వ. వెండియు. 32

చ. జిలిబిలిఱెక్కలార్చుముఖచిక్కనముక్కనఁ బక్వదాడిమీ
ఫలయుగళంబునొక్కనొకబాలశుకంబురకంబుఁ జూచివా
బలిమినవల్చుచున్ విరులబంతినెలంతుక దానినేసెను
త్తలమునఁదప్పిదారియదితాఁకెనృపాలునిపెన్నురంబునన్. 33

క. దూరపుఁజూడ్కులనువ్విళు, లూరెడునెడ విరులబంతి యురమునసోఁకన్
జారుముఖివైచెనదిగని, మారుఁడుధృతిఁ గరఁచెనృపతి మతిఁదామఱచెన్. 34

తే. పొంచితొనుంటయెఱుఁగక పొలఁతివైచెఁ, దవిలెవిరిబంతి చిలుకకుఁదప్పితన్ను
విధికృతంబైనయట్టియవ్వేడబంబు, కనికనినిజంబుదెలియఁ డమ్మనుజవిభుఁడు. 35

తే. ఆత్మవత్సర్వభూతాని యనువిధమునఁ, దామరులుకొన్నవాఁడయి తరుణిదన్ను

మరులుకొని చేరవచ్చి యమ్లానసూన, కందుకంబున వైచెనకాఁ దలంచి. 36

వ. మఱియును. 37

చ. పొలఁతుక దావపావకము పూరుషుఁడాజ్య ఘటంబటన్న ప్రాఁ
బలుకుని జంబుగా మనుజపాలుఁడు క్రొవ్విరిచెండు సోఁకినన్
గులుకుమిటారిగబ్బిచనుగుబ్బను రమ్మునఁ గ్రుమ్మినట్లు మి
న్నలమికొనుం బ్రమోదకృతహారవచారుముఖారవిందుఁడై. 38

వ. ఇవ్విధంబునం గందర్పగోచరుండై యనురూపంబు లగువిలాసచేష్టితంబులం బొరలి యెట్టకేలకు నక్కళవళంబుదక్కి ధైర్యం బవలంబించి భూనాథుం డక్కందుకపాతంబు నిమిత్తంబుగా నమ్మత్తకాశినియన్వయనామగోత్రంబులును దదభిప్రాయంబునుం దెలియువాఁడై యి ట్లనియె. 39

చ. కలుషవికర్తనంబయిన కణ్వమహామునిదర్శనంబు వాం
ఛిలియిటరామనోరథము చేకుఱుఁ డయ్యెఁ దపస్విలేమిసం
ధిలుగమనశ్రమంబుఁ గడతేర్చుట కిచ్చట విశ్రమించితిన్
గలికిమిటారి! యిట్లు ననుఁగందుకతాడితుఁ జేయఁబోలునే. 40

చ. దంతురదంతిదంతములతోఁకునకోర్చినపెన్నురంబుపూ
బంతినగల్చునీ యతనుబాహుబలంబున కగ్గమైపరి
శ్రాంతుఁడనై తినిందుకులసంజనితుం డనుబౌరవుండదు
ష్యంతుఁడ గుంతలక్షితమసారమణీ! రమణీశిరోమణీ! 41

క. ఓచెలి! యేనతిథిసప, ర్యాచరణార్థుఁడ నటంచునాకస్మికమా
రాచదొరపలుకుపలుకుల, కాచిలుకలకొలికియులుకు నలుకున్ బెలుకున్. 42

వ. ఇట్లా భూపాలుండు సాభిప్రాయంబుగాఁ బలుకుటయు లజ్జాభయపరాధీనరతయగు నమ్ముగ్ధ మధురగంభీరంబు లగునాకస్మికమహీపాలాలాపంబుల కులికిపడి చకితకురంగశాబంబుకరణిం గ్రేళ్లుఱుకుచేడిసమీలకరణిం బ్రేక్షణప్రభాజాలంబులు నలుగడలం గడలుకొనఁ గొండొక పరిభ్రమించి పయోధరమధ్యంబు వెడలు మెఱుంగుఁదీగియతెఱంగునం బొదలమఱుంగు వెలువడి యన్నరనాథుం డాసీనుం డైయున్న యన్నవసహకారభూరుహంబుచేరువకుం జని. 43

ఉ. కోరికలూరఁగన్గొనియెఁ గుంకుమబొమ్మపసిండిచాయలం
గేరెడుమేనివాని శశిఁ గేరెడువక్త్రమువానివెన్నెలం
గేరెడునవ్వువానిహరిఁ గేరెడుమధ్యమువాని మన్మథుం
గేరెడుఠీవివానిరవిఁ గేరెడుతేజమువాని నవ్విభున్. 44

సీ. చిగురాకుజిగికాకుసేయునంఘ్రులవాని, రంభోరుగుంభోరురచనవాని
సురపొన్నవెరగొన్నసొబఁగుపొక్కిలివాని, దృగబోధ్యముగమధ్యమెగుచువాని

మొగరాలనగఁ జాలు నెగుబుజంబులవాని, బింబానుబింబాధరంబువాని
నలతమ్మిచెలువమ్ము జిలుకుకన్నులవానిఁ, దొగవిందు బెగడొందు మొగమువాని
తే. హారగలకోరమీసలహాయులువాని, నొఱపు నెఱపెడు వెడఁదయురమువానిఁ
జుక్కలను జుక్కలను నఖస్ఫురణవానిఁ, గాంచి పులకితగాత్రియై కలువకంటి. 45

వ. ఇట్లు దాటునం గదిసి యలసవలితంబులును ముహుర్ముకుళీకృతంబులును బ్రభానిర్ణిద్రంబులును బ్రేమార్ద్రంబులును భావవ్యంజకంబులును హృదయరంజకంబులును నిమేషవిముఖంబులును క్షణక్షణాభిముఖంబులును లజ్జాలోలంబులును నగువీక్షణజాలంబుల మదనసుందరుం డగు నారాజపురందరుం జూచి పంచశరసమాక్రాంతంబైననిజస్వాంతంబు భయవినయలజ్జాసంభ్రమసంభ్రాంతం బగుటయు. 46

ఉ. బాలనృపాలు ప్రోలనిలువన్ ధృతిసాలక మేలిజాళువా
చేలచెఱంగుజాఱనునుఁ జెక్కు సెమర్పఁ గలోచనప్రభా
జాలము క్రేళ్లువాఱఁగఁ గుచద్వితయంబు చలింపఁ జొక్కుచున్
సోలుచు సారెసన్మరలి చూచుచుఁ జేరెనికుంజగేహమున్. 48

వ. ఇట్లు పేరెలుంగునం బెదరినమదనకలహంసకామినీకామనీయకంబున నమ్మత్తకాశిని తోరంబగు కరవీరంపుటీరం బొలమాసగొని. 33

ఉ. పూచినకప్పురంపనఁటిబోదెయుఱుంగునఁ జేరి మున్నతా
వైచినబంతిచేనతనివక్షముగందుటకాత్మ విన్ననై
యాచెలి రాచఱే చెలువునందముచందము తొంగితొంగితాఁ
జూచుఁదలంగు వెండియును జూచుఁదలంగు మెఱుంగుచాడ్పునన్. 49

వ. ఇవ్విధంబునం జూచుచు నాత్మగతంబున. 50

సీ. ఐనవశీతాంశుబింబ ప్రసన్నవసుధా, విలసనంబువహించు వీనినగవు
స్ఫురదంతరనురాగపూరస్ఫుటోద్గార, గరిమంబుఁ గనువీని కావిమోవి
కాయకాంచనకూటస్కంధబంధురశాఖి, కారూపములు వీనిఘనభుజములు
నయనపద్మపలాశనానటన్మధుకర, నికరాంచితము వీనిచికిలి చూడ్కి
తే. యహహ ! విధుకులకలశవారాకరమున, నవయవస్ఫూర్తిమన్మూర్తి నవతరించి
బాలికామానహరుఁడైన పంచశరుఁడొ, కాక కేవలుఁడే యీగుణాకరుండు. 51

ఉ. ఆనగుమోము మోము గదియందులకించుఁగదా యథాసుఖం
బాననమోవి మోవి గదియందిలకించుఁగదా ప్రతిక్షణం
బానును మేను మేను గదియంబులకించుఁగదా యహర్నిశం
బీనరనాథునాథునిఁగ నేయరుణాధరనోఁచెనో మహిన్. 52

ఉ. ఈసుమకోమలావయవుఁ డీసుఖదర్శనుఁ డీసువర్చసుం
డీసులలాటుఁ డీసులభుఁ డీసుగుణాకరుఁ డీసుధాధరుం

డీసుకపోలుఁడీసుముఖుఁడీ త్తతినన్నువరించునేనినేఁ
జేసినపుణ్యమెవ్వరును జేయరవో యువతీవతంసముల్. 53

క. దీమై పెరరేఁపఁగన్నృప, సోమునిముఖవనరుహమునఁ జూడ్కులతోడన్
నామదివలగొనిమరలదు, తామరసభవుండు దలఁచుతలఁ పెట్టిదొకో ?. 54

ఉ. క్రచ్చఱమద్దురుండయినకణ్వమహామునిదర్శనార్థమై
వచ్చిరివిష్టపత్రితయవాసులువారలలోననొక్కఁడున్
మెచ్చుఘటింపఁడిట్టు నవనీరజదృగ్యతమానమానపా
టచ్చరమార ! యీతనిబెడంగుతగుందగుమేలుమాయురే !. 55

తే. ఇతనిఁగూడనిసౌభాగ్యమేటిభాగ్య, మితనినుడువనినుడుఁ బల్కులేటిపల్కు
లితనికినిగాని మైచెల్వమేటిచెల్వ, మితనిమెచ్చనిసద్గుణమేమిగుణము. 56

మ. అనుచుం డెందముగందళింపధృతిజవ్వాడంగమోహాంబుపై
కొనసిగ్గుఱ్ఱటలూఁగఁ గ్రొవ్వలపుఁ జూడ్కుల్ మీఱ వాంఛాలతల్
ననలెత్తన్ నరనాథదర్శనన వానందంబునుం దాకృతిన్
గనియుమ్ముద్దులగుమ్మ మన్మథబలాత్కారస్థలస్థాత్రియై. 57

ఉ. తూఁకొనిముందరం దఱుముదుస్సహరాగభరంబుడంబునన్
జేకొని త్రస్తరిన్ దిగుచు సిగ్గునముంగలికిన్ బిఱిందికిన్
బోకడరాకడల్ వశముపోవక మన్మథుఁ డానవెట్టిన
ట్లాకలకంఠి నిల్చెనచలాకృతిఁ జిత్తరుబొమ్మకైవడిన్. 58

వ. ఇట్లు కొండొకతడవు నివ్వెఱపాటున నెద్దియుందోఁపక నిలిచి యంతంగొంత వివే
కించుకొని యుత్తరంబునకు మాఱుపలుకక యవగణించి మరలుట కర్జంబుగాదని
యూహించి యకాంతాలలామంబు సంతాపవంతురితం బగునిజస్వాంతంబు
చిక్కంబట్టి పొదలమఱుంగున నిలిచి మధురాక్షరంబుగా నిట్లనియె. 59

ఆ. సార్వభౌముఁడనుచుఁ జంద్రాన్వయోత్తముఁ, డనుచు మోహనాంగుఁడనుచు ధీరుఁ
డనుచుశూరుఁడనుచు నభ్యాగతుల్ వచ్చి, మిముగణింపవిందుమీతెఱంగు. 60

ఉ. భూరితరప్రతాపమున భూవలయంబున దుష్టసత్త్వసం
హారముసేయుచున్ గరుణనాశ్రమవాసులఁ బ్రోచికణ్వసే
వారతిమీఱలింకులకువచ్చుట నామది నెంచిమూడభా
గీరథిపిచ్చుకుంటుపయికిం బ్రవహించుట నూన్నృపాగ్రణీ!. 61

ఉ. చేసితిమీకవజ్ఞనృపసింహమ ! సైరణ సేతురేనిమీ
చేసినయాజ్ఞలో మెలఁగి చిత్తమురానడతున్ బ్రసన్నవీ
క్షాసుముఖంబుగాఁగదలి చయ్యనరాఁదగుఁ బర్ణశాలకున్
నాసఖు లేనుగూడి భవనంబున నిచ్చెద మర్ఘ్యపాద్యముల్. 62

ఉ. గాదిలి చిల్కపండుగొలుకందొరఁకొన్న తెఱంగెఱింగినా
చేఁదళుకొత్తుక్రొత్తవిరిచెండునగండఱనేయ నేయుమీ
మైఁతవులంగఁబోలునవమంజులవంజులకుంజపంజర
చ్ఛాదితులై భవాదృశులు చానలఁగానలలోనలంతురే. 63

ఆ. కాదుబుద్ధికృతము గానిమ్ము కతివమ్ము, గాదువిరులబంతిమేదినీశ !
దీనికింత ద్రవ్వితిరితగ నెట్లొకో, మిమ్ముఁ జేసికొన్న మెలఁతసుఖము. 64

క. ఈవైఖరినావెలఁదుక, భావాకూతంబుగాఁగఁ బలుకంబలుకన్
భూవల్లభుఁడావేళ్ల, ద్భావోల్లసదతనుతాపభరపరవశుఁడై. 65

వ. ఇత్తన్వి దైవానుగ్రహంబున నాయెడ బద్ధానురాగ యయ్యుంగానోపు లజ్జాభయంబులఁ గుఱంగట నిలువంజాలక మఱుంగునకుం జనునప్పుడు తరుకంటకనద్ధంబగుచేలంబు సడలించుకొను నెపంబున మరలి సాభిప్రాయంబుగాఁ జూచుచుం జనుటయు క్షమాపణంబు నెపంబున నాజ్ఞానువర్తినినై చరియింపంగలదాన నని యభిప్రాయసూచనం బాచరించుటయుఁ గలిగియున్నయది యట్లగుట నారదవాక్యంబు సమకూడెంగాకేమి మదభిప్రాయసూచనంబున నిక్కలికిం గరఁగించి మనోరథంబు సఫలంబుగా నెలకొనందగునని యమ్మహీకాంతుండు సాంత్వనస్వరంబున నయ్యింతితో నిట్లనియె. 66

క. ఇవ్వలనవ్వలఁబువ్వుల, క్రొవ్వలపులఁ బొదలిపొదలి కొన నేటికినీ
వెవ్వనిజవ్వనివివ్వని, దవ్వనివెఱచఱవ మెలఁగెదవు మేలు బళీ!. 67

క. వాలాయంబుగనీయెడ, నాలోలం బయ్యెహృదయ మలికులవేణీ!
హేలారతులంగౌఁగిట, నేలెదవో కాకమరునకెర సేసెదవో. 68

సీ. జలజాక్షినీతనుశ్రమవారిపూరమ్ము, పాద్యోదకమ్ముగాఁ బరిణమింతు
భద్రేభగమన ! నీప్రమదాశ్రుకణజాల, మర్ఘ్యతోయమ్ముగా నవధరింతుఁ
గలికి ! నీకడగంటికరువంపులేఁజూడ్కి, లలరులసోనగా నందగింతు
నతివ ! నీయధరాధరామృతాస్వాదంబు, సరసంపువిందుగా సమ్మతింతు
గీ. బంధరచనాచమత్కారభరితసురత, మానితాయాసనిశ్వాసమారుతమ్ము
హితజలార్ద్రానిలమ్ముగానిచ్చగింతుఁ, గనికరమ్మునబంగారు గనికరమ్ము. 69

సీ. పరుషవల్కలచీరపరిధాన మెట్లోర్చె ?, నీమేను నవనీతకోమలంబు
మృగలూనకుశశిఖామిళనమెట్లు సహించె ?, నీయంఘ్రులభినవనీరజములు
బాలపాదపసేకపాత్రమెట్లుసహించె ?, నీకేలుపల్లవశ్రీకరంబు
ప్రసవరేణుకరాళపవనమెట్లుభరించె ?, నీమోముదర్పణనిర్మలంబు
గీ. శీతలజలావగాహముస్నేహతువర, కందమూలఫలాశాదికదశనంబు
సేయుటకునెట్లు దనరె? శచీవిలాస, మెన్నదొరఁకొన్న నీచిన్నె యిప్పురుబోణి!. 70

మ. చతురంభోనిధిమధ్యభూవలయపూజ్యప్రాజ్యసామ్రాజ్యశా
శ్వతదివ్యావ్యయనవ్యభవ్యముల నశ్రాంతంబు విశ్రాంతుఁడన్
బతిఁగా నన్ను వరించియుంచితమహాభాగ్యమ్ముఁ గైకొమ్ము ర
మ్మతివా! నామతివాంఛఁ దీర్తువదిమేలాలించిలాలించవే. 71

తే. అనినరాగంబుసిగ్గుమోహాతిరేక, మాభిజాత్యంబుః సమ్మోదమతిశయిల్లఁ
బొదలమాటున నెఱనీటుపొదలమాటి, మాటికినిదొంగిచూచుచునగువపలికె. 72

మ. గురుపత్నీరతుఁడాసుధాకరుఁడుమీకూటస్థుఁడౌనౌబళీ!
సరసాగణ్యులుమీరుమీకిదికులాచారంబు పారంపరీ
పరిపాటిన్ బలుకన్ విడంబనముగా భావించితిన్ మేలుమే
ల్గురుకన్యాపరిరంభణంబునకు సంకోచంబుమీకెట్లగున్?. 73

తే. నట్టడవిలోననన్నిట్టునట్టుపఱచి, గొట్టుమిట్టాడనేటికిఁబట్టభద్ర!
పుట్టునకుమున్న తేమకుబొట్టుగట్టి, చెట్టపట్టుటకొకరుండుపుట్టెఁజూవె. 74

శా. నాకున్నజ్జనకుండెఱుంగనివిధానంబెట్టుగావింపనౌ?
లోకుల్ మెచ్చరుమిమ్మువానితనయాలోలాత్మకుండంచును
శ్లోకుండై తగుతాతకశ్యపుఁడువచ్చున్ మెచ్చునిచ్చున్ నను
మీకున్మానసరోరుహాసనుఁడు బల్మింగూర్చినట్లైనచోన్. 75

తే. అకట! గుడమిశ్రమగుపాయసాన్నమేని, నుడుకుజాతినరుచ్యమైయుండుటెట్లు!
తారతమ్యంబుభావించితరతమంపు, మేలుఁగైకొమ్ము కరుణనన్నేలుకొమ్ము. 76

వ. ఇవ్విధంబున. 77

తే. అధిపుఁడాలించియాలించి యభినుతింప, రమణి మందాక్షమందాక్షరంబుగాఁగ
మొలకపలుకులనమృతంబుఁజిలికిచిలికి, చకితచకితాంగయష్టియైసంభ్రమించి. 78

క. ఉత్తరముం బ్రత్యుత్తర, ముత్తమముగనిటులనడపియుత్తరమాపై
నెత్తకచెలిమరలెఁదదా, యత్తతఁజిత్తమునమెత్తనగుచున్నగుచున్. 79

వ. అయ్యవసరంబున. 80

మ. కలకంఠీ! వరవర్ణినీ! మదవతీ! గంధేభకుంభస్తనీ!
జలజాక్షీ! మృదుభాషిణీ! శశిముఖీ! శాతోదరీ! సుందరీ!
యలివేణీ! రమణీమణీ! కలికి! తన్వంగీ! మనోహారిణీ!
లలనా! యెచ్చటనొంటినుంటివనిగోలంజేరిరాళీజనుల్. 81

వ. తదనంతరంబ. 82

ఉ. కించిదుపజ్ఞనాత్మఁ బరికించితదాననచిహ్నముల్ విలో
కించితదీక్షణంబుపరికించితదంతరునంతమున్విత

ర్కి—ంచితదంగయష్టిపులకించిరహించుమటఁజూచిచూచిశం
కించిభయంబుగూరఁదిలకించి ప్రియంవదలేమకిట్లనున్. 83

ఉ. తోరములైనపూఁబొదలఁదూఱఁగనీసకలాంగకమ్ములె
ట్లోరిచెనమ్మ! భృంగములయుద్ధతినీవదనారవిందమే
తీరునవైఁచెనమ్మ! విరిదేనెలసోనలరొంపులెల్లనీ
వేరహిదాఁటితమ్మ! యిటులేకతమేకతమేతలోదరీ!. 84

ఉ. నవ్వులుగావునీదువదనంబునవిన్నఁదనమ్మహేతుకం
బెవ్విధిసంభవించె? నిటులెవ్వరునీకహితమ్ముచేసి? రే
యొవ్వమిలేదు నావలననొక్కయెడన్ మముబుజ్జగించినీ
వివ్వనవీథినివ్వటిల నేమికతంబు? నితంబినీమణీ!. 85

వ. అనిన నక్కన్యారత్నంబు కొండొకభావించి కించిదంచితలజ్జాసజ్జితహృజ్జలజంబుగాఁ
బ్రియంవదతో ని ట్లనియె. 86

ఆ. మేలుదెలిసికొంటివాళీశిరోమణి!, వింతలేనియావులింతగలదె
చెలియతెలియవినుముచిత్తదౌర్బల్యంబు, దీఁగలతెఁగుదేఁటపఱుతు. 87

మ. లలనా! భూలలనావరుండొకఁడు కేళాకూళికా మాళికా
కలనాపుష్కలపుష్కరప్రకరచంగద్భృంగచంగాంగనా
కలనాదామృతవీచికావలనజాగ్రచ్చిత్తచక్రాంకుఁడై
యలనాళీకశరుండునుంబలెఁ బ్రమోదాపాదియయ్యెన్ రహిన్. 88

క. పేరనదుష్యంతుండఁట, కైరవబాంధవకులాగ్రగణ్యుండఁటక
ణ్వారాధనకుతుకమునిం, డారఁగవచ్చెనఁటయేతదాశ్రమమునకున్. 89

తే. అతనియెడనొక్కయపరాధమాచరించి, చింతిలుచునున్నదాననోచివురుఁబోణి!
చేతివిరిబంతిచూచాయఁజిలుకనేయఁ, దప్పియారాజువక్షంబుదాఁకెనదియు 90

వ. అనినం బ్రియంవద భయంబొదవ నమ్మదవతిం జూచి. 91

మ. లలనా! మవ్వపుజవ్వనంబుతఱిబాలత్వంబుతత్వంబుగా
నిలుపందాదృశుఁడీదృశక్రమముదానిందానిగర్హించినం
బలుగాకుల్ బలుగాకుసేయుదురు చెప్పం జెప్ప నిట్లొప్పముల్
దలపంబోలునె? రాజరాజతఁడుమేలమ్మేలె! హేలావతీ!. 92

తే. తాతకణ్వుఁడరుగుచుఁదరుణి! నీకు, నేమువినునంత దుష్యంతుఁడిటకువచ్చు
నర్ఘ్యమిమ్మనిబోధింపనతనిపెంపు, తెలియదఁటె? తల్లి! హేలావతీమతల్లి!. 93

చ. అనుచుశకుంతలన్ మిగులనాడి ప్రియంవదరాజుపాలికిన్
జనితగనర్ఘ్యపాద్యములసత్క్రియలం బ్రియమాచరించియి

ట్లనియెవసుంధరాధరశశాంక! విశంకటవృత్తిని త్తఱిన్
గనుఁగొనఁగంటిమాశ్రమనికాయశుభాయకునిన్నుఁగన్నులన్. 94

తే. పాలవంటికులంబునఁబరఁగుసోముఁ, డమ్మహామహుసంప్రదాయమునఁగీర్తి
నెసకమెసఁగెడునాదిగర్భేశ్వరుండ, వతిథివైతివిపావనమయ్యెవనము. 95

వ. అని బహుప్రకారంబుల నభినందించి మఱియు ని ట్లనియె. 96

ఉ. ఇంతి యదల్పఁగా బెదర కిట్టటుగ్రుమ్మరు చిల్కమీఁదఁబూ
బంతితటాప వైవ గుఱి వాసియయారె! దయారసార్ద్ర! దు
ష్యంతమహీప! నిందవిలె శాంతిమెయిం గరుణింపుమయ్య! య
శ్రాంతమహాపరాధములు సైఁపభవాదృశు లర్హు లిమ్మహిన్. 97

వ. అని యివ్విధంబున క్షమాపణంబు లగువాక్యంబులం దన్నుఁ బ్రార్థించునక్కన్యాసహచరిం జూచి యజ్ఞానకృతం బగునిక్కార్యం బనార్యంబని కోపింప నంతవెడంగులమె యది యట్లుండని మిక్కాశ్యపులూర్ధ్వరేతులగుట జగత్ప్రసిద్ధంబై యుండ నివ్వనంబున నీజవ్వని నివ్వటిలం బనియేమి? యిక్కామినివృత్తాంతంబంతయు వినవలతుం జెప్పుమనిన నమ్మహారాజుతోఁ బ్రియంవద యి ట్లనియె. 98

సీ. అలగాధిసుతుఁడాగ్రహ గ్రహావిష్టుఁడై, యావసిష్ఠులగెల్వ నలవిగాక
సరవిబాహుజబాహుజవముగర్హించుచు, బ్రహ్మర్షిభావంబుఁ బడయఁ గోరి
హిమవదుత్తరతటాశ్రమసీమ నివసించి, దృఢతరనిష్ఠాగరిష్ఠుఁడగుచుఁ
దపమాచరింపఁ దద్దారుణానలశిఖల్, కడుకొనినభమెల్లఁ గలయఁబ్రాఁక
గీ. దివిజసంగంబు భయమున దేవవిభుని, మఱువుసొచ్చిన నమ్మహామహుఁడు దాని
విఘ్నమునకునుపాయంబు వెదకిమేన, కాహ్వయముఁ దాల్చునచ్చరనామతించి. 99

శా. విశ్వామిత్రతపఃప్రభావకలనావిర్భూతఘోరాగ్నిచే
విశ్వంబెల్లఁ దలంకుచున్నయదినీవిన్నాణముం జూపుమన్
విశ్వాసంబొలయించి యమ్మునితపోవిఘ్నంబు గావింపుమీ
శశ్వత్కీర్తివహింతు వీవుధరనాచంద్రార్కముం గోమలీ. 100

చ. అనవిని మేనవిన్ననయి యారసి యారసికావతంసుతోఁ
గనుకనిఁబల్కె గోపనుఁడు గాధిజుఁ డాధిజనింపఁజేసెడిన్
గనివిని మీరుపంపఁ జనఁగావలెఁ గావలె సత్సహాయముం
బనుపనగున్ సమీరణకుమారుని మారుని నమ్మధున్విధున్. 101

వ. అనినఁ బ్రీతుండై పురుహూతుం డి ట్లనియె. 102

క. కంతుం బంతున్ రజనీ, కాంతుం బంతుం బ్రమోదకరు గంధవతీ
కాంతుంబంతున్ మ్రోల వ, సంతుంబంతున్లతాంగి! చనుమని పనిచెన్. 103

తే. అట్లులాలించి పనుపనయ్యలరుఁబోఁడి, యొడలితెలుకున మురిపంపునడబెళుకున

గ్రొమ్మెఱుఁగులీలరాయంచకొదమభాతి, వెడలెఁ దెఱుఁగంటి వేలుపుఁ గడిఁదిప్రోలు. 104

వ. అట్లు వెలువడి శీఘ్రగమనంబున. 105

సీ. సురసరిత్పరిసరస్ఫురదురస్సరపుర,స్సరదురుత్తరమరుత్తరుపరంబు
దినదినస్తనితనిస్వనకనన్మునిమనః,పనితనూతనఘనాఘనఘనంబు
కలభలిట్కులచలచ్ఛలదలక్షలదల,ద్దలమిలజ్ఝలజలజ్ఝలజ్ఝలంబు
ప్రవణవజ్జవవత్ప్లవనవన్ననవన, శ్రవణవత్స్వపనవిప్లవపదంబు
తే. గజగవయగండభేరుండఖడ్గచమర, శరభశార్దూలశంబరశల్యవృకవ
రాహసింహవలీముఖప్రముఖదుష్ట, సత్వముఖరంబుఁ గనియెఁ దుషారనగము. 106

వ. కాంచి విస్మయావేశంబునం దదుత్తరతటంబునం బ్రవేశించి. 107

క. అందుంగలల కందువలకుఁ, గందళితంబగుచు హృదయకమలం బలరన్
సుందరిమునిమందిరమగు, చుందిరమగు నాశ్రమంబు జొరఁ జొర నెదుటన్. 108

సీ. తపము పెంపునఁ దోఁచు దహనకీలములతో, జటిలంబులగుపల్లజడలవాని
భసితాంగరాగసంపదలసొంపదలింపఁ, దగువలీవలితగాత్రంబువాని
మైఁబుట్టుపుట్టకోమలచీమలెగఁబ్రాకి, మార్వ నేర్పడనిలోమములవాని
వ్యాఘ్రాజినోత్తరీయము మేలిచాయగా, బలుమొగంబునఁ దోట్రుపడుచువానిఁ
తే. గందమూలాది కాశనకాయశోష, ణోద్యదష్టాంగ సంగతయోగభాగ
పావనబ్రహ్మఋషిభావభావనాప్ర, తీతదీక్షావిధేయు గాధేయుఁ గాంచె. 109

వ. ఇత్తెఱంగున నతిఘోరతపశ్చరణపరిణతదీక్షాలక్షితచరిత్రుం డగువిశ్వామిత్రుం గాంచి
తత్తేజోవిశేషంబునకు సాధ్వసంబు రెట్టింప నన్నిలింపగణికాలలామంబు. 110

క. కనుఁగొనుఁ గనుఁగొని మునుకొను, మునుకొని మునుకొనక వెనుక ముందై కుందున్
మునితనుపనిచినపనికిం, గొనకొనుఁ గొనకొనదు తపసి కోపనుఁ డనుచున్. 111

వ. వెండియు. 112

ఉ. భూరితపఃప్రభావమున భూవలయంబు నభంబుఁ గాఁచుచున్
జెరను జెందనుం బ్రణతిసేయను శక్యముగాని మౌని నే
నేరహిమారు బారికెలయింపుదు నట్లని ప్రోలుక్రమ్మరం
జేరినవాసవుండలుగుఁ జింతితకార్య విపర్యయంబుగాన్. 113

తే. అమరనాథుండు లోకహితార్థమనుప, శక్తియుక్తులనదిపూని సంఘటింపఁ
బిదప నెట్లైనఁ బేరును బెంపుగలుగు, దవ్వుదవ్వుల వెఱఁపూనితలఁగు టెట్లు. 114

తే. అనుచు భావించి భావించియలరుఁబోణి, గాఢనిశ్చయమున మనఃకమల మలరఁ
జెలులుఁ దానువిలాసవిచేష్టితముల, గాధిజునిమ్రోలఁ గ్రీడించెఁ గలితనమున. 115

సీ. నృత్యన్మయూరికానికురుంబమునఁ జేరి, నగుమనృత్యము సేయు నలినగంధి
ధావన్మరాళికాతల్లజంబులఁ జేరి, గతులవైఖరిఁ జూపుఁ గలువకంటి

ప్రతిపదశారికాపరికరమ్మునఁ జేరి, మధురమ్ముగాఁ బల్కు మంజువాణి
కూజద్ద్విరేఫికాకులకమ్ము జతఁ గూడి, శ్రుతివిభాగ మొనర్చు సుందరాంగి
తే. సవిధమధుమాసవాసరోత్సవవిశేష, లసదలంకారముకుళపలాశకుసుమ
ఫలభరానమ్రపాదపపటలజటిల, గాధిజాశ్రమసీమశృంగారగతుల. 116

వ. ఇవ్విధంబునం గొండొక పరిభ్రమించి. 117

మ. నెలఁతల్ దాను సురాపగాజలములన్ నీరాడి కై సేసి త
త్పులినస్థానమునందుఁ గ్రొవ్వలపు గాడ్పుం గూన పై వీవఁగా
లలిఁ గూర్చుండి విపంచికారణనముల్ రాజిల్ల నయ్యప్సరః
కలకంఠీతిలకంబు సేయఁ దొణఁగెన్ గానంబనూనంబుగన్. 118

క. వీనులవిందై నెలకొను, గానామృతమానె మానెఁ గౌశికుఁడు నిజ
స్నానంబున్ మౌనంబున్, ధ్యానంబున్ మొదలుకొనువిధానంబెల్లన్. 119

వ. ఇట్లాలించి యాత్మగతంబున. 120

క. కాదలికులఝంకారము, కాదల కోకిలరుతంబు కమనీయసుధా
సోదరమిన్నాదరసం, బాదరణీయము యదీయ మనికను దెలిచెన్. 121

వ. ఇట్లమ్మునికులాగ్రేసరుండు నిమీలితలోచనుండై నలుగడలం జూచునవసరంబున. 122

ఉ. సోమునితేమభాతిఁ బరిశుద్ధసువర్ణశలాకచాడ్పునన్
గోమలకల్పవల్లివలె గుమ్మనుకుంకుమబొమ్మకైవడిన్
గాముని హేతిరీతిఁ దొలుకారు మెఱుంగు తెఱంగునన్ లతాం
గీమణి దోఁచెఁ గట్టెదుటఁ గేవలమున్ వనదేవతాకృతిన్. 123

ఉ. అసమయంబునన్ మదనుఁ డగ్గలికం గళికాముఖంబులై
భాసిలుతూపులన్ హృదయపద్మము లక్ష్యము సేసి యేసినన్
గాసిలి కౌశికుండు తమకంబునఁ దన్ గనుసన్న చేసి యు
ల్లాసము వెల్లివీఁగ సఖులన్ నిలువన్ నియమించి గ్రక్కునన్. 124

మ. పలుకుల్ దేనియ లూరఁ గొనునులియం బాలిండ్లు పొంగారఁ బొం
దళుకుంబయ్యెద జాఱ వేణిపొరలన్ దాటంకరత్నద్యుతుల్
కులుకుం జెక్కులఁ జేరఁ గన్నులబెడంగుల్ మీఱ నయ్యప్సరో
లలనారత్నము వచ్చి గాధిజుని మ్రోలన్నిల్చె నమ్రాంగియై. 125

ఉ. అంచితభక్తియుక్తి వినయమ్మెనయన్ నునుఁగేలుదోయి జో
డించి నమస్కరించి నెఱతీవి వలిర్పఁగ మ్రోలనిల్చినన్
గాంచి మహామహుండయిన గాధితనూజుఁడు కూర్మి పేర్మి దీ
వించి లతాంగి! నీ వెవతె వేధృతి వేకలఁ గెన్ నినుంగవన్. 126

వ. అని సాభిప్రాయంబుగా నడుగుటయు సమ్మదమ్మున నమ్మదవతి యమ్మునితో నిట్లనియె.

క. మేనక యనిపిలుతురనను, మానినికులాగ్రణి! తిలోత్తమా హేమాదుల్
నా నెచ్చెలులేమచ్చర, చానలనెందేని వేడ్క సలుపుదుమురహిన్. 128

క ఎక్కడిమీ రెక్కడి సే, మెక్కడి రతి పరమమునుల కివియుంగలవే?
మ్రొక్కెడిదీవించుటకై, యెక్కటి రానిట్లు పలుక నెల్లిదమైతిన్. 129

క. సామాన్యలఁ గామమ్ముం, గామింపకుఁ డేమునూఱు క్రతువులవానిం
గామోపభోగములకుం, గామింతుమునూనిజంబుఁ గనుగొనుమనఘా! 130

క. పావనభవనంఘ్రిద్వయ, సేవనమును విమలకమల శిశిరనభస్వ
త్సేవనము న్దొరఁకొనునిట, నీవనమున మెలఁగువార మీరలుగకుఁడీ. 131

తే. అనుచుఁ బ్రతికూలవాక్యంబు లతివపలుకఁ, జిలుక బాబావజీరుండు చిలుకుములుకు
టలరుటంపఱతోఁ గునవనలసిసోలసి, ధీరవర్తన మెడలి ప్రార్థింపఁదొడఁగె. 132

సీ. తటిపివెన్నెలవేఁడి తలఁకించెఁగలికి! నీ, యధరాధరామృతం బానవిమ్ము
వలపుఁదెమ్మెరకూన వడఁకించెనుగువ! నీ, కళుకుపైఁటచెఱంగుఁ గప్పనిమ్ము
విరికటారపుజోదు వెఱపించె వెలఁదినీ, కుచదుర్గములహత్తుకొనఁగనిమ్ము
పికశుకనికరమ్ము బెదరించె నతివనీ, సాహాయ్యమునఁ గేలి సలుపనిమ్ము
గీ. జలదళఫలానిలాహారసదుపవాస, చిరతరవ్రతదీక్షావిశేషశుష్క
దవయవాయాసమునభావ మలసమయ్యె, బాలనీప్రోలశిశూగ్రిషఁ బడయనిమ్ము. 133

వ. అని యనేకప్రకారంబుల. 134

శా. ఈజాడం గరఁగించుచున్ గృపణుఁడై హేలావతిన్ వేఁడుచున్
జేఁ జేతం దెమలింపఁ జాఁచిహసితస్మేరాననాబ్జంబుతోఁ
గూజన్నూపురఘంటికావళులతో ఘుష్యన్మరాళీగతిన్
రాజీవాననయిట్టటుం బెనఁగె దూరం బైనభీరంబునన్. 135

క. మెలఁగున్ దలఁగున్ భయమునఁ, గలఁగున్ మలఁగున్ లతాంగి కపటారభటిన్
జెలఁగున్ వలగొను నెనరున, నలఁగున్ దొలఁగున్ నగు వ్వయారముమీఱన్. 136

వ. ఇట్లమ్మునిగృహీతం బగునిజకరాబ్జాతంబు సడలించికొని కరీరంబులయారంబులను, దమాలంబులయోలంబులను, లవలీకుంజంబుల పుంజంబులను, ద్రాక్షాకాయమానమ్ముల వితానమ్ములను, దిలకమ్ములకులకమ్ములనుఁ గాసారంబులతీరంబులను, గిరితటంబుల నికటంబులను బరిభ్రమించునుక్కిపంబునఁ జేఁజిక్కక చిక్కులఁబెట్ట నెట్టనఁ గాధిపట్టి యిట్టట్టుఁ జుట్టివచ్చి చెట్టఁబట్టి పట్టుపఱచుచు నిట్టులనియె. 137

కవిరాజవిరాజితవృత్తము.—

కలఁకలు సేయకువే కలికీ నుడిఁగైకొనవే మరుపూములికీ
కొలఁకులఁ గ్రుంకకువే యబలా మదిఁ గొంకకువే భృతకామబలా

కెలఁకులడాఁగకువే లలనా! వెదకింపకువే కనుఁగోఁగలనా
పిలుగులఁ బెట్టకువే రమణీ! ననుఁ జేకొనవే గుణహారమణీ!. 138

తే. అనుచుఁ బ్రార్థించి దౌహృదం బవధిగాఁగఁ
గూడియుండుట కోడఁబడి కుసుమగంధ
సంయమీంద్రునితో వచ్చి సహచరీసు
కల్పితంబైన కిసలయతల్పమునకు. 139

వ. ఇట్లయ్యప్సరోలలనామణిహస్తంబు నిజహస్తంబునం గీలించి యనల్పకల్పితానల్పంబగు కిసలయతల్పంబుఁ బ్రవేశించి తపఃప్రభావంబునం ఏదనురూపం బగురూపంబు గైకొని మన్మథరాజ్యపట్టాభిషిక్తుఁడై విశ్వామిత్రుఁడు. 140

సీ. జిలుఁగుపైఁటచెఱంగుఁదొలఁగించి తొలఁగించి, యుదుటుగుబ్బలగోయలూనియూని
బిగువుఁగౌఁగిటిలోనసాగయించి సాగయించి, సవురుగామైఁదీవ నివిరి నివిరి
కదిసి మోమున మోముఁ గదియించి కదియించి, యెఱిమి వాతెఱ తేనె లాని యాని
కేళిమైఁదమకంబుఁ గెరలించి కెరలించి, కళలూర మరుకేళిఁ గలసి కలసి

గీ. సొలసి సొలసియుఁ గ్రమ్మఱ నవఁగి పెనఁగి, యొడలిబడలిక వాయ నయ్యువిద సేయు
నంగసంవాహనంబున కలరియలరి, కడపె నారాత్రి సుఖితుఁడై కౌశికుండు. 141

వ. ఇవ్విధంబున. 142

క. సురతరుపరికరధరణీ, ధరవరశిఖరస్ఫురల్లతాభవనమునన్
జిరతరరతరాగంబున, సురతరుణిం గూడి మౌని సుఖముననుండెన్. 143

తే. అంతఁ జలచలపిదపిదమనుచుననిచి
కలలమైవిప్పవాఱుచుఁ గరుడుగట్టి
తలదలిర్పఁగ గర్భమై తరతరంబ
నెలమసలెఁ జీరచిక్కఁ నన్నెలఁత కథప!. 144

వ. ఇట్లు గర్భంబు నవమాసపూరితం బగుటయు. 145

క. రాజర్షివలననిర్జర, రాజవధూతిలకమునకు రమణీయంబై
రాజిలులగ్నంబునని, రాజాననగలిగె ఖచరరాజి నుతింపన్. 146

వ. అమ్మెయి నమ్ముని నెమ్మనంబునం బమ్మినసమ్మదమ్మున నపూర్కఁతునకు జాతకర్మాదిసంస్కారంబులు నిర్వర్తించినంగాంచి యమ్మత్తకాశిని మెత్తమెత్తన నత్తపోధనుచిత్తంబారాధించి ప్రథమాధిగమంబునం జేసికొన్నసంకేతంబుఁ జెల్లించితి నింక యథాకామంబుగా వర్తింపంగలదాన నట్లగుట నాశ్రితరక్షావిచక్షణంబు లగుకటాక్షవీక్షణంబుల నన్నుం గృతార్థంగావించి వీడుకోలుపం దగునని సప్రణయంబుగాఁ దచ్చరణంబులకెరఁగి పొత్తికల నత్తమిల్లినయయ్యుత్తానశాయినిం దనపాదిఁగిట నిడుకొని సవినయంబుగా సన్నిధి నిలిచియున్నమరున్నటీతిలకంబుదెసం దేఱి చూచి యట్లకాక

యనుచు నొడఁబడి తత్కరతలంబుల మణిశలాకికాకారంబునం బొదలుతనయం దనయంకతలంబునకుం దిగిచికొని బాష్పకులలోచనుం డగుచు మూర్ధఘ్రాణంబుఁ జేసి ముంగేల చిబుకంబు నిమురుచు మేనకంజూచి యిక్కన్యచంద్రాన్వయ ప్రదీపకునకు నగ్రమహిషియై చక్రవర్తిలక్షణలక్షితుం డగుకుమారుం బడసి చతురుదధివేలావలయితసామ్రాజ్యసౌఖ్యం బనుభవించుచు నుభయకులంబులకుం గీర్తిపౌరుషంబులు సంపాదింపంగలయది యట్లగుటం బహుప్రయత్నంబున దీని సురక్షితం గావించునది యని క్రమ్మఱ నిబ్బాలిక నమ్మేనకకు నొప్పంజెప్పి గాఢాలింగనాదిసత్కారంబుల నుపలాలనం బాచరించి యయ్యచ్చరవాల్గంటిం బ్రియంబున వీడుకొల్పి తానును యథాపూర్వంబుగాఁ దపోనిష్ఠాగరిష్ఠుం డై యుండె మేనకయుఁ బ్రియపుత్త్రిం గైకొని యేతదాశ్రమసమీపంబుఁ బ్రవేశించి. 147

చ. పొనుపగుమాలినీసలిలపూరముచేరువఁ జారుసైకత
స్థలమునయిన్ సుజాతజలజాతమృదుచ్ఛదశయ్యనాత్మలో
నలుకకనూఁతుడించిరహీనచ్ఛరమిన్నులు వ్రాఁకెభోగినీ
లలనలకేలపిల్లతవులం బనుసామెత నిక్కవంబుగాన్. 148

ఉ. ఆదటఁతాతకశ్యపుఁ డహర్ముఖమున్ గనిమాలినీనదిం
బ్రోదిజలంబులాడుటకుఁబోవఁగ నొక్కెడ నొక్కబాలికా
రోదనమున్వినంబడినరోయుచుఁ దామరపాకుపాత్రికం
బోదనలేకయట్లొరలుపూపమిటారినిఁ జూచియార్తుఁడై. 149

క. ఎవ్వనిబాలారత్నం?, బెవ్వఁడుజనకుండు? జననియెవ్వతె? జననం
బెవ్వలన? దీనిఁగొననే, నెవ్వఁడ? నెట్లనుచుఁ ద్రోయనెట్లగునడవిన్?. 150

తే. అనుచుసందేహడోలాయితాంతరంగుఁ
డగుచుఁదనయోగదృష్టినయ్యాఁటనిసువు
పుట్టినతెఱంగుఁగనుఁగొనిప్రోదిఁజేనుచు
వాంఛనూహింపనశరీరవాణిపలికె. 151

క. మేనకకునుగాధిజునకున్, మానుగనుదయించెదీనిమునుపందగుఁద
త్సూనుఁడునీదౌహిత్రుం, డౌనుభయత్రాతజనకుఁడనునుడివినవే. 152

వ. అని మఱియును. 153

క. కుంతలముఖరాజవధూ, కుంతలకాశ్మీరదానగుణచణబాహా
కుంతలసనయశరీరశ, కుంతలయనిదీనిఁబేరుకొనియెమునివినన్. 154

వ. తదనంతరంబ. 155

తే. పుట్టుబ్రహ్మచారిపుత్త్రమిత్త్రకళత్ర, యోగభోగరహితుఁడూర్ధ్వరేతుఁ
డహహ! దైవఘటనమాపిన్నపాపమే, నలమికొనుచుముద్దులాడఁదొడఁగె. 156

వ. ఇట్లు విశ్వామిత్రతపఃప్రభావంబునం గ్రవ్యాదగోచరంబుగాక శకుంతరక్షితయై
నవనలినపలాశతల్పంబునం బొరలుచున్న యక్కన్యకాలలామం దనపొదఁగిటఁ బొదివి
కొనివచ్చి పర్ణశాలం గుశాస్తరణంబునం బదిలంబుగ నిడి యథాశక్తిం బెనుచుచున్నం
దెలసి యదితియుం గశ్యపప్రజాపతియు నన్ననసూయయునుం దక్కటి పరిచారికా
జనంబునుం బనిచిన నేమునుం గులపతిం గాంచి తదనుమతిని కాంచన గాత్రిం బెను
చుచున్నవార మిదియిక్కలికి జన్మప్రకారంబు. 157

చ. అనవిని భూవిభుండు దరహాసవికాసవిలాసభాసురా
ననవనజంబుగాఁ బలికె నాతి ప్రియంవదవే నిజంబుగన్
జనవుననింపునింపుచును సారెకుసారెకు ధీరధోరణిం
బనిగొనిపల్కుపల్కుల సభాజనభాజనమయ్యె డెందమున్. 158

తే. అనుచు ముని కన్యకావృత్తమతివ తెలుప, వినుచు నానందరసమున విభుఁడు మెచ్చ
నట్టియెడఁ గర్ణతాడితంబయ్యె బహుళ, హాళహాళంబగు వాహినీకలకలంబు. 159

వ. అయ్యవసరంబున. 160

ఉ. సైనికసింహనాదములు సామజబృంహితముల్ తురంగహే
షానినదంబు వక్రరథచక్రపరిక్వణనంబు ఘోరమై
వీనులఁ గ్రమ్ముదేరఁ జెలి వేమరలెన్ మరలెన్ సఖీజనం
బానరనాథుఁడున్ మరలె నాత్మచమూనివేశనార్థియై. 161

వ. ఇత్తెఱంగున నాశ్రమంబు వెలువడి నిజసైనికులకుం బొడసూపి తదాశ్రమంబునకు
సమ్మర్దంబు గాకుండునట్లుగా నిజస్కంధావారంబు రచియింపం బనిచి తన్మధ్యం
బునం బటకుటీరం బెత్తించి విచిత్రాస్తరణశోభితంబును బ్రలంబమణిమాలికాలం
కృతంబును గృష్ణాగరుధూపధూపితంబును నై మనోహరంబగు నప్పటమండపంబునం
గిసలయతల్పంబునం బవ్వళించి యమ్మునికన్యకాసమాగమోపాయంబు వోరకొనక మనో
జవేదనాదోదూయమానమానసుండై కొండొకవినోదంబులం బ్రొద్దుగడపుచుండె నంత
నక్కడ. 162

క. ఆనరనాథుని చెలువము, మానసమునఁ బాఁదుకొనఁగ మానిని సఖులుం
దానై యుద్యానంబున, సూనాపచయంబు సేయుచున్ విహరించెన్. 163

వ. అయ్యవసరంబున. 164

ఉ. తమ్ములతావితానములఁ దావలమైవలమైన గాలితో
యమ్ములకామతింపఁ జటులాలసలై వనకేళిసేయఁగాఁ
దమ్ములతావితానములఁ దావలమైవలమైన గాలితో
యమ్ములకానుతింపఁ జటులాలసలై వనకేళిసేయఁగన్. 165

ఉ. గమ్మనుతమ్మినెమ్మొగముకల్వలు కన్నులుకప్పువిప్పులం
బమ్మిననాఁచుకొప్పు నెడఁబాయని జక్కవగుబ్బచన్నులుం
గమ్మని తేనెమోవిబిసకాండభుజమ్ములు నొప్పుమీఱఁగాఁ
దమ్మునపోలియొప్పనొకతమ్మికొలంకువు గాంచియచ్చటన్. 166

తే. కొమ్మలందఱురతనంపుసొమ్ములూడ్చి, నూనరజములుసోఁకినసొలపుమేను
లమరఁగంటలుదీసిదుమ్మాడినట్టి, మఱునిమదమేనుఁగులరీతిసరసిఁ జొరఁగ. 167

చ. అడుగులనంటియూరువులనానినితంబములందినాభినిం
బుడికివళుల్ స్పృశించికుచముల్ వడిముట్టిసరోవతంసమ
ప్పుడఁతులఁగూర్మిఁగానివళిబంధురకంకణకర్ణికావళిం
నడవుచునిల్చెకైకొనియెఁదన్మయతం బ్రతిబంధవైఖరిన్. 168

సీ. ఒకతేమవలిగుబ్బనొగిమృణాళముఁ జుట్టి, తారుణ్యకలశాబ్ధిఁదరుచునొకతి
యొకచానకనుబెళ్కులోలయునూర్ములుగట్టి, హాయలుగాఁ జేయూఁతలూనునొకతి
యొకతన్విమృదుహస్తమూఁదియప్పులఁదొట్టి, పద్మానుభావమేర్పఱచునొకతి
యొకచామలసదూరునృదపూరమున మెట్టి, మకరేభకలహంబుమనుచునొకతి
గీ. యొకలతాంగినిజేయీఁత నోటుపఱచి, పీనుబంటిజయశ్రీలఁ బూనునొకతి
సఖులుదానుశకుంతల జతలజతల, నతులగతులజలక్రీడలాడునపుడు. 169

క. వేడుకమీఱఁగజలకము, లాడిసరోవరము వెడలి యన్యోన్యంబున్
దోడయికై సేసిజల, క్రీడాలసలగుచునలవరించిరి తొడవుల్. 170

చ. కులుకుమిటారిచన్నుఁగవఁ గుంకుమసంకుమదానులేపమున్
దళుకులప్రోవు నెన్నుదుటఁ జామరసోదరరేణుచిత్రకం
బలికులవేణివేణి నవహాటకపింజరమంజరీతతిన్
గలికిపిసాళికన్నుఁగవఁ గజ్జలమున్ రచియించి రచ్చెలుల్. 171

చ. పొలుపుగజాళువాపసిఁడిపుట్టముఁగట్టి జగానిగారవున్
మెలఁపులపైతిణింతొడగి నేనిమెఱుంగులతారహారన
స్తలవలయాదిభూషణకదంబవిడంబన ముల్లసిల్లన
త్తిలకినియొప్పమీఱె ససిదీరినమారునివాలుపోలికన్. 172

వ. ఇవ్విధంబున నలంకృతలై. 173

ఉ. తామరసచ్ఛదంబున ముదంబున వ్రాసిరి చేసిరి స్నేటిన్
గామునికామసీయమును గాదిలిచిల్కహుమాసుమాళమున్
సోమునిసౌమనస్యమును జుక్కలరుక్కలనంబు చందనా
శామలలామశైలశిఖరస్ఫురదాతతవాతపోతమున్. 174

వ. ఇట్లు లిఖియించి కిసలయపీఠంబున నక్కమలపలాశంబు నిలిపి నిభృతరూపంబుల
సన్నిధిం గూర్చుండి. 175

ఉ. మొల్లలమెట్టదామరల మోదుపుమొగ్గలఁ బొన్నపూవులన్
మల్లెలఁ గన్నెగన్నెరుల మామిడిగుత్తుల రాచకల్వలన్
హల్లకమాలికావళులనంబురుహాళినిహాళిఁ గేళినీ
వల్లభుఁబూజచేసి రభివందనపూర్వముగాఁ దలోదరుల్. 176

వ. ఇవ్విధంబున ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారంబుల శంబరారిం బూజించి సఖీ
జనంబు శకుంతలం జూచి యిక్కాముం గామితార్థంబు సమకూర్పం బ్రార్థింపు
మని యాదేశించిన నక్కన్యాలలామంబు మ్రొక్కి మనంబున నిట్లని వినుతించె. 177

ఉ. అయ్య! రమాతనూభవుఁడవయ్య! మహానటునోర్చుమేటివీ
వయ్య! విరాగులంగలఁతువయ్య! తలంపఁగడిందిజోదవీ
వయ్య! మదీప్సితంబు వినుమయ్య! ధరావరు నన్నుఁగూర్పవే
మయ్య! దయాపయోధివగుమయ్య! మతిన్ దలఁతున్ రతీపతీ!. 178

ఉ. తుంటఁట కార్ముకంబు కరదొట్టినతేంట్లఁట వింటినారి చే
యంటినవాఁడుతూపులఁట యప్పులపాలఁట కేతనంబువా
గంటిపలుంగు గజ్జుమఁట కాయములేదఁట నీవు లోకముల్
కొంకెతనంబునం గెలిచికోలిది యచ్చెరియంబు మన్మథా. 179

సీ. నీయుగ్యమనికదా నెమ్మిరాచిలుకను, బంజరమ్మునఁ బెట్టి పలుకుచుందు
నీతూపులనికదా నెత్తమ్మితేఁకుల, గారవమ్మునఁ గండ్లఁ గప్పికొందు
నీమామయనికదా నీరజారినిఁజూచి, యాననంబునఁ గూర్మి నలముకొందు
నీసుహృత్తనికదా నిసువుదెమ్మెరనిట్లు, నాప్రాణపదముగా నమ్మికొందు
గీ. నీదుపరివారమనికదా నీలకంఠ, మునకు నటనంబుఁ గలహంసమునకు గమన
మలికి శ్రుతికోయిలకు గానమలవరింతుఁ, గోరికలనిమ్ము మనవిఁ గైకొమ్ము మదన. 180

శా. ఏణీమాణవకాక్షియీసరణి నుత్ప్రేక్షోక్తులం గేళినీ
ప్రాణేశున్ వినుతించి పూజనల నారాధించి యాచెంతఁబూ
బోణుల్ వేడుకనూడిగంబుసలుపం బూవింటిజేజేకడన్
బ్రాణాచారము వడ్డలీలవిరిశయ్యం జేరి మైమ్రాన్పడన్. 181

వ. ఆత్మగతంబున. 182

ఉ. మక్కువనుక్కువం బెడలి మాటికిమాటికి రాజరాజత
న్మక్కువతక్కువల్ దలఁప కెంతయుఁ వేఁడినమానసంబునం
దక్కటికంబుదోఁపమికిహోయని పాయనిచింత నెంతయున్
జక్కివిరాలిస్రుక్కెననుఁ జెక్కిటఁ జేఁ గదియించివిన్ననై. 183

ఉ. ఏటికివచ్చెభూమివిభుఁడీవనవాటికి? వచ్చెఁగాక నే
నేటికిఁ బూలబంతినటు నేసితి? నేసిన నేమియాఘనుం
డేటికి నన్నుఁ దావలచియింతలు ప్రార్థన చేసెఁ? జేయు నే
నేటికివాని లోఁ గొనక నెల్లిదమైతిని మారుబారికిన్?. 184

క. అనుచున్ నలుగెలఁకులుఁగనుఁ, గొనుచున్ వనుఁదానవిసివికొనుచున్మీఁద
ట్లనుచున్ సారెకునుసురసు, రనుచున్ జెలులపహసింతురని వెఱఁగొనుచున్. 185

వ. ఇట్లు నెలంతే బలవంతంబగునలవంతం బొరలునవసరంబున. 186

చ. పులుఁగులుగూండ్లఁదూఱె విరిబోణులయల్కలుదీరభానవో
పలములకాఁకలాఱెరవిపశ్చిమశైలముఁ జేర దిక్కులన్
దలమగునాఁకదేరెరతినాయకుఁడమ్ములనూరెఁ దమ్ముల
గ్గలముగవాడఁబారెవిరికల్వలతేనియలూరె నత్తఱిన్. 187

చ. కరమనురక్తుఁడై పరుషకాంతివహింపక భర్తచల్లనా
కరముల బుజ్జగింప వినఁగానక పద్మిని మోమువాంచెనా
కరమనురక్తుఁడై పరుషకాంతి వహింపక భర్తచల్లనా
కరముల బుజ్జగింప వినఁగానక పద్మిని మోమువాంచునే!. 188

సీ. ఖరకాలకరవాలఖండితవాసర, కాసరస్కంధచక్రంబనంగ
సముదగ్రచరమవిశ్వంభరాధరశిఖా, పరిపక్వదాడిమీఫలమనంగఁ
బశ్చిమాశావధూపటుతరస్తనతట,స్ఫారకాశ్మీరలేపంబనంగ
సాయంసమారబ్ధజలధిసంధుక్షణ, క్షణదీప్తబడబాముఖంబనంగ
గీ. విరహిజనజైత్రయాత్రానుసరదనంగ, కేతనస్ఫీతమకరదృగ్దీప్తులనఁగ
నొడలనెఱసంజకెంజాయలొలయనపర,భాగమునఁ జేరె పద్మినీబాంధవుండు. 189

మ. బలభిన్నీలశిలాకదంబములతో భద్రేభయూథంబుతో
జలదశ్రేణులతో మిళిందములతో జైవాతృకాంకంబుతో
లలనాసంయుతకేశపాశములతో లక్ష్మీధరాంగంబుతో
వలదిందీవరపాలితోఁ జెలిమి వర్వన్ బర్వెఁ గ్రొంజీఁకటుల్. 190

సీ. గగనగంగాతరంగములతాఁకున మింటఁ, దెమలుడిండీరఖండములమాడ్కి
వియదలత్తాపింఛవిటపచ్ఛటానట, జ్జ్యోతిరింగణగణద్యుతులభాతి
శివతాండవక్షణోత్క్షిప్తాజినమునందు, నెలకొన్నచిఱుతవన్నియలపగిది
రాజమార్గమునదిగ్రామాశిరోమణుల్, చల్లునాచారలాజలవిధమున
గీ. యామినికిసోమునకు వివాహమునఁ దనరు, చలువపందిటిముత్యాలసరులసరణి
విష్ణుపాదముఁ గైసేయువిరులపోల్కి, కలిమివాటించెమొలకచుక్కలపెడంగు. 191

ఉ. ఘోరతరాచ్ఛభల్లవనకుంజరపేచకచిత్రకాయమా
ర్జారవిహారవేళలనుశంకదలంకకజారచోరులి
చ్ఛాగుచిరప్రవర్తనలు సల్పఁ దొడంగిరి జాంగలంబులం
దారయ వేమఱుం గనక కుక్కుట ప్రాణముకంటె తియ్యమా. 192

వ. ఆసమయంబున. 193

చ. స్ఫురితనవోత్పలద్యుతులు చొప్పడయామినికామినీభవ
స్మరహరమూర్తియై తనముమూర్ఛిల వెన్నెలపుల్గువేలుపుం
దొరలకొసంగఁబూనినవినూత్నసుధాకలశంబుచాడ్పునన్
సరసకళావిలాసరససాంద్రుఁడు చంద్రుఁడు దోఁచెఁ దూర్పునన్. 194

చ. కుముదినిపొంగెఁ బద్మినులగోము దొలంగె నభస్స్థలింజకో
రములు చెలంగెఁ గోకనికరమ్ముగలంగె విధుండు పూర్వభా
గమున వెలింగె నంబురుహకాంతుఁడు కాంతి దొఱంగె నార! లో
కము తనమేలుగాఁ దలఁచుఁగా సరివారిపరాభవంబిలన్. 195

సీ. అంగభూనవమల్లికాస్త్రప్రసారంబో?, విరహిణీజనతనూవిలసనంబో ?
కమలినీకమలసత్కుముదినీహాసంబో?, పక్వజీవంజీవపాయసంబో ?
స్రవదిందుమణిగణసారసీసారంబో?, క్షణదాభిసారికాస్తనపటంబో ?
జారిణీరతరణోత్సవసూనవర్షంబో?, వియదయుత్కలశాబ్ధివికసనంబో ?
గీ. యనఁగ బ్రహ్మాండమండపాభ్యంతరమునఁ, బాలగారయొనర్చినలీలమెఱసి
పుడమిపిండారఁబోసినపాలుపు మిగిలి, పండువెన్నెల నిండె దిఙ్మండలమున. 196

క. ఈకరణివిధునికరములు, శ్రీకాంతాసుతునిచిగురు-చీకరలగతిన్
దాఁకగఁజేతులనొడ్డుచు, నాకొమిరెమిటారికలికియలుకదొలంకన్. 197

ఉ. హాకరుణావిహీన! నలినాహిత! చింతిలుచున్నదాన నీ
వీకడఁజేరినన్ను నలయించెదు నీదుకులంబునీఱగుం
గాకగుణంబు మందమగుఁగాక యురమ్ము మలీమసంబగుం
గాకభవచ్ఛరీరమురుఖండములై చెడుఁగాక దుర్మతీ!. 198

ఉ. మందరమెత్తిదైత్యుల నమర్త్యుల నొక్కటిచేసి వాసుకిన్
బందము త్రాడొనర్చి హరి పాలసముద్రముఁ జిల్కుటల్ మరు
ద్బృందముఁ బ్రోవ నా భువనభీకర నిన్ను సృజించి పాంథులన్
క్రుందగఁజేయఁగా కహాహ నల్లనివారల నమ్మవచ్చునే. 199

ఉ. తమ్ములనేఁచెనో ? నెఱసుదాల్చెనా ? గౌరవహానికొగ్గెనో ?
యమ్మకచెల్ల హాలహలనుబ్బుచ దానినణంచి యుత్తమాం

గమ్ముననిన్ను శేఖరముగాఁ గొనియెన్ గుహనాకిరాతకుం
డిమ్మహిలోపలన్ విషమదృష్టి యెఱుంగునె తారతమ్యముల్?. 200

క. నగుమొగమునకోడిన య, ప్పగిదిఁ గరకుముదబాంధవునిట్లా
నగకుచనగియాతనికై, మిగులన్ మొనచూపు నతనిమేనల్లునితోన్. 201

సీ. ఘనజటాజూటంబుకైవడి వెన్నున, రాజిల్లు వేణీభరంబుఁ జూచి
హాలాహలశ్యామలాభమౌగళముఁ, బూసినకస్తూరిపూఁతఁ జూచి
భసితానులేపంబుపగిది నెమ్మేనిపైఁ, గనుపట్టునంగరాగంబుఁ జూచి
శశికలాభరణంబుసరణినౌదలమీఁద, సైకమౌగొజ్జంగి తేసుఁ జూచి
గీ. చిఱుతవన్నెలపయ్యెదచెఱఁగుఁ జూచి, రాజితంబైనపూఁబొన్పరమణఁ జూచి
పురహరునిమూర్తియనియల్కఁబూనితేమొ, యలరువిలుతుఁడ నేశకుంతలనుజుమ్ము.

ఉ. నిండినపండువెన్నెలలునెక్కొనుకన్నులనీరునున్నపే
రెండకువానకోర్చికృశవృత్తిఁదపస్వినులైనమాపయిం
గాండముతేయఁబూనెదవుగర్వముచేనటుగాననీదుకో
దండముఖండమైపడురథంబునుఱూపఱుఁగాకదర్పకా. 203

ఉ. నీమధుసేవనీపథికనిష్ఠురవృత్తిననీయనంగతన్
వేమఱుఁజూడలేకగదనీజనకుండటుకన్నుమూసెనీ
మామకృశించెనిన్గనినమాత్రముఁజంచలభావమందెని
స్సీమకరాంక యిట్టిమృతజీవనమేటికినన్నునేఁచనే. 204

క. వారనియీారసమునవే, మారుస్మారున్ రమాకుమారున్ మారున్
దూరిమిటారియతనికిన్, దేరైగారించుకమ్మతెమ్మెరతోడన్. 205

ఉ. చందనశైలరాజమునఁ జారుషటీరనికుంజమంజరీ
బృందమువిందుసేయువిహరింపకక్రొవ్వికపాలిశాలికా
ళిందముఁజూడనేగెదవొతెమ్మసమీరకిశోర దీనమే
లందెదుతత్తమావిలసితాహిసహస్రముఖాగ్రయాయివై. 206

చ. వలపులకొండడిగ్గికుజవారములోనటులుత్తరంబుగా
వెలువడివేగనేగవెడవిల్తునికార్యముగాఁగవచ్చుచోఁ
జిలువలకోఱలంజిదిమిచేరువనంబులఁగంటివంతెదు
మ్ములుపొడకట్టెనీశకునమున్ వితగాఁగుగదామదానిలా. 207

క. మకరాంకునకు న్వెనుకన్, బ్రకటభటార్భటులుఁ జేర్చిపైకొనుమధులి
ట్ఛుకపికకాదంబమయూ, రకములకున్ వెఱచి వెఱచిరమణియలుకతోన్. 208

సీ. ఫలభంగములు సేయుపనిఁ బూనెదరుగదా, కులుకులాయివిమీాకుఁ జిలుకలార
బలుశిఖండితనంబుఁ బాయఁ జాలరుగదా, యెమ్మెలాయివిమీాకు నెమ్ములార

కంటకోన్ముఖులై కడు మ్రోసెదరుగదా, యాటలాయివిమీకు తేఁటులార
పక్షపాతముమీఱఁ బరువెత్తెదరుగదా, మించులాయివిమీకు నంచలార
గీ. యింక నెన్నఁడుమాతోడహితముఁబూని, ముచ్చటాడరొ యాడరో మోమునందుఁ
బాలయరో వెంబడింపరో బోయమురునిఁ, గూడినంత నెయిటులుపోరాడఁదగునె. 209

వ. అని యివ్విధంబున నిందుకందర్పమందానిలమిళిందశుకపికచక్రాంగమయూరవారంబు
లం దూఱుచు నంతకంతకు నగ్గలంబైన బెగ్గలంబున మఱియు నిట్లు వితర్కించు. 210

ఉ. వారక పైపయింబొరలివచ్చుమహావిరహాంబురాశి నే
నేరహిఁనీఁదుదానఁదుది నెన్నఁడు క్రూరుఁడుమారుఁడేనియుం
బీరముమీఱ నేయఁడొకపెట్టున నెట్టినఁబోవనట్టియా
వీటేఁడిజీవమేటికని వేమరు వేమరు తేచుచుండఁగన్. 211

వ. వెండియు. 212

శా. నీరేజారినిదూఱిదూఱి యనిలున్నిందించినిందించిప
ల్మారున్ మారునిఁ గేరికేరి విరహమ్లాయత్తనూయష్టియై
యారాజానన యేడ్చె వెక్కుచున్దృగంతాశ్రుచ్ఛటల్ చెక్కులన్
జారంగోకిలకాకలీస్వరసుధాసారంబసారంబుగాన్. 213

వ. తదనంతరంబ. 214

తే. ఆకలికికంతకాకలి నాకలించి, చేరఁజని యారజనినిట్లుమారజనిత
తాపమున వేపమానాంగియైపాలంతి, వెచ్చనూర్పుఁగ నెచ్చెలుల్ పిచ్చలించి. 215

ఉ. అమ్మకచెల్ల! యేటివెతలమ్మ! కనుంగవనీరునించెదే
లమ్మ? విరాళిజాలిగొనకమ్మ! ప్రియంబునమాటలాడవే
మమ్మ! లతాంగికిట్లుదగదమ్మ! సఖుల్ వినరానిగోప్యమే
మమ్మ! మనోగతమ్ముసెపుమమ్మ! ఘటింతుముబాలికామణీ! 216

క. రావింతుమునీజనుని, సేవింతుమునీదుకోర్కిచేకూర్పటకై
కావింతుమునీయిష్టము, భావింతుమమీఁదితెఱఁగుపలుకుమతల్లీ!. 217

వ. అని యనేకప్రకారంబుల నెచ్చెలులు విచ్చలవిడి ననునయించి పసిండిగిన్నెలంబోని
మెఱుంగుఁజన్నుల మున్నీరై తొరంగుకన్నీరుకనికరమ్ముల నరుణనాళీకనికరమ్ములకర
ణిం బ్రభాకరంబు లగుకరంబులనద్దుమఁ దిలకంబుదిద్దుచు విమలంబని ముఖకమలంబునం
గములుసూపుచుం దెమలుశ్రమజలలవంబులం బల్లవంబులన్ విసరుచు మాటికిం గొస
రుచుఁజిబుకంబు నివురుచు వేనలిం దివురుచు నక్కునంజేర్చుచు మక్కువ నూఱార్చు
నవసరంబున. 218

తే. జిలిబిలిమిటారికొండొకసేదదేరి, ప్రాణసఖులార! నానుడుల్ పరఁగవినుఁడు
లోననడఁచినగుట్టునాలోనమట్టు, పలుపరామికినింకదాఁపఱికమేల? 219

ఉ. మొల్లపుమొల్లపూఁ బొదలమొగ్గలనగ్గలమైనతీవలం
దల్లనఁజల్లనై యొలయునందపుఁ గందపుఁగొండగాడ్పుచే
నల్లికబిల్లికందనరునామిడిమామిడిక్రిందభూమిభృ
త్తల్లజుఁడల్లజాలరివిధంబునఁ బొంచిహరించెడెందమున్. 220

ఉ. నాయనురక్తిచెప్పవలెనా యని యార్యులచాటుదానఁగా
నాయని రవ్వకోర్వఁగలనా యని రాజులపొందు గోరనా
నాయని తత్తఱంబుదగునా యనియింతలుసేయుదాన నే
నాయని సంభ్రమింపనగునా యని సైరణసేసితిన్ ధృతిన్. 221

ఉ. అవ్వనుదాతనుం గఱుమలాడఁగ నేటికి ? దాదులైనమి
మ్మివ్విధిమించనాడ నగు హేయవివర్జితుఁ దాతకశ్యపున్
బ్రువ్వఁగ దూఱఁగాఁదగదు పుట్టిననాఁడె దయావిహీనులై
దవ్వులఁద్రోచిచన్న తలిదండ్రుల దూఱెదసారెసారెకున్. 222

ఉ. పిన్నటనాటనుండియును బెక్కుడుమల్ పడుచున్నదాన నా
బన్నముఁజెప్ప నేలయిది ప్రాక్తనజన్మకృతంబు దీనికిన్
వన్నియవెట్టినటు జనవల్లభుఁ డక్కట! యెంతవేఁడినన్
గన్నడచేసితత్ఫలముఁగైకొనఁగంటిని వేయునేటికిన్. 223

ఆ. ఆమనోహరాంగుఁ డనురాగభరితుఁడై, వేవిధములనన్ను వేఁడుకొనియె
నెంతవేఁడుకొనిన నెక్కసక్కెములాడి, వినకజెలనైతి వెలఁదులార! 224

ఉ. నావెతఁజెప్ప నేల ? నరనాథుని మేనుశిరీషకోమలం
బీవలరాజుతూపులకు నీవిరితావి కడింది కాఁకకున్
దావలమయ్యె నేరహినిదాశెనో యయ్యయొ ! యెంతవేఁడినన్
నేవిననేర నైతినవినీతికిలోనయితిన్ ధ్రువంబుగన్. 225

తే. అధిపుసేమము నాసేమమా కలించి, నేఁడుకవఁగూర్చియిరువురనిర్వహించి
కనికరముపూనుపరమోపకారులెవ్వ, రీతముక మెట్లుసైతు నేనేమిసేతు. 226

సీ. తరుణప్రసూనకేసరముర్మురంబుపా, న్పనబిసాళించిపైఁ బొరలుదానఁ
బ్రోదమైనిండారుపూఁదేనెకొలఁకున, దుస్సాహసముచేసిదుముకుదానఁ
బరువంపుఁజిగురాకుబాఁకుఁ జేకొనితేచి, హుమ్మురంచునురమ్ముగ్రమ్ముదాన
మెయికొన్నవలపుఁదెమ్మెర కాఁచుచిచ్చులో, నాపన్నిదముదీఱనడచుదాన
గీ. నీమరునిబాణములరాక లీసుధాంశు
కళలబలుకాఁక లీమరుత్కుంపళంపు
జోక లీకోకిలంబులపోక లోర్చి
గోల ! వేయేలనిఁకతాళఁ జాలనమ్మ! 227

సీ. నాప్రోలనిరతంబు నటనంబుగావించు, నెమిలియెవ్వరిప్రోల నిలుచునొక్కొ?
నావెంటఁ బెనుదంటయై విహారమొనర్చు, కలహంసియేలీలఁ గడచునొక్కొ?
నాహస్తమునఁ బ్రాలినలువొప్పఁగాఁబల్కు, చిల్కయెవ్వరిచేతఁ జేరునొక్కొ?
నాచేతిమేఁతచే నానాఁటఁ బెనుపొందు, నీలేఁడికొదమ ప్రోపెవరిదొక్కొ?
గీ. యనుచు రాజర్షికన్యక పనవిపనవి, యలసిసొలసి ప్రియంవద యంకపాలి
హాలివ్రాలినదశదిశలల మెసఖుల, గములహాహారవమ్ముల కలకలమ్ము. 228

వ. ఇట్లు మూర్ఛిల్లినఁ బ్రియంవదాప్రముఖ సఖీవిసరమ్ము నలుగెలంకుల నక్కన్యకామణిం బొదివికొని. 229

మ. కనుదమ్మిన్ హిమవారిపూరమునుపంగాదంచుఁ దావ్యద్ఘన
స్తనకోకమ్ములఁ జంద్రకాంతమణులుంచం దాళలేదంచు మై
ననకూనంబలుమారుపీ జనములూనన్ రాదటంచున్ సఖీ
జనముల్ దేర్చిరి మెల్ల మెల్లనఁ జెలిన్ సౌమ్యోపచారంబులన్. 230

వ. తదవసరంబునం బ్రియంవద దరహాసభాసురముఖి యగుచు ననసూయతో మెల్లన నిట్లనియె. 231

సీ. పుట్టినప్పుడె గాధిపట్టి గాదిలిపట్టిఁ, జూచిపల్కినమాట సూనృతంబు
మాలినీతటసీమఁ గోలఁ గాంచివచించు, నూర్ధ్వరేతునివాక్య ముత్తమంబు
ప్రోదికై మనలఁ బంపుచుఁ జేయు నదితికశ్యపులసంవాదంబు సమ్మతంబు
తరుణిచిన్నెలుచూచి దైవజ్ఞులగు ఘనుల్, నిర్ణయించినమాట నిక్కవంబు
గీ. నిఖిలరాజాధిరాజమాణిక్యమకుట, తటఘటితపాదపద్ముఁడై ధరణి నాల్గు
చెరఁగులేలెడు దుష్యంతుఁ జెట్టపట్టి, భూరిసౌఖ్యములందు నీపువ్వుఁబోణి. 232

వ. ఇట్లగుటం గాలయాపనంబునకు సమయంబుగాదు. నేవచ్చునంతకు నిక్కన్యారత్నంబు నతిప్రయత్నంబున సురక్షితంబుగావించునదియని యనసూయాదులకు నొప్పంజెప్పి నరేంద్రస్కంధావారంబుఁ బ్రవేశించె ననినవిని జనమేజయుండు తరువాతిచరితంబు వినవలతు ననుటయు. 233

ఆశ్వాసాంతము.

క. శ్రీసురపూజాస్పదపద, భాసురవాసరకరోదవసితాలసిత
క్ష్మాసురరక్షాదక్షహృ, తాసురచంక్రమణ! వేంకటాచలరమణా! 234

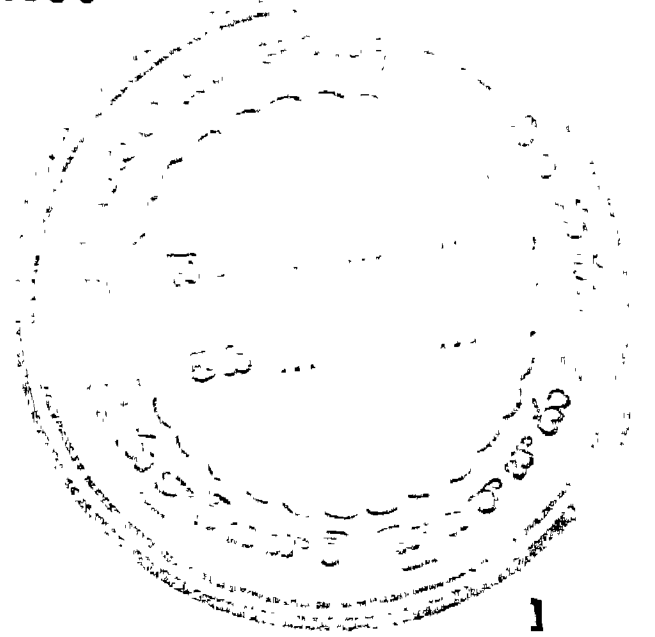
మాలిని. విమలకమలనేత్రా! విక్రమాకాంత మిత్రా!
ప్రమదకరచరిత్రా! ప్రస్ఫుర త్పత్రిపత్రా!
కుమతితృణలవిత్రా! కోమలశ్యామగాత్రా!
యమితగుణపవిత్రా! యబ్ధికన్యాకళత్రా! 235

గద్య. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందన ప్రసాదసమాసాదితకవితావిచిత్ర మైత్రేయసగోత్ర నృసింహగురుపుత్త్రకృష్ణకవిప్రణీతం బైనశకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబు నందు దుష్యంతుండు కణ్వాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించుటయు శకుంతలాసంవాదంబును బ్రియంవదవలనన మ్మహీకాంతుండు శకుంతలాజన్మప్రకారంబు వినుటయు సేనానివేశంబును జలక్రీడయుం జంద్రమన్మథాద్యుపాలంభంబును శకుంతలావిరహవేదనాభరంబు సైరింపంజాలక ప్రియంవద నరేంద్రస్కంధావారంబుఁ బ్రవేశించుటయు నను విశేషంబులు గలిగిన ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

రమ్య వైజయంతీ
తోరణవిభ్రాజమానదోర్మధ్యగృహా
ధారశ్రీసంసేవ్యా!
గీరమణస్తవ్య! శేషగిరివాస్తవ్యా! 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు ప్రియంవదనరేంద్రస్కంధా
వారంబుఁ దఱిసి తిరస్కరిణీప్రభావంబున నంతర్ధానగతయై మెల్లనరాజమందిరంబు
సొత్తెంచి కలయంగనుంగొనునవసరంబున. 2

శా. ఆరాజన్యుఁడనన్యగోచరకుమనోజార్తిజ్వాలన్మూర్తియై
యారాజర్షిసుతాధరాధరసుధాహారంబుపైఁగూరిమిన్
సాలస్ఫారచతుర్విధాన్నఫలమజ్జాపాయసాపూపస
ల్లూరాద్యుత్తమభుక్తిమానసమునన్ లోభింపఁడింతేనియున్. 3

వ. ఇట్లు శకుంతలావిరహానలసంతప్యమానమానసుండై యమ్మానవేశ్వరుండు. 4

సీ. ఉదయదిందుప్రభాభ్యుదయసంపదలకుఁ, దలసూపనోపక తలఁగి తలఁగి
కలకంఠకులకంఠకాకలీకలనంబు, కర్ణగోచరమైనఁగలఁగికలఁగి
మరుఁడేయుగేదంగివిరికటారపువ్రేటు, మదికగ్గలంబైనఁ గలఁగికలఁగి
చందనాచలమరుత్కందళంబులవారి, దురవగాహంబైనఁ దొలఁగి తొలఁగి
తే. తేవమీఱఁగఁ దల్పంబు డిగ్గిడిగ్గి, తేపతేపకునిట్టట్టుఁ దివిరితివిరి
పొలఁతి చెలువంబుమాటికిఁబొగడిపొగడి, వసుధవ్రాయుచుమోమువాంచివాంచి. 5

ఉ. హా! యను మానిరాజతనయా! యనుహోయనిపల్కు వేమిటా
రీ! యనురమ్మసమ్మదకరీ! యనుఁ గన్నడసేయకోలతాం
గీ! యనుఁ దాళఁజాలఁ గలికీ! యను ముద్దియనిమ్ముకీరవా
ణీ! యనుజాలమేలతరుణీ! యను రాజువిరాలిజాలిచేన్. 6

వ. ఇట్లు మునికన్యకాధ్యానపరాధీనుండై యున్మత్తప్రలాపంబులఁ బొరలుచున్న నరవరుం జేరంజని. 7

సీ. తివుటఁ దియ్యనితేనె దివురువాతెఱగంద, నుసురసురని వెచ్చనూర్చువానిఁ
జెక్కుటద్దములపైఁ జిందిజీరలువాఱ, నిభృతుఁడై కన్నీరునించువాని
గోరంతసడిఁ గన్నుగుండె జల్లురనంగ, సొలసిదిక్కులు దేఱిచూచువాని
మేనఁబుప్పొడియొత్తఁగానొయ్యనొయ్యన, విరులపానుఁపుమీఁదఁ బొరలువాని

గీ. మదవతీ! మత్తకాశినీ! మంజుభాషి, ణీ! మనోహారిణీ! మానినీ! మరాళ
గామినీ! యెంతవేఁడినఁగనికరమ్ముఁ, బూనకేఁచెదవని మూర్తిఁ బొరలువాని. 8

ఉ. కాంచిచతుస్సముద్రపరిఖావృతభూవలయాధినాథుఁడ
క్కాంచనగాత్రికన్నఁ దమకమ్మునఁ జింతిలుచున్నవాఁడు భా
వించఁగఁ దుంటవింటిదొరపేరలయిర్వ్వరపొందుఁ గూర్పనూ
హించెబళీ! యటంచుఁబృథివీశునకుం బొడసూపె నప్రియై. 9

వ. ఇవ్విధంబున. 10

క. జయజయశబ్దంబులతో, భయనయముల మ్రోలనిలుచుపద్మదళాక్షిన్
బ్రియమునఁగనుఁగొని యిట్లను, నయనయదయమానమానసాబ్జుండగుచున్. 11

మానిని, సేమమె తామరసోదరసోదరచిత్రవిభాననశాలినికిన్ ?
సేమమె ఘాలచలాలకజాలకశీర్యదవార్యమహాలినికిన్ ?
సేమమె ఫుల్లసువర్ణసువర్ణవిజిత్వరదీధితిమాలినికిన్ ?
సేమమె భావజభావజరాపహశీలవిడంబితకేలినికిన్ ? 12

ఆ. అనుచుఁ బెక్కుమారులత్యాదరంబునఁ, గన్నెసేమమరయుచున్నఁ జూచి
సన్నవాఱినగుచుసకియప్రియంవద, పార్థివేంద్రుఁ జూచి పలికె నిట్లు. 13

ఆ. తడవులేదుచూచి ధరణీశ! యింతలో, సేమమరయుటెల్ల చిత్రమయ్యె
నతనుమంత్రసిద్ధు లగుమహాపురుషుల, కెగ్గుసేయసేమ మెట్లుగలుగు ? 14

ఉ. భావజరూప! నిన్నలరుబంతినగల్చినయంతనుండియున్
దావలమైనభూరిపరితాపమునన్ మునికన్య ఖిన్నయై
పూవులదండలున్ వలపుపూఁతలుసొమ్ములుభక్ష్యభోజ్యముల్
కావలెనంచుఁగైకొనకగాసిలుచున్నదిసూనశయ్యపై. 15

ఉ. ఆదినిబుష్పబాణరసమంతరుదంతముగ్రాఁచెనగ్గమై
యాదటనవ్వసంతకుసుమాకరముం బ్రతికూలమయ్యెఁ జం
ద్రోదయమంతకుంగరఁచుచున్నది రాజన్మృగాంకసేవచేఁ
బైదలిమేనుసౌఖ్యమునఁ బొటిలునోయనిమిమ్ము వేఁడెదన్. 16

క. ముదుసలులవ్వయుఁదాతయు, మదనునజనకుండుతీర్థయాత్రకు వెడలెన్

మదిరాస్య యొడలిబడలిక, యిదమిత్థమటంచుఁ దెలియ నెట్లో కోమాఁదన్. 17

సీ. బింబోష్ఠి రాజకీరంబు నొయ్యనఁ జూచి, చదురులాడఁగ నోడి కొదుకుచుండు
నంభోజముఖి రాజహంసంబు వెనుకొన, వెలవెలఁబాఱుచు వెనుకఁద్రొక్కు
జలధరవేణి రాజమయూర మెదురెక్కఁ, బరిపరివిధముల బ్రమసి పాఱు
రమణ నుత్పలగంధి రాజబింబముఁ జూచి, యాదర్శనం బోలమానఁగొనును

తే. రాజపదముద్రితపదార్థరాజియెడల, భయముగొని యున్నయది మిమ్ముఁ బరిభవించి
కాననీయాన యనృతమ్ము గాదు సుమ్ము, రమ్ము భయమిమ్ము కొమ్ము కురాజమౌళి! 18

వ. అనుచు మఱుంగుపఱిచి తన్నుం దోడ్కొని చన నుద్యోగించు ప్రియంవదవై యాత్యం
బునకు మనంబున మెచ్చుచుఁ గామితార్థంబు సమకూడుటం బొడముకుతుకంబు
మొగంబునందోఁపనీక పుయిలోటవక్క రాజకంఠీరవుం డక్కలకంఠితో నిట్లనియె.

తే. ఏటువడి గ్రుక్కుమిక్కనకిట్టులొంటి, నేసితాఁగాసి నొందుట కేమికతమొ?
యగునగును మేలు మేలుఁగ యాళికలికి, కలికితనుగంటి తెరగంటి కలువకంటి! 20

తే. బాలసఖ్యం బకారణప్రహసనంబు, స్త్రీవివాద మసజ్జనసేవ చనవు
లేనిమురిపంబు రాగంబు లేనిపొందు, కాసిపనులం ద్రుబుధులనిక్కంబు నూవె. 21

ద్రుతవిలంబితవృత్తము. అలవసిష్ఠమహాముని నెమ్మెయిన్, గలఁచు గాధిజుకాముని బాధలన్
మెలఁచికూడిన మేనకపట్టియై, చెలఁగు లేమకుఁ జేష్టలువింతలే. 22

క. సామోపక్షేపంబుగ, భూమీశ్వరతిలకుఁ డిట్టు పొరిఁబొరిఁ బలుకన్
దామరసాననయానన, తామరసము ప్రేమరసము దలకొనఁ బలికెన్. 23

ఆ. బాలముద్దరాలు పసిగాపు గసుగందు, కూనముద్దుగుమ్మ గోలయబల
యీ యతాలాడ నెట్లు నోరాడెనో, రామరామ! నిరపరాధ సుమ్ము. 24

ఉ. ఆగమసమ్మతంబనుచు నాద్యులు పల్కుదు రార్యులైనయ
భ్యాగతులెద్ది వేఁడినఁ దదర్థము సిద్ధిలఁ జేయుటల్ మహా
భాగుఁడవీవు నీదయిన ప్రార్థితమున్ సమకూరుని త్తఱిన్
రాగముతోడ నచ్చటికి రమ్ము సపర్యలు గొమ్ము కొమ్మ చేన్. 25

వ. ఇంకం గుతర్కకర్కశవాదంబులం బనిగొన దేమును బహువిధంబు లగునుపచారంబు
లాచరించితి మెద్ది యున మ్ముద్దియ యతను తాపంబునకుం బ్రతీపంబు గాదయ్యె నట్లగుట నత
ను తాపంబనితోఁచుచున్నయది యది యును యనవంతరన్యాయంబున భవద్దర్శనానంతర
సంజాతంబగుట నవ్వేడఁగునకుం బునర్దర్శనం బొసంగి కను వేదుఱుదీర్చి యూరా
ర్చునది దీననీసను నాచంద్రార్కంబుగాఁ గీర్తిపౌరుషంబులు నెలకొను నట్లగుట
మద్వచనప్రకారంబున శీఘ్రంబ యక్కన్యసన్నిధానంబునకు రావలయునని సవ్యా
జంబుగా సూచించిన నొడంబడి ప్రచ్ఛందవచీనాంబరాభరణంబుల నలంకృతుండై
గూఢప్రకారంబున నిజస్కంధావారంబు వెలువడి. 26

సీ. ముఖపూర్ణశశియోగమునమించురవిలీలఁ, దగురత్నమకుటమాదలఁ దలిర్ప
హస్తాబ్జములవ్రాలునళులనానీలంపు, టుంగరంబులు వ్రేళ్లనొఱపు నెఱప
గాత్రకాంచనయష్టిఘనదీప్తిరింఛోళి, చెలువునఁ బచ్చనిచేలజీరఁ
జివురులగెలువఁ దాల్చినకెంపుజోడుల, కరణినంఘ్రులమోచికలుఁగహింపఁ
తే. గంఠకలితసరస్వతిఁ గౌఁగిలించు, నమరనదిభాతినురమున హారమడర
నంగభవమంగళాకృతి నాశ్రమంబు, తీవిమైఁ జేరదుష్యంతభూవిభుండు. 27

వ. ఇవ్విధంబున నాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించి చనునవసరంబున. 28

సీ. పోఁగూడదీదారిఫుల్లహల్లకసార, కాసారసీసారకర్దమంబు
చనఁగూడదీదారిసన్నాగశన్నాగ, పున్నాగభిన్నాగసన్నుతంబు
చొరఁగూడదీదారివరసంకుమదపంక, పంకిలైణాంకోపలాంకితంబు
గమిఁగూడదీదారిసుమగుంజదలిపుంజ, పంజరీకృతమంజువంజులంబు
తే. నాథ! యిదికప్పురంపుటనంటికోన, మహీప! యిదిగో స్తనీకాయమానసరణి
నృపకులాగ్రణి! యిదిమాలినీప్రవాహ, మధిప! యదెమాదుముశకుంతలావసథము. 29

వ. ఇవ్విధంబున సూచింపం బ్రియంవదావదనారవిందకందళదమందమకరందబిందు సందోహంబులఁ దుందిలహృదయహిందోళుండై యారాజపురందరుండు ముహుర్ముహురుల్లలన్మాలినీకల్లోలఘుమఘుమారావంబు మార్దంగికవిమర్దనపరిణర్దన్మర్దళనినదంబుగా, మధురమధురసప్రలుబ్ధముగ్ధమధుకరనికరఝంకారంబు శ్రుతిప్రకారంబుగాఁ గోకిలకలస్వనవితానంబు గానంబుగాఁ, జిత్రం బగువాదిత్రంబునకుం బాత్రంబులయి మాద్యన్మయూరకళత్రంబులు నర్తనంబుం బ్రవర్తింప, నిలింపకుటవిటపాంతరనిర్యత్సుధాసుధాకరకలాపంబు కరదీపికారూపంబయి నలుగెలంకులంగడలుకొను సంధ్యాతిమిరంబుల నెడగలుగం జడియుచు మలయానిలచలనవిలులితలవలీలవంగలుంగాదివివిధకుసుమకేసరపరాగపటలంబు మంగళాచారసముత్సారితపిష్టాతకంబుగాఁ, గూజద్ఘూకనికరకాకలీకలకలంబు పుణ్యాహఘోషంబుగా, మహోత్సవంబున శకుంతలాభవనంబుఁ బ్రవేశించునవసరంబునం బ్రియంవదాప్రేరితలై తత్పరిచారికాజనంబులు నీరాజనంబాచరించి, సప్రణయంబుగా నభ్యంతరంబునకుఁ దోడ్తేర నుచితపీఠంబునఁ గూర్చున్నయన్నరనాథు నర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి, సఖీజనమధ్యంబున లజ్జావినమ్రమాళి యై యున్నయక్కన్యామణిం జూచి దుష్యంతమహీకాంతునితోఁ బ్రియంవద యిట్లనియె. 30

సీ. పనులసందడినైనఁ బరులవీనులసోఁకఁ, బేరలుఁగిడలేనిభీరుమధ్య
ప్రహసనంబుననైనబాహిరంబగునట్లు, పకపకనవ్వనిపద్మగంధి
యాసాయమభ్యాగతార్చనంబుననైన, నలసితిననని పువ్వారుఁబోణి
సతతంబుతనప్రాణసఖులతోనైనను, భావంబుబయలుకొల్పనిలతాంగి

తే. యూర్ధ్వరేతుని పెనుపునవో జగలిగి, యుభయకులముసుదనకీర్తినల్లసిల్లఁ
జేయఁగలసాధ్వియీ శేమచిత్తవృత్తిఁ, దెలిసిపాలించుకొనుము ధాత్రీకళత్ర! 31

వ. అని చిఱునవ్వు దళుకొత్త గూఢప్రకారంబుగా రాజునకు నక్కన్య నొప్పఁజెప్పి తక్కటి యనసూయాదులఁ గనుసన్నలం గలిపికొని. 32

సీ. అదితికశ్యపులిప్పు డలివేణి మైకప్పు, వినిచూడఁదగునంచు వెడలెనొర్తు
మొన్ననాటితి మొక్కమంతమామిడి మొక్కఁ, దోయమెత్తెదనంచుఁ దొలఁగెనొర్తు
చిఱుతేటికోదమబిత్తరపుఁ జూడ్కులు నేర్పి, పూరి మేపెదనంచుఁ బోయెనొర్తు
కలహంపుటెండువుల్ గవయంపుఁ బండువుల్, చూచివచ్చెదనంచు జాఱెఁ గొనొర్తు
లేఁతనివ్వరిదొంపు లేటిపిల్లలకింపు, కాచియుండెదనంచుఁ గదలెనొర్తు
తే. ధార్యమరసెదనని తప్పదాఁటెనొర్తు, వైద్యుఁ బిలిచెదనని జాఱువాఱెనొర్తు
మాయములు పన్ని యీలీలమహిపుప్రోల, బాలనిడి హేలవరిగిరి ప్రాణసఖులు. 33

వ. ఇట్లు తన్నొక్కతెం డించి సఖీజనంబు నలుగెలఁకులం దలఁగిన నుజ్జాతంబులగు లజ్జాభయంబుల నజ్జలజముఖి నృపాలునిపజ్జ నేకతంబ నిలువఁజాలక. 34

చ. కులుకులెసంగ నబ్బురపుగుబ్బలు గుబ్బతిలంగ మేనిచా
యలు చిలుకంగఁ గొనునులియంగ మొగమ్మునఁ గ్రమ్మి చెమ్మటల్
జిలిబిలిపాంగఁ బొందళుకుఁ జేలమెఱుంగడరంగఁ గంకణా
వలిగలుగల్లనంగఁ బఱవంగ మకించెల తొంగిసిగ్గునన్. 35

వ. ఇత్తెఱంగున నంతరంగంబునం దుఱంగలిగొను వెఱంగునం గుఱంగట నిలువంజాలక నక్కురంగలోచన మెఱుంగుదీవియకరణి మణిస్తంభంబుల మఱుంగునకుఁ బఱుంగు వాఱినం బదత్రయమాత్రంబున నద్ధాత్రీకళత్రుండు కాంచనగాత్రిం దొట్టిచేపట్టి కవుంగిటికిం దిగిచిన నెగిచి దిట్టతనంబున నిట్టట్టు గికురుపఱిచి సురుచిరగతిం బఱచినం గెరలినమరులునఁ గ్రమ్మఱ నమ్మరువంపుమొలకం బలుకరించుచుం గదిసి సన్నధ్యంబగు నక్కన్యకామధ్యంబుఁ బిడికిటం గీలించి లాలించుచు నధరామృతం బాస్వాదింపం గమకింపం దమకింపక చంపకగంధి గంధసింధురం బాక్రమించినం జలియించుతరుణికరిణీలలామంబుచాడ్పునం గాడ్పునం గదలుకందళీకాండంబుకైవడిం గైవడి నెడ గలుగం జడియుచు నోడంబడ నెలయించం బంచశరశరపరంపరాపరాభూతంబైన సుహృజ్జలజాతంబుతో ని ట్లనియె. 36

క. పలికీ పలుకవు మరువూ, ములికీ! యీయంచగముల మురిపంపు హొశా
హాలికీ పరిసరతరుసర, దలికీ రార్భటికి డెందములికీఁ గలికీ! 37

సీ. విరహపాథోరాశి వెల్లివిఁ గఁదొడంగె, ననుదరిఁ జేర్పుము నావభంగిఁ
గామాంధకారంబు భీమమై కెరలించెఁ, గడతేర్పుము దీపకలికభాతి

మదనమాంద్యమునసెమ్మది బోధరాదయ్యెఁ, గావ్యముసంజీవకరణికరణి
నతనుతాపభరంబుమితిమీఱిసాగియించె, ననుపుము శర్కరాంభములపగిది
తే. నతులతావకరూపరేఖానురాగ, రసఝరవిహారకలితజాగ్రన్మనోజ
భూతవేదననెంతయుభీతినొందమె, యువతి! నీసూక్తిమంత్రమ్ము లోలయనిమ్ము. 38
సీ. చెనగుబ్బలెదఁ జేర్చిమోవితేనియలిచ్చి, ముచ్చటల్ దీర్పవేముద్దుగుమ్మ!
కొసరుపైపులకవ్వికొనగోట దువ్వినా, తమివిస్తరింపవేతలిరుఁబోణి!
పొందిపాయగఁబాసిపొలయల్కఁ జేసినా, బోధనల్ వినఁగదేపువ్వుఁబోణి!
మగచందమునఁగల్కిమాయముల్ పల్కినా, మదికింపుఁ గూర్పవేమచ్చెకంటి!
తే. పరిపరివిధంబురతులకేర్పడినమేటి, యంగములకెల్లనునికిపట్టైనబోటి
విరులసింగాణిసురధాణివిజయధాటి, మేదినీస్థలిఁగలుగునేనీదుసాటి. 39
వ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రార్థింప సాచిస్మితలసితంబుగా మొగంబు వాంచియొక్కిం
చుక భావించి యక్కాంచనగాత్రి గోత్రాకళత్రునితో నిట్లనియె. 40
ఉ. అక్కట! తాతకశ్యపులయాచరణంబునమున్న దానన
న్నెక్కటినిట్లుసేకొనుటయేవివరంబిదియేటిగొండ్లిమీ
యక్కఱదీఱినంబిదపనాఱడిఁ ద్రోచెదరేలయేలనే
నెక్కడిదాననయ్యెదమహీవరనేవరమర్థివేఁడెదన్. 41
ఉ. వైళముకణ్వులింతకునువత్తురువారలయానతింగడుం
దాలిమిఁ బెండ్లియాడుముయథావిధినంతకునీకునెమ్మదిన్
దాళికలేకయుండినహితమ్ముగునేనియునగ్రభార్యగా
నేలుమునన్నునత్సుతునకిమ్ముమహీవలయమ్ముసమ్మతిన్. 42
సీ. అదితిమాయవ్వకశ్యపుఁడుమాతాతనూ, తొలుతవారలకెట్లుదోఁచునొక్కొ?
తాతకశ్యపులచిత్తమ్ముకంచుపడనునూ, దుర్వృత్తయనిప్రేమదొఱఁగునొక్కొ?
నాప్రాణసఖులచందమునమ్మరాదునూ, సుబ్బుసుబ్బులదూఱఁజూతురొక్కొ?
యందిపొందినవారలాచారపరులునూ, బాగుగాదనిబాహ్యపఱుతురొక్కొ?
తే. యహహ! రాజరాజయాజవంజవసుఖా, సక్తియుక్తినోలిసాహసమున
నీమనోరథంబు నెఱవేర్తునేనియు, నవులనెట్లుసైఁతురార్యజనులు. 43
వ. అని యిట్లు బహుప్రకారంబులం బరిహరించునమ్మించుఁబోణి నుపలాలించుచు
నిట్లనియె. 44
శా. కానిమ్మేనిను నెమ్మినగ్రమహిషింగాసంతరింతున్ భవ
త్సూనుంబట్టముగట్టుదున్ మనకుసాక్షుల్ వాసరంబుల్ నిశల్
భానుండున్ శశిపంచభూతములుదిగ్భాగంబులున్ గాలమున్
శ్రీనారాయణదేవుఁడుంగలఁడుశిక్షింపంగరక్షింపఁగన్. 45

వ. అని యమ్ముద్దియ నెట్టకేలకు నొడంబఱిచి సురుచిరాకల్పం బగుకిసలయతల్పంబునకుం
దిగిచి. 46

శా. కాంచన్ గామిని కామనీయకము బలాత్కారంబునం గేలఁ గీ
లించన్ వేనలి చెక్కు నొక్కి కడు బల్మిం గుబ్బపాలిండ్లనం
కించుం గౌఁగిటఁ శయ్యకుం దిగిచి సొక్కించుం గళాప్రైఖరిన్
గించిన్మధ్యఁ గరంచి యీసరణి భోగించెన్ విభుం డయ్యెడన్. 47

సీ. కొమ్మ! నీ నెఱికురుల్ కొదమతుమ్మెద లంచు, సోయగం బరుదారఁ జూచు నొకటఁ
గలికి! నీ కెమ్మోవి కండచక్కెర యంచు, గొడఁగి పానకమానఁ గోరు నొకట
నెలఁత! నీ చెక్కులు నిలువుటద్దము లంచుఁ, దన మోము రహిఁ గాంచఁ దలఁచు నొకట
భామ! నీ పాలిండ్లు పసినిమ్మపండ్లంచు, నీటు గాఁ గొనగోలు మీటు నొకటఁ
తే. గులుకులమిటారి! చిలుకలకొలికి వనుచుఁ, జెలఁగి తమిదీఱఁ గౌఁగిటఁ జేర్చు నొకట
బాల! నీ లీలఁ గరఁగించి పార్థివుండు, హాలి నిష్టోపభోగంబు లందుచుండె. 48

వ. మఱియును. 49

సీ. కొసరి వాతెఱ నొక్కి కసుఁ గందెనో యంచు, నిరతుఁ డై ముంగేల నివిరి నివిరి
గోటఁ గుబ్బలు మీటి నాటెనో యనుచుఁ దా, నార్తిచేఁ గుంకుమం బలఁది యలఁది
వెలయఁ బొన్నువఁ దార్చి విరు లొత్తెనో యంచు, నగవుచే నురముపైఁ దిగిచి తిగిచి
తమిదీఱ భోగించి శ్రమ మయ్యెనో యంచు, వెఱపుచే వీవనల్ విసరి విసరి
తే. సోయగముఁ గాంచి తిలకించి సొబగు మించి, మరులు గెరలించి కెరలించి మదిఁ గరంచి
యఱమరలు దీఱ లాలించి యామతించి, కలికితొలికూటమి విభుండు తులకరించె. 50

సీ. తరసాఘనస్తనస్తబకాదయాశ్లేష, చలితబాలావక్త్రజలరుహంబు
పతికరవ్యతికరభ్రశ్యత్పునారూఢ, వనితానవానకుంతనపటంబు
రమణసంక్రమణసంభ్రమవివర్తితయోషి, దఖిలాంగసంగిభూషారవంబు
పురుషాధిగమసుఖస్ఫురితాశ్రులవలస, న్ముగ్ధాముహుర్నేత్రముకుళనంబు
గీ. రభసవిలులితశయ్యోత్తరచ్ఛదంబు, పులకములుకితదర్పణోత్ఫుల్లగల్ల
ముల్లలత్కేశపాశ మన్యోన్యరాగ, నిరతిశయ మయ్యె నవయువనిధువనంబు. 51

శా. ఆలోలాలక మాచలత్కుచభరం బాస్విన్నగల్లద్వయం
బాలీఢప్రియపాణిపల్లవనితంబాశ్లేష మామీలదు
న్మీలల్లోచన మాత్రపాభరదరస్మేరాననాంభోరుహం
బాలం బాభరణంబుగా నుపరతం బాలేను సల్పెన్ ధృతిన్. 52

వ. ఇవ్విధంబున నాదంపతు లతులసంపదలం బొదలుచు నిద్రాపారవశ్యంబునం దనరు నవ
సరంబున. 53

ఉ. తోయజవైరి మాసెరవిదూర్వదెస న్మౌన చేసెఁ జుక్కలుం
జాయలు దీసెఁ గైరవిణి సైకమునంగను మూసెఁ బద్మినీ
నాయిక కుంచు వాసె రతినాథుఁడు వాలారఁ జేసెఁ గొక్కరో
కోయని కోడి కూసె నలకోకిని గోకము డాసె నత్తఱిన్. 54

ఉ. పూవులతావులం దనరి పొందిక కందిక లియ్య శయ్యలం
దీపలనావలం బెనఁగియుంపు రహింప సతుల్ పతుల్ ధృతిన్
భావజకేళిఁ దేలుసెడఁ బమ్మినచెమ్మటలారఁ దోరమై
వీవఁదొడంగె నంగముల వేఁకువ తేఁకువఁ గమ్మదెమ్మెరల్. 55

ఉ. సారలసత్సహస్రకరశాఖలతో నినుఁ డుగ్రమూర్తియై
ఘోరతమమ్ములం దొరగఁ గోరిన మున్నడియై యనూరుఁడున్
ధీరతమీఱ నయ్యీరులతేకువ మాన్పఁ దలంచినన్ మహా
శూరులఁ జేరుభీరులును జూపుదు రుద్ధతి యుద్ధతీవ్రులై. 56

వ. ఆసమయంబున. 57

ఉ. గాములమేటి లోకములకన్ను తమమ్ములమిత్తి యామినీ
భామతొలంగుబావ సెకవాఁకలగుండము చక్రవాకపు
న్నోములమెట్టపంట పదినూఱులచేతులజోదు పచ్చబా
బామొనచూపు తేరిదొరభానుఁడు తూర్పునఁ దోఁచె నత్తఱిన్. 58

క. ఆలోననతా మేల్కని, బాలారత్నంబు కూర్మిపతికౌఁగిటిలో
నాలీఢయగుటఁ గదలక, మేలమ్మున నుండె విభుఁడు మేల్కనుననుచున్. 59

వ. తదనంతరంబ మేల్కాంచినపతిం గాంచి సప్రణయంబుగాఁ దచ్చరణంబుల కెరఁగి
తదనుజ్ఞాత యై. 60

శా. వీడంబాఱిన నీవితోఁ గటిసటద్వేణీలలామంబుతో
వాడుం దేఱినపుష్పమాలికలతో వ్యత్యస్తహారాళితో
వ్రీడానమ్రముఖంబుతో శ్రమజలావిద్ధాంగరాగంబుతోఁ
గ్రీడాతల్పము డిగ్గె బాలసురతక్లేశావనమ్రాంగియై. 61

వ. ఆసమయంబున. 62

శా. తానుం బానుపు డిగ్గి యగ్గలిక నద్ధాత్రీకళత్రుండు స
స్నానానూనకటాక్షవీక్షణములన్ మన్నించుచున్ బ్రీతుఁడై
చానం గౌఁగిటిలోనికిం దిగిచి విశ్వాసంబుతో నిట్లనెన్
మానం బేటికి ముద్దుగుమ్మ! సెలవిమ్మా సమ్మతిన్ వీటికిన్. 63

తే. అనుచుగమనోన్ముఖుం డైనయధిపుమోము, రాచసిరికన్నె తప్పకచూచిచూచి
ప్రాణనాయక! నిన్నెడఁబాయఁజాలఁ, దోడికొనిపొమ్ము నన్నునీతోడ నెమ్మి. 64

మ. అనుచుం గుత్తుకదొట్టుకేఁ బలుకుతో నాకుంచితాంగంబుతోఁ
గనుదోయిన్నెలకొన్నబాష్పములతో గాటంపునిట్టూర్పుతో
జనితస్వేదకపోలపాలికలతో జవ్వాడుమధ్యంబుతో
వనితారత్నము వెన్నడిన్నడువ దేవన్ భూవిభుం డిట్లనున్. 65

క. కొమ్మా! యిచ్చోటనె నెల, కొమ్మా నెచ్చెలులఁగలసికొమ్మా నెఱిచే
కొమ్మాకులపతియనుమతిఁ, గొమ్మా నానేనుమరసి కొమ్మా పిదపన్. 66

ఆ. ఆజ్ఞమీఱినడచియయ్యయ్యయో! దీనికి, వన్నె వెట్టినట్లు వంచనమున
వచ్చెదేని గారవమ్మున నినుఁ జూడఁ, గానకలుగుమానిమానసమున. 67

క. కోపించుం గ్రక్కున నా, క్షేపించున్ గానమానిచిత్తముకూర్మిన్
రూపించినగరమాదటఁ, బ్రాపింపుము హితులఁ బనుతుఁ బద్మదళాక్షీ! 68

వ. అని బహుప్రకారంబుల నొడంబఱిచి గాఢాలింగనంబాచరించి యక్కాంతాలలామంబు సప్రేమంబుగా వీడుకొలుపం బ్రీతుండై యక్రమంబున నయ్యాశ్రమంబు వెలువడి బలుఁబడిం బయనంబు సాటించి చతురచతురంగసేనాపరివృతుండై హస్తిపురంబుఁ బ్రవేశించి యథాపూర్వకంబుగా రాజ్యంబుఁ బాలించుచుండె నంత నిక్కడ శకుంతలావధూటియు సవ్రీడంబుగా సఖులకుం బొడసూపి యథోచితవర్తనంబునం బ్రవర్తిల్లుచు నాత్మగతంబున. 69

సీ. వచ్చెఁబో కణ్వసేవాకుతూహలమునఁ, బొదలచాటునరాజుపొంచ నేల?
పొంచెఁబో చిలుకనుబూబంతినటు వేయఁ, వప్పియావిభుఁడొమ్ముఁదవుల నేల?
తవిలెఁబో యదినిమిత్తముచేసియొడయండు, భావజుష్టంబుగాఁ బలుక నేల?
పలికెఁబో తల్లిదండ్రులయాజ్ఞ గొనకనే, జగతీశ్వరునికూర్మి సలుప నేల!
తే. చలిపితినిబో నృపాలుండుసంయమీంద్రు, నాజ్ఞఁగొనినన్నుఁదోడ్కొనకరుగ నేల?
తలఁచినతలం పెద్దైవంబుఁ దలఁచెనకట! యెట్లుగానున్నదోకో మీఁదనీశ్వరాజ్ఞ! 70

క. ఆమునికులసోమునితో, నేమనివివరింతు మఱియునిదివివరింపన్
గామినిపరగామినికొఱ, గామినిజంబనుచుఁ గనలిగర్హించునొకో! 71

వ. అని యిత్తెఱంగున విచారడోలాయత్తం బగుచిత్తంబుతో నమ్మత్తకాశినితత్తఱంబునం దలయెత్తి తన యగ్రభాగంబున. 72

సీ. పరమార్థతత్త్వానుభవమువకాణించు, సమధికబ్రహ్మవర్చసమువాని
కైవల్యవాంఛానుకలనంబువివరించు, వ్యాఘ్రాజినోత్తరీయంబువాని
వెలిచూడ్కిలోలక్ష్యమలఁతిబాహిరముగా, మునుకొన్నశాంభవీముద్రవాని
వేదముల్ మూర్తిభవించుమేదలపించు, సముచితాధ్యయనఘోషంబువాని
తే. హుతహుతాశనతేజుఁడై యొప్పువాని, హరిచరణభక్తిపుంభావమైనవాని
నాశ్రమాభిముఖంబుగా నరుగుదెంచు, తాతఁ గశ్యపుఁ బొడగాంచెఁ దలిరుఁబోణి. 73

వ. ఇవ్విధంబునం బొడగాంచి భయలజ్జాసంభ్రమంబులం దొట్రుపడుచు నభ్యుత్థానం బాచరించి. 74

సీ. ప్రమదాశ్రుజలముచేఁ దెమలు కాటుకజీర, కులుకుఁ జెక్కులజాఱుకురులు గ్రమ్మ
మవ్వంపుమొలకచెమ్మటల నెన్నుదుటిపై, బొరలు పాపటము త్రిసరులు దాఁప
మురిపంబుగులుకు పల్మోనలవాతెరఁ జిందు, కెంపుముక్కఱచాయ కిసరుపఱుపఁ
గళుకైన నెలకూనగములఁ బేరురముపై, రమణీయచంద్రహారములు మనుప
తే. నిదురవేగింపుఁగన్కెంపు సదములంపు, మొలకసిగ్గున నగపడు మొగపుదిగువ
నొడలిబడలికగరువంపు నడలు దాఁపఁ, దండ్రికెదురేగి మ్రొక్కె నత్తలిరుఁబోణి. 75

క. మ్రొక్కిన గాదిలిపట్టిన్, మక్కువ దళుకొత్తఁ జూచి మౌనిమనమునన్
జొక్కమగు దివ్యదృష్టిం, గ్రక్కున భావించి తెలిసె గత మున్నుఁడై. 76

వ. ఇవ్విధంబునం దనదివ్యజ్ఞానంబునం గూఁతుం దుష్యంతుండు గాంధర్వవివాహంబునం బరిగ్రహించుటయుఁ, గన్యామణికిఁ దన్మూలంబున గర్భప్రాప్తియుం గాఁగలసంపల్లాభంబునుం దెలిసి కృతకృత్యుండై కరుణార్ద్రకటాక్షవీక్షణంబులం దత్క్షణంబ యయ్యుభయానభయానకరసంబు వాపి మధురాలాపంబుల నుపలాలించుచు నిట్లనియె.

శా. అల్లుండయ్యె మహామహుండయిన దుష్యంతుండు ధాత్రీతలం
బెల్లం దాలుచు చక్రవర్తిసుతుఁడై యిప్పాటనీకుక్షిరా
జిల్లెన్ నేల్దొరసానివైతి వబళీ ! చిన్నారిపొన్నారినా
తల్లీ ! ధన్యతఁ గంటి నీవలన నా దౌహిత్రలాభంబునన్. 78

వ. అనుచు నాశీర్వచనపూర్వకంబుగా నక్కన్యామణిం దేర్చి సంబోధనం బాచరించి ప్రియంవదాదిసఖీలలామంబులం బిలిచి యివ్వరారోహ దౌహృదవతి యగుట నెద్దే నియువాంఛింపం దొరకొని మౌగ్ధ్యంబున వాక్రువ్వం జాలకుండుం గావున మనోరథం బరసి సమకూర్చునది యని యాదేశించి యథానుగుణంబుగా వర్తింపం గూఁతు నాజ్ఞాపించి తానును యథోచితవర్తనంబునం దనరుచుండె నయ్యవసరంబున. 79

తే. పౌరవాన్వయమున కాదికారణంబు, కణ్వదౌహిత్రలాభైకకల్పభూజ
మాళిజనదర్శనోత్సవము శకుంతల, లాయువతి దాల్చె దౌహృదలక్షణంబు. 80

సీ. కలలపోషణసుధాకలశముద్రలరీతి, నలినాక్షి చనుమొనల్ నలుపులయ్యె
మనుపనొదొరగాంచు మధ్యలోకము భాతి, వెలఁదుకమధ్యంబు విస్తరించె
గర్భార్భకునియూర్పుగాడ్పుతోడ్పడినట్లు, హ్రీమతీమణియూర్పు లినుమడించె
నత్యజదయనిర్వదహితావళులమాడ్కి, లలితాంగివళులు పేలవములయ్యె
తే. జఠరపిఠరాంతరాళకాసారసార, సంపదంసలహంసప్రచారచారు
తరతనుభవానుభావంబు తనరు లీల, నరయ నరయంగఁ జెలియానమలసమయ్యె. 81

తే. పంచభూతగుణంబులపట్టుఁగొమ్మ, భూరిరసవర్గములకెల్లఁ బుట్టినిల్లు

అనిరసారసమాత్మజుఁ డరయఁ దలఁచి, మన్నువాచవిగాంచెనమ్మధురవాణి. 82
సీ. శరభశార్దూలాదిసత్వంబులనుబట్టి, ధీరధోరణినిరోధింపఁగోరు
శైలంబుశైలంబులీలతో నిరుగేల, నిడితాళగతులనాయింపఁగోరు
నుద్భటప్రతిభటవ్యూహంబుపైఁగిట్టి, యస్త్రశస్త్రములనూటాడఁగోరు
నిద్ధారుణీచక్రమేకచక్రంబుగా, నింపుసొంపారఁబాలింపఁగోరు
తే. వాజపేయాధ్వరశతంబు వరుసఁజేసి, యీప్సితార్థంబు ద్విజకోటి కిడఁగఁగోరు
నార్యవార్యమనస్థైర్యధైర్యశౌర్య, దుర్భరార్భకనిర్భరగర్భయుక్తి. 83

వ. ఇట్లు సంవత్సరత్రితయంబు గడ చనునవసరంబున. 84
క. ప్రాంచత్తుంగస్థగ్రహ, పంచకమై యుల్లసిల్లుపటులగ్నమునన్
గాంచనగాత్రితనూభవుఁ, గాంచెన్ భరతున్ భుజోపగతలాభరతున్. 85
మ. వసుధాచక్రమవక్రమై విలసిలెన్ వార్ధుల్ చెలంగెన్ నదీ
విసరం బచ్ఛపయఃప్రవాహములఁ బర్వెన్ దారకానాథుఁ డు
ల్లసితుండై తనరారె దేవగణికాలాస్యంబు మీఱెన్ దెసల్
వెస రాణించె శకుంతలాతనయునావిర్భావకాలంబునన్. 86
వ. తదంతరంబ యక్కుమారుండు తాతవలనం జాతకర్మాదిసంస్కారసంస్కృతుండై
పెరుగుచు. 87

సీ. ఆకాశకూలంకషాకాశవనవాటి, నుదయించుబాహులేయునివిధమున
క్షీరపారావారభూరివీచిమతల్లిఁ, గనుపట్టునవసుధాకరునికరణి
వాసవాశావధూవరగర్వనరణంబు, గడచిరాణించుభాస్కరునికరణి
నిగమాగమాచారనిర్మితాధ్వరవేదిఁ, దులకించువీతిహోత్రునివిధమున
గీ. గుహవెడలి మీఱుసింగంపుఁగొదమపగిది, గనిఁబొడమిపేర్చుబలమానికంబుమాడ్కి
వర్ణితాతిగఫలకవికీర్ణచూర్ణ, కుంతలుండైతనర్చెశాకుంతలుండు. 88
సీ. సరసార్భటీమేటిశరభసాళువకోటి, పరభయంకరధాటిఁబరిభవించుఁ
గుంచితోరుకపోణినొంచిదక్షిణపాణిఁ, బంచాననశ్రేణిఁగొంచెపఱచు
వారణంబులఁగిట్టిపోరితొండముఁబట్టి, భూరుహమ్ములఁ గట్టికేరుచుండుఁ
జండవైఖరిమీఱి కొండలోయలఁదూఱి, గండకమ్ములఁ జేరిబెండువఱచు
గీ. రుగుతరక్షుసృగాలశార్దూలకోల, ముఖముఖరదుష్టసత్త్వసమూహమూహ
మోహరింపఁగఁ బెగవాఱిసాహసమున, డిందుపఱుచుశకుంతలానందనుండు. 89

వ. ఇవ్విధంబున నిసర్గబలానర్గళభుజార్గళుండై దుర్గంబులగుకాంతారమార్గంబులం గ్రుమ్మ
రుమహాసత్త్వంబులగు దుష్టసత్త్వంబులంబట్టి యక్రమంబున నాశ్రమతరులం గట్టిపట్టు
పఱుచుశకుంతలపట్టిం జూచి వాంచయము లాశ్చర్యచర్యుండగునీశౌర్యధుర్యుండు

సర్వదమనుండను నామంబునం బ్రఖ్యాతుండయ్యె నమ్ముని దీవించినం గాంచి కణ్వమహా
ముని ప్రహృష్టాంతరంగుఁడయ్యె నిట్లు యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకార్హుండగు కుమారుం
జూచి తనయోగక్షేమం బారయ నెడఁ బ్రమత్తుండై యున్ననృపసత్తము వృత్తంబు
నకు విచారడోలాయత్తంబగు చిత్తంబుతో నత్తమిల్లి వేగుతటి మేల్కాంచి ప్రియం
వదతో శకుంతల యిట్లనియె. 90

సీ. విరులపానుపుమీఁదఁ బొరలుచుండెడు వేళ, వరదుఁడై నాథుండు వచ్చినట్లు
నాథుఁడు రాఁ జూచి నగుచు దిగ్గన లేచి, యొగిరేగి పదముల కెరఁగినట్లు
పాదపద్మములపైఁ బడిన మెల్లన నెత్తి, గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చుకొనినయట్లు
గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చుకొని సంభ్రమించుచు, హాయలుగాఁ బాన్పుపై నునిచినట్లు
తే. హాయలుగాఁ బాన్పుమీఁద నన్నునిచి నునిచి, మరులు గొరలించి లాలించి మదిఁ గరంచి
యతులగతుల నరతుల ననలరినట్లు, మేలుకలగంటి వింతట మేలుకొంటి. 91

శా. లేమా! లేమరలేమ గల్పకవిరాలిందాలిసోమాన్వయో
ద్దాము౯ గోముననాముకొంటినఁటవే తానైహితాలాపముల్
ప్రేమం గోమలకోమలాక్షరముగాఁ బెక్కాడి సోక్కింపవ
క్కామింగామిని కామినీమనసిజు౯ గైకొంటి నా కౌఁగిట౯. 92
ఆ. ఉరులు మరులుకొల్పి యూరించి యూరించి, కానిపోని బూటకములఁ దెమలి
కలసి మెలసి తాను గాని వాని వితాన, రాజరాజు మరల రాఁడు నేఁడు. 93

మ. తలిదండ్రుల్ దొలుదొల్తఁ గూఁతు రను సువ్యాహంబు గావింపగాఁ
దలఁపుల్ పుట్టినవీర్యశౌర్యగుణవిద్యాసంపదాచారపు
ష్కలమూర్తి౯ వరుఁ గూర్తురత్తెఱఁగున౯ గాదయ్యె నాదైవపెం
డిలి యెవ్వారలనొవ్వనాడుదు వధూటీ! నిక్కమూహింపుమా. 94
క. పంపుదు హితులన్నిను రా, వింపుమనని నన్ముఁ బలికి విభుఁడత్తెఱఁగూ
హింపక పారినన్నుం గా, రింపం దొరఁకొనియె శమనరీతి ననీతి౯. 95

వ. అని యివ్విధంబునం గజ్జలఝలఝలంబు లగు బాష్పజలంబులు కుచలికుచంబులం జాఱం
జారుముఖి ముఖంబు వాంచి విన్ననై వెచ్చనూర్చుచున్నం జూచి ప్రియంవద నయంబొన
ననూనయించి కొండొకయవసరంబునం గాశ్యపుల కక్కోమలి మనోభావంబు విన్న
వించుటయు. 96
తే. కొంతు నాననమెప్పుడు గాంతు ననుచుఁ, గోరికలు గూరు గాదిలికూఁతుఁ జూచి
యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకార్హుఁడైన, భరతు నిరతశయోత్సాహభరితుఁ జూచి. 97
వ. తదనంతరంబ యమ్మహాత్ముండు దనదేవి యగు గౌతమిం జేరంబిలిచి గారవంబున శకుంత
లావధూటిం బిలువం బనిచి సన్నిధిం గూర్చున్న తనయ నుద్దేశించి తనపత్నితో నిట్లనియె.

క. పెనిచితిమి పెద్దఁ జేసితి, మనుమాలుఁ శుభర్తగలిగె నాత్మజుఁ డోదవెన్
దనయామణి నత్తింటికిఁ, బనుపక యిట్లునుచుటేమి భావ్యము సాధ్వీ! 99

క. తనుపందగు పద్రసముల, మనుపంపగు భూషణములను మునికూఁతుం
బనుపందగు నత్తింటికి, ననుపందగుఁ దగుసహాయు మాత్మజతోడన్. 100

వ. అనుచుం దనదేవి నొడంబఱిచి తత్తపనుకూలంబులగు వస్తుజాలంబులం దత్క్షణంబ సంఘటించి యాశ్రమనివాసులగు భూసురులకు సంతర్పణంబు గావించి మునుమునిం గూఁతునలంకరించుటకుం బ్రియంవదాదులం బనిచిన వార లక్ష్మీ..రవాణిం జీనాంబరాభరణమాల్యాంగరాగంబులం గైసేసి భరతుం గాంచనాభరణవిస్ఫురితుం గావించి గౌతమియుం దారు నచ్చేడియం గణ్వులసన్నిధికిం దోడితెచ్చిన నచ్చెలువ జనకుని పునం దనచరణంబులకుం బ్రణమిల్లి సన్నిధిని సప్రశ్రయంబుగా నిలిచి యున్నం జూచి తద్వియోగవ్యథావిధురహృదయుండై యమ్ముని యవుడిట్లనియె. 101

చ. కనుఁగవ బాష్పపూరములు గ్రమ్మెడు గద్గదభిన్నమైయెలుం
గనువునరాదు నా హృదయమాకులమయ్యెడు మేను గ్రాన్పడుం
బెనిచినవానికింతవగఁ బిమ్మటి గ్రమ్మెడు కన్న వారలుం
దనయను బంపలేక పరితాపభరంబున నెట్లు సైఁతురో. 102

తే. అనుచు వెతనొందు జనకుని యాననంబుఁ, జూచి యడలూన భాషించె సుందరాంగి
బాఁతిమై తాఁ జపెట్టిన పావకంబు, వీవఁ జనఁ బైపయి విసరినట్లు. 103

సీ. బలిపుష్టములబారి తొలఁగించి మనుచునీ, కోకిలార్భము తేఱుకొనిన తీరు
పిన్ననాటనుగోలెఁ బెనుపఁ జూలైనయీ, హరిణి బాలింతరాలైన మేలు
నోనాటములుదీసి మానుమందిడినయీ, నెమలి నోగంటి మానినవిధంబు
నేనాడు శాలూరమూనఁ బెంపైనయీ, చెంగల్వకొలనుపూచిన తెఱంగు

తే. అయ్యొ! మనశార్ఙ్గరవునిచే నైన చిత్ర, భానుచే నైన శ్యంగిచే నైనఁ గ్రోధి
చేనయినఁ జెప్పి పనుపుము చెప్పి పనుప, వేని వేయేల నీకు నాయాన సుమ్ము. 104

సీ. తోయంబు గామీకుఁ దోయమెత్తక కాని, తోయంబుఁ ద్రావదీతోయజాక్షి
చివురెత్తు వేడ్కమై చివురు గైసేయమీ, చివురందఁ గోరదీ చివురుఁబోణి
కుసుమమాపచితి నన్యకుసుమంబ కానిమీ, కుసుమంబుఁ గోయదీ కుసుమగాత్రి
ఫలదానములకై నఫలియించియున్నమీ, ఫలమంటదీ మహోత్పలసుగంధి

తే. యట్లు మిముఁ బ్రోదిలాలించి యారయుచున్న, మునిశకుంతల వరదుకుమారు తోడ
నత్తవారింటికేగెడు నాదరమున, నాజ్ఞ యీఁ దగు వనభూరుహంబులార! 105

వ. అనుచు వనతరునికరంబుఁ గనుంగొని శకుంతలతో నమ్మహాముని యిట్లనియె. 106

మ. కలికీ! యత్తిలు నీవు పోవు టెఱుఁగుం గాఁబోలు నిప్పాటని
క్కలరంభాతరువుల్ సుడింబడి వడింగంపించె జ్యోత్స్నలతల్

తలవాంచె న్నెఱిచూతజాతములు చింతంబల్లవశ్రేణినో
చ్చిలునీహారము పేరన శ్రువులు గార్చెం గంటివే కోమలీ ! 107

వ. అనుచు నిట్టులంగునం జనకుండునుం గుమారియు నొండొరుల నెడంబాయంజాలని నెనరునం బరుసల్లాపంబులం గాలయాపనంబు సేయం జూచి శార్ఙ్గరవప్రముఖులగు శిష్యు లకాంక్ష్యపులం గాంచి తత్త్వజ్ఞానసంపన్ను లగు మీరలివ్విధంబున విపన్న భావంబు నొందిన నియ్యిందుముఖి డెందంబున మఱియునుం గుందుచున్నయది యదియునుం గాక ప్రయాణముహూర్తంబు సన్నిహితంబై యుండెం గావున ధైర్యం బవలంబించి యిక్కాంచనగాత్రికి హితంబుపదేశించి సత్వరంబుగాఁ బనుప నవధరించునది యని విన్నవించినం గొండొకసేదదేఱి యమ్మునికులశ్రేష్ఠుండు వనితాజనమూర్ధన్య యగు నక్కన్య నీక్షించి యిట్లనియె. 108

మ. గురుశుశ్రూషలు సేయుమీ సవతులం గూర్మిన్ విలోకింపుమీ
పరివారమ్ములఁ బ్రోవుమీ సిరుల గర్వస్ఫూర్తిఁ గైకోకుమీ
పురుషుం దూఱకుమీ సతుల్ నడచు నేర్పుల్ నీకు సూచించితిఁ
దరుణీ లోకమతల్లి చేకొనవె మాతల్లీ మదీయోక్తులన్. 109

వ. అని సముచితప్రకారంబునం గూఁతునకు హితోపదేశంబు చేసి మనుమనిం గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చి మూర్ధాఘ్రాణం బాచరించి యథోచితంబుగా వీడుకొలిపి శార్ఙ్గరవప్రముఖుల సహాయంబుగాఁ బనిచి తానునుం గౌతమియుం గొండొకద వ్వనిపి ప్రఫుల్లహల్లకకల్హారసముల్లసితసౌరభసమీరవిహారం బగు నొక్క కాసారతీరంబున నిలిచినం గాంచి శకుంతలయు భరతుండునుం బునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి సంప్రీతు లగు జననీజనకుల చేతం గ్రమ్మఱ ననుజ్ఞాతులై కతిపయప్రయాణంబులం జని చని గగనకూలంకషాభరణంబు లగు ప్రతప్తకార్తస్వరభాస్వరవరణంబులను, కనత్కనకఖచితకాశ్మీరహీరరశ్మిచ్ఛటాసనాథంబు లగు సౌధంబులను, విద్రుమలతావితానమానితజాలకంబు లగు గోపురాట్టాలకంబులను, మదకలస్తంబేరమగమనాగమనదుర్గంబు లగు రాజమార్గంబులను, నానావిధభవ్యద్రవ్యసన్నివేశంబు లగు విపణిదేశంబులను, నయనాభిరామంబై యున్న యక్కరినగరంబుఁ బ్రవేశించి యరుగుచున్న యక్కాంచనగాత్రిం గాంచి యద్భుతరసావేశంబున నప్పౌరపురంధ్రీనికరంబు తమలోన. 110

సీ. నెలనాటిలేటిపిల్లలకుఁ జూడ్కు లుదిద్దు, కలికిబిత్తరపుఁగన్నులబెడంగు
ననలెత్తుపవడంబునకుఁ గెంపు రహి నింపు, తెఱవమవ్వంపువాతెఱతెఱంగు
నిద్దంపుటద్దంపు నివురు దీర్పఁగ నేర్చు, కులుకుమిటారిచెక్కులమెఱుంగు
నిసువు రేయేని మేనికిఁ గళల్ దులకించు, లలనాలలామఫాలమ్ము సొబగు

తే. పసిఁడికినివన్నియలువెట్టుభామమేను, చదలునకుసత్వథంబూనుచానకౌను
శ్రీకినవకంబునాటించుచెలియపీను, లహహ జగదేకమోహనం బతివసౌబగు. 111

వ. వెండియు. 112

సీ. నెఱనీటుగలవాఁడు నిద్దంపుటద్దంపు, డంబూనుగల్లద్వయంబువాఁడు
మూఁడుఁజక్కనివాఁడు సురరాజకరిరాజ, కరిరాజదురుదోర్యుగంబువాఁడు
కలికిచూపులవాఁడు చెలువంపుబలుకెంపు, లలినింపునధరపల్లవమువాఁడు
మొలకనవ్వులవాఁడు మురిపెంపుసిరిపెంపు, మురివింపఁ గులుకునెమ్మొగమువాఁడు
తే. హొయలుగలవాఁడు వెడలుపుటురమువాఁడు, సమధిగతచక్రవర్తిచిహ్నములవాఁడు
హావణిమారటదుష్యంతుఁడనఁగఁజాలు, బాలుఁడీబాలికామణిబాలుఁడెట్లొ. 113

శా. ఈలీలావతిదేవిగాఁగొనుజనుండేధన్యమూర్ధన్యుఁడో
రోలంబాలక బాలకుండుమునిపుత్రుల్ వెంటరానొంటిరా
వైళంబేమొకొతల్లియుంజనకుఁ డివ్వామాక్షికెవ్వారలో
వాలాయంబుగవచ్చుచున్నయదియవ్వాల్గంటినింగంటిరే. 114

మ. అనుచుం బౌరులుబారులై నిలిచియయ్యబ్జాక్షినీక్షింపన
వ్వనితారత్నముగాంచెఁ గాంచనమణిద్వారస్ఫురద్గోపుర
స్థనదాభీలగభీరభేరిపటహధ్వానప్రతిధ్వానద
ధ్వనినాదంబగురాజసౌధమువియద్విస్తారసంరోధమున్. 115

వ. ఇవ్విధంబున శకుంతలరాజమందిరద్వారంబు సొచ్చి యుచ్చై విచిత్రరత్నప్రభా రమ్యంబు లగుహర్మ్యంబులం గనుంగొనుచుఁ గక్ష్యాంతరంబులుగడచి యొక్కయెడ విరచితకాంచనపాంచాలికాసంచయోదంచితంబులును, బ్రకటముకురనికురుంబవిడంబితప్రతిబింబశోభాభిరామంబులును, గనత్కనకఖచితమణిప్రభాపటలజటిలంబులు నగువిచిత్రభిత్తిఫలకంబులవలనను సుసంభృతశాతకుంభస్తంభసంభావితవితానంబులవలనను నత్యంతరమణీయంబు నతివిశాలంబును నగుసభాభవనంబునందు వేదవేదాంగవిత్తము లగుభూసురోత్తములును, దర్కమీమాంసాదిశాస్త్రప్రసంగధోరణీపరిణతప్రశంసు లగువిద్వాంసులును, గావ్యనాటకాలంకారనైపుణీనిస్తంద్రు లగుకవీంద్రులును, భాగ్యోదయనిశాంతు లగుసామంతులును, నిజభుజార్గళానర్గళశైఖరీసముద్భటు లగువీరభటులును, మొదలగునుచితపరివారంబు పరివేష్టింపం గనకకంకణకింకిణీఝణత్క్రియాసంకులంబుగాఁ బంకజముఖు లిరుగెలంకుల వింజామరమ్ములు వీవ సమున్నతరత్నసింహాసనమ్మునాసీనుండై యున్నయ్యనరేంద్రునిం జూచి భయలజ్జాకలంకితస్వాంతయై యాత్మగతంబున. 116

ఉ. ఈమహనీయమూర్తిసభకేగతిఁ జేరఁగవచ్చుఁ జేరినే
నేమనిపల్కుదానజనులెల్లనునవ్వఁగఁ బూర్వవృత్తమి

ధీమణితోవచించుటకు దీమసమెయ్యదియెట్టులైననా
హా! మదిగట్టునాపడఁతులందొకదానిఁగనన్ దలంపరే. 117
ఉ. ఇత్తఱిమానియేకతమయేవిభుఁ జూడఁదలంతు నేనిన
త్యుత్తమరత్నశోభితసమున్నతసౌధములన్వసించుమ
ద్వృత్తమెఱుంగఁ జేయుటకు నేరి నెఱుంగ నిఁకేమిసేయుదున్
గ్రొత్తలఁ జేరనిత్తురె సరోజముఖుల్ గలరెంద ఱేనియున్. 118
క. తనలోనని తెఱంగున, వనితవితర్కించియిపుడవసుధాధిపునె
మ్మనమునఁ గలతెఱఁగెఱిఁగెద, ననిక్రమ్మఱనాత్మనిశ్చయముదళుకొత్తన్. 119
తే. మృదులపవలీలమదహంసిగదలిపోవు, పాదవుదలుకొత్తమెల్లననడుగులిడుచుఁ
జనవిభునిచెంతమణిమయస్తంభమొకటి, తనకుఁజాటుగానిల్చెఁ దలిరుఁబోణి. 120
వ. అయ్యవసరంబున. 121
సీ. కనుదోయి గాదిది క్రమ్మతుమ్మెదగఱుల్, దొరలకుండినతమ్మివిరులుగాని
మేనుగాదిదిమధుశ్రీనూనఁగోయిల, దగరఁగానని మ్రానిచిగురుగాని
మోముగాదిదికళాధామమైయేనాడుఁ, బామెఱుంగనిచందమామగాని
కెమ్మోవిగాదిదిపమ్మినరాచిల్క, పిండుగాననిదొండపండుగాని
తే. చెక్కిలివిగావునిద్దంపుఁజికిలినొప్పి, తద్దయు నెసంగుమించుటద్దములుగాని
దివ్యమోహినియిటకు నేతేరనోపు, ననుచునీక్షించెనటసభ్యవ్రజంబు. 122
క. అపుడొకపరి క్రేఁగంటన్, నృపమణితనుఁజూచిచూడనివిధంబునఁదా
విపరీతస్థితినుండెనఁ, జపలేక్షణ డెందమందుసందియమందెన్. 123
వ. మఱియు నాత్మగతంబున. 124
తే. అకటకట! చూచిచూడనియటులుపేక్ష, చేయుచున్నాఁడెఱుంగకయోయెఱింగి
యోయెఱుంగనటుంచులోనొదవుశంక, రాజబింబాస్యయమ్మహారాజుఁజూచి. 125
మ. జగతీవల్లభ! నన్నెఱుంగవె? గజాశ్వస్యందనశ్రేణితో
మృగయాసంగతి నేగుదెంచి పృతనోర్మివ్రాతముండించియొం
టిగఁ గణ్వాశ్రమభూమిఁ జొచ్చితమిఁ జూడ్కిం జేరి గాంధర్వమిం
పుగవర్ణించుచునన్వరింపవె? నభోభూదేవతల్ సాక్షిగన్. 126
మ. అపుడేకా విలసత్కటాక్షలలితాస్యశ్రీవిలాసంబుతోఁ
గృపమీఱన్ ననుఁజూచివేగఁదగువారింబంతునీవస్మదీ
యపురీరత్నవిచిత్రహర్మ్యములనుద్యల్లీలఁ గ్రీడింపర
మ్మపయోజాక్షి! మదగ్రపత్నివనిసమ్మోదంబునంబల్కవే? 127
క. నేఁటికి నెవ్వరిఁ బనుపక, నాఁటివచోరచనమనసునాటకనన్ని
చ్చోట నెనిలిపితిసుయశా, పాటవమున నెసఁగుభూమిపతికిదితగునే. 128

క. ఆపలుకులు దుష్యంత, క్ష్మాపాలుఁడు విని హసించి జలజదళాక్షీ !
నీపాడ యెఱుఁగను మరిమరి, వాపోవక పొమ్ము మున్ను వచ్చిన త్రోవన్. 129

వ. ఇవ్విధంబున. 130

క. బాలుఁడు తనబాలుండని, బాలామణి తనదు ధర్మపత్ని యని మహీ
పాలుం డెఱిఁగియు నెఱుఁగని, వైళంబునఁ బలికె లోకవాదచలితుఁడై. 131

వ. ఇవ్విధంబున నారాజముఖి యమ్మహారాజు పలుకు ననాదరవచనంబులకు నుల్లంబు జల్లన వెల్లనై వెచ్చనూర్చుచు మున్నీరై తొరంగు కన్నీరు పయ్యెదచెఱంగున నొత్తుచుఁ గటాక్షవీక్షణంబున నారాజు నుపలక్షించి మహారాజా ! నీ వేలయెఱుంగ వెఱింగియు నేన కాని యన్యులెఱుంగరని తప్పం ద్రోచెదవు ధార్మికులగు మహాపురుషులకు నిట్టిదుర్వృత్తంబు యుక్తంబగునె? పురుషుండు నడచు నాచారంబులకు వేదంబులును ధర్మంబును సంధ్యయు నంతరాత్మయు యముండును జంద్రసూర్యులును నహోరాత్రంబులును సాక్షులై యుండుటం జేసి నిచ్చలు తన్ను మ్రుచ్చిలసమర్థుండెట్లగు ? నీచేసినతొంటి సమయంబు తప్పి నాయెడ నవజ్ఞసేయఁదగునె? ప్రజావతియుం గుణవతియును సువ్రతయునగు కులసతి నవమానించుట మహాపాతకంబు. అదియునుంగాక ధర్మార్థకామంబులకుపకరణంబనియును, జారిత్రపరిశీలనంబునకాచార్యకంబనియును, నన్వయస్థితికి మూలంబనియును, సంసారంబునకుఁ గారణంబనియును, హృదయతోషణంబునకుఁ బోషకంబనియును దద్దయుం బెద్దలు భార్యాపరిగ్రహంబుఁ బెద్దచేసెద రట్లగుట నాయెడల ననుగ్రహంబుసేయుట మీకు సర్వార్థసాధకంబు. 132

క. నీపాపం డీపాపం, డీపాపని మోరాలన నద్దమిడికనుఁగొనుమీ
దీపంబున దీపంబభి, రూపంబగునట్లు సదృశరూపుఁడు నీకున్. 133

శా. పారుష్యంబులు పల్కనేల నృపతీ? పన్నీరకర్పూరక
ర్పూరస్ఫారపటీరసౌరభపయఃపూరంబు చంద్రాతపం
బారామానిలసేవనంబు మును మీ రశ్రాంతముం గాంతురో
హోరాళంబుగఁ బుత్రగాత్రమిళనం బెట్లుండునో చూడుఁడా. 134

చ. అనఘుఁడు వాజపేయశతమర్థి ఘటించు మహామహుండు పా
వనచరితుండు శౌర్యనిధి వంశకరుండగు నీతనూభవుం
డని యశరీరి బాలు నుదయంబుత తెన్వివరించెఁ గూర్మిఁ గ
న్గొనుమవనీశ! సర్వదమనుండని పల్కి రపీనిఖేచరుల్. 135

క. పట్టపుదేవిం గాఁ జే, పట్టుదు నినుఁ దనయు రాజ్యభారవహుం గాఁ
బట్టము గట్టుదు ననివనిఁ, బట్టుపఱచు నాఁటిసత్యపథ మొదలకుమీ. 136

సీ. విమలంబులైన కూపములు నూఱిటికంటెఁ, బరికింప నొకనడబావి మేలు
హవణిచే నడబావు లరయ నూఱిటికంటె, గణుతింప నొక్కసత్క్రతువు మేలు

ఘనతమైనట్టియాగములునూఱిటికంటె, సుగుణాఢ్యుఁడగునొక్కసుతుఁడు మేలు
సుగుణాఢ్యులగునట్టిసుతులునూర్వురకంటె, సనినొక్కసత్యభాషణము మేలు

తే. నానృతాత్పాతకంపరమనుచువినుచు, వేదవాదులవచనంబువినవొ మున్ను
వినియుమఱచితివో కాక వేడబమున, నేఁచఁదలఁచితివో ధారుణీశ! నన్ను. 137

ఆ. సత్యమశ్వమేధశతముఁ ద్రాసునఁ బెట్టి, తూన్పముల్లునూ పెఁదులకుసత్య
మట్టిసత్యమునకు నఖిలవేదంబులు, సకలధర్మములును సాటిరావు. 138

క. కావునసత్యముగుఱిగా, భావింపుమయౌవరాజ్యపట్టస్ఫుటల
క్ష్మీవిలసితుఁగావింపుము, గావింపఁగధర్మపత్నిగాననుఁగనుమీ. 139

క. మేనకకుంగౌశికునకు, నేనుదయించితినిగణ్వునింటఁ బెరిగితిన్
మానవనాయక యనృతవి, ధానంబుఘటింపనంతధర్మేతర నే. 140

వ. అని బహుప్రకారంబులం బ్రార్థించునమ్మంజుభాషిణిసంభాషణంబులుసత్యంబులనితోఁ
చియునపురావిదులగుటసభాసదులెద్దియుందోఁచకమిన్నకుండిరమ్మానవపతి యమ్మానవతి
సంప్రార్థనంబుఁ బెడచెవులంబెట్టి వెండియు నిట్లనియె. 141

క. ఎక్కడిసుతుఁడెక్కడినీ, వెక్కటి నేననృతవాదమేటికిఁగలికీ
చక్కఁదనంబునమత్సము, నొక్కని నెదురొడ్డిపలుకుటుచితమెనీకున్. 142

వ. అనిన నద్దేవి నిట్టూర్పునిగిడించుచుం గొండొకదడవూరకుండి క్రోధారుణంబులగుకటా
క్షంబుల నమ్మహీపతి నెమ్మోముఁజూచుచుఅంజూచుచు గాంధర్వవివాహంబునంబరిగ్రహిం
చునప్పటిపలుకు లుగ్గడించి కపటధార్మిక యప్పుడప్పాటనొప్పంజెప్పియిప్పు డిప్పగిదిఁ
దప్పంద్రోచిననానోఁచిననోముసఫలంబుగాఁగలదేని నీయడిగినసాక్షులుసాక్షాత్కరింప
కుండుదురేయని యెలుఁగురాల్పడంబలికి యక్కలికికనుఁగొలంకులంజారుబాష్పజల
పూరంబుఁగరతలంబులనొత్తికొనుచున్నృపసన్నిధానంబుననిలువనుఱలిపోవనుందోఁపక
యాత్మగతంబునఁ గొండొకవితర్కించి లోకసాక్షియగుపుండరీకాక్షుండు దక్కం
దక్కొరులిక్కఱతఁ దీర్పంజాలరని తలంచి శ్రీహరినుద్దేశించి యిట్లని వినుతించె.

శా. శ్రీభూనీళలతోఁబరాత్పరతరాజిల్లంజతుర్వ్యూహినై
శోభిల్లన్విభవావతారములమెచ్చుల్గూర్పసర్వాంతరం
గాభోగంబువహింపఁబూజనలనుద్యన్మూర్తివర్తింపనీ
సౌభాగ్యంబుబుధైకభోగ్యతమమాసత్యంబునారాయణా. 144

క. కరిణీనాథునిఁగాచిన, కరుణావరుణాలయుఁడవుగావునయుష్మ
చ్చరణారుణాంబురుహముల, శరణము వేఁడితినిసర్వసాక్షివధీశా. 145

శా. పుట్టంబుట్టఁగఁనల్లిదంద్రులడవిన్బోఁద్రోచిరీవైఖరిన్
బొట్టుంగట్టినప్రాణనాయకుఁడుపోపొమ్మంచునోనాడెడిన్

గట్టా కోయిలపిల్లచందమునబల్గాసి న్వేఁగొంటిన
న్నిట్టట్టుం గికురింపఁజూచెదవొకొ య్యాలింపవే శ్రీహరీ. 146

సీ. పురుడు దీఱకమున్న పూపప్రాయపుబాలిఁ, గానలోఁ ద్రోచిరి కన్నవారు
కోరి కూడినభర్తఁ జేరుమింతనటంచు, గోడఁగిపంచిరి పెంచుకొన్నవారు
నీ వేడ నే నేడఁ ద్రోవవట్టుమటంచు, మన్నింపరై రేలుకొన్నవారు
పాపపుణ్యములేఱుపఱిచి చెప్పఁగలేక, మిన్నకుండిరి చుట్టమున్నవారు
తే. సాక్షిగా మిమ్ము రూపించి జనవిభుండు, నట్టడవిలోన నన్నట్టుపట్టుపఱిచి
వెడలిపొమ్మనుచున్నాఁడు వేడబమున, నశరణశరణ్య యాలింపుమాఁడుకుయులు. 147

వ. అని యివ్విధంబునం బ్రార్థించునమ్మించుఁబోడి యలమటఁ దీర్పందలంచి. 148

మ. ఫలదుండై తగుపార్వతీరమణుఁడున్ భాషావధూనాథుఁడున్
బలభిద్వహ్నిముఖాఖిలామరవరుల్ పార్శ్వంబులం జుట్టిరా
లలదుత్తుంగపతంగరాజరథుఁడై లక్ష్మీసమేతంబుగా
జలజాక్షుండు శకుంతలావరదుఁడై సాక్షాత్కరించెన్ రహిన్. 149

వ. ఇత్తెఱంగున నమ్మత్తకాశినిసత్యంబునకుం బాతివ్రత్యంబునకు మెచ్చి యచ్చెరుపాటున వియచ్చరులు పొగడుకలకలం బాలించుచు నీశుండును వాగీశుండును లోనుగాఁగ దివ్యపురుషులు సాంగసాయుధసపరివారంబుగా నలుగెలంకులం బలసి నిలువ శ్రీభూనీళాసమేతంబుగా గరుడవాహనారూఢుండై కిరీటకటకగ్రైవేయకేయూరకాంచీముఖభూషణస్థగితమణికిరణప్రభాజాలంబు నలుగడలం గడలుకొన నద్దేవదేవుండు సాక్షాత్కరించినం గాంచి సామంతమంత్రిపురోహితప్రముఖపరివారసహితంబుగా దిగ్గన లేచి దండప్రణామంబు లాచరించి ముకుళితకరకమలుండై యెద్దియుం బలుక నేరక మిన్నకున్నం గని యాపన్నశరణ్యుం డగు నప్పన్నగశయానుండు నరనాథుని ముఖంబునఁ గరుణాతరంగితంబులగు నిజకటాక్షవీక్షణంబులొలయ మృదుమధురగంభీరస్వనంబునఁ ని ట్లనియె. 150

శా. సత్సంతానఫలామరద్రుమము సంసారక్రియామూలమా
పత్సంపత్సదృశావలంబనము సౌభాగ్యాలవాలమ్ముని
త్యోత్సాహంబులపట్టుఁ గొమ్ము సుకృతోద్యోగానుసంధానమో
వత్సా యిట్టి పతివ్రతాతిలకమున్ వంచించెదే బేలవై. 151

ఆ. నీమనోరథంబు నెఱవేర్చిపిదపనీ, సేమమరయఁ గోరి కోమలాంగి
బాలుతోడ నిన్నుఁ బ్రాపింపనచ్చిన, నవగణింపఁదగునె యవనినాథ. 152

సీ. అభినవస్వర్గక్రియారంభమున నుగ్ర, దీక్షఁ గావించు గాధిజుఁడు తండ్రి
లోకోపకారార్థమాకౌశికుని తపస్థితిమాన్పు మేనకాదేవి తల్లి

భూతలమ్మున నూర్ధ్వరేతుఁడై తగుకాశ్యపుఁడు, భయత్రాతయుఁ బోషకుండు
చిత్రవిచిత్రసృష్టికళాధురీణుఁడై, తగుకశ్యపబ్రహ్మతండ్రితండ్రి
తే. యనసుగాఁ జూడఁగూడదీయతివయతివ, రాశ్రమంబుననీశ్రమంబపనయింపఁ
గలిగెనీచక్రవర్తిలక్షణముఁ దాల్చు, బాలుఁడష్టాదశద్వీపపాలకుండు. 153
వ. అనుచు దుష్యంతమహీకాంతునకు నాజ్ఞాపించి యానందకందళితహృదయారవింద
రాయై యున్న శకుంతల ననునయించుచు నద్దేవదేవుం డిట్లని యానతిచ్చె. 154
తే. మాననీలమహీపాలమౌళియుత్త, గణితవృత్తరదంతసద్గుణనిశాంత
పరఁగదుష్యంతభూభర్తభర్తనీకు, భయమెడలుమమ్మనీకేమిభాగ్యవతివి. 155
వ. అని యిట్లు సజలజలధరగంభీరమధురఘోషంబుతో సంతోషింపం జేయునత్తోయ
జాక్షు నుపలక్షించి సవినయంబుగా దుష్యంతుం డిట్లని వినుతించె. 156
దండకము. శ్రీమద్రమావిద్రుమోష్ఠీసమారూఢవక్షాశమారూపితాక్షా సమీచీనవీక్షానిమీల
ద్విపక్షా నమత్త్రాణదక్షా పయోజాతజాతాండతండోదయస్థేమభంగాదిలీలావిచిత్రా
నిరాలంబచిత్రా మరున్నీలగాత్రా సరోజాతనేత్రా ధరిత్రీకళత్రా హితానందమూలా
శతానందఖేలా సహస్రారహస్తా బహుస్ఫారశస్త్రా యనండంబులండంబులండంబులున్
వస్తుకాండంబు యద్వృద్ధశాంశోత్తరావారముల్ యద్గుణంబుల్ ప్రధానంబునం
బూరుషుండున్ ద్రిపాద్భూతియున్ యత్పరబ్రహమున్ యుష్మదంశాంశలేశప్రతి
ష్ఠాగరిష్ఠంబులందున్ ద్రయీతత్త్వవాదుల్ ప్రబోధింతు రీశా పృథివ్యాదులం గార్య
ముల్ కారణస్థానమున్ జేరసంహారకేలీకళాశీలివై హాలిభూతప్రపంచంబులోఁ గొంచు
నవ్యాకృతిన్ శుద్ధసత్త్వావృతిం గూడి క్రీడించుచున్ ద్రస్తరిన్ విస్తరింపన్ యదృచ్ఛా
నియుక్తిం దదచ్ఛాభలజ్ఞానశక్తిత్రయిన్ జూట్కులన్నింపఁ బెంపై యసన్నామరూప
ప్రసక్తిన్ మహత్తై యహంకారమై పంచతన్మాత్రమై పంచభూతంబులై దేవతిర్యఙ్మను
ష్యాదికవ్యక్తులై వస్తులన్ జాలనన్నం గృపం జీవులన్ తావులం జేర్చి పాలార్చియం
దుం బరేశుండవై ప్రోచుమన్ వ్యూహభేదంబులం గాంచుచున్ దివ్యలీలావతారంబులం
దీర్పుచుం బ్రాఁతిమైనంతరాత్మస్వరూపంబునం జేర్పుచుంబొంగి శ్రీరంగకాంచీజగన్నాథ
శేషాచలాది ప్రతిష్ఠానిదేశంబులౌ దివ్యదేశంబులన్ భక్తవారంబులన్ సంతతా
నందపూరంబులం దేల్చుధీరుండవీవే కదా ఘోరమానీరథింజోరనైతూటి వేదాపహా
రిన్ విదారింపవా, పేర్మిమైఁ గూర్మమై కూర్మిమై యొప్పులన్ మెప్పులన్ గుప్పఁగాసుం
దరామందరాగంబునన్ మందరాగంబుఁ బెన్ గోపునన్ మూపునందాల్పవా, క్రీడమై
క్రోడరూపంబునం బ్రోడవై యాహిరణ్యాక్షుపై నోహరిన్ సాహరిన్ దూఱుచున్ దా
రుచున్ బోరుచున్, జేరిచెండాడవా, భైరవంబౌనృకంఠీరవంబై భుజాగౌరవంబున్
నిజోగ్రారవంబుం దివంబెల్ల ఘూర్ణిల్లఁ జేయన్ బయోజాతభూజాతభూరిప్రభాఖర్వ
గర్వోదయా జేయుదైతేయు ముంగోరులం జేరరమ్మున్ వడిన్ జీరి గారించి ప్రహ్లాదు

సాష్ఠాదుఁ గావింపవా! గుజ్జవై వెజ్జవై హజ్జనిమ్ముజ్జగంబుజ్జగింపన్ బలిన్ వేఁడవా! జామద
గ్న్యుండవై ఘోరధారాసముద్యత్కుఠారంబు చేఁబూని ముయ్యేడుమాఱుల్ మహాక్రో
ధులన్ ధారుణీనాథులం గూల్చుచున్ సాధులన్ వైభవామోదులం జేయవా! రామరూపం
బునన్ భీమకోపంబునన్ లోకవిద్రావణున్ రావణున్ ధాటిచేఁ గీటణంగింతువంచున్,
మహింగామపాలుండవై శ్యామచేలుండవై సామలోలుండవై భీమశీలుండవై శత్రుహా
లాహలంబున్ లలింబూని పోరం బ్రలంబాదులన్ మేదినిం గూల్తువంచున్, మరుత్వ
న్ముఖప్రార్థనాబద్ధరోషంబునన్ బుద్ధవేషంబునన్ దానవస్త్రీనవామోదసంధాయివై దేవతా
జీవితంబుల్ ధృతిం గాతువంచున్, గలింగల్కిభావంబునన్ బల్ రవాల్గుజ్జుపుస్మేటి రాహు
త్తవై హత్తి దుర్వృత్తులౌ మత్తులన్ గుత్తుకల్ గత్తిచే వ్రేత్తుగన్ గోసిబాహాలసద్ధోరణీ ధా
రుణిన్ బ్రోతువంచున్, బురాణంబులున్ శాస్త్రముల్ వేదముల్ వేదశీర్షంబులున్ బ
ల్కనంచున్ మహాయోగివర్యుల్ రుచింపన్ వచింపన్ వినం గాంతు నజ్ఞోదరా సంవిదే
కాంతమై యాద్యమై హృద్యమై భవ్యమై దివ్యమై యోగమాగమ్యమై సౌమ్యమై నిర్మ
లంబై నిరాకారమై సారమై శుద్ధమై బుద్ధమై నిష్కళంబై జయంబై నిజంబౌ భవద్దివ్య
తేజం బిళాపింగళామధ్యవీథిన్నిరోధించి భావించి సేవింతు ధీరుల్ గదా నిత్యసూరుల్
సదానంద గోవింద మావిందవై యిందిరాదేవితో నందిరాతీవితో నింపురా నెప్పుడుర్విం ది
రంబై కడున్ సుందరంబయ్యె మద్గోత్రమున్ బాత్రమయ్యెన్ మదాచారమున్ సం
తతోంగారమయ్యెన్ గృతార్థుండనైతిన్ ద్రయీతత్త్వపారాయణా యాదినారాయ
ణా దేవతుభ్యన్నమస్తే నమస్తే నమః. 157

వ. అని యనేక ప్రకారంబుల వినుతించి వెండియు నిట్లనియె. 158

శా. దేవా కాశ్యపు నాశ్రమంబునకు నర్థిం బోవనీ లేమతో
దైవంబున్ బెరరేఁపఁ గా నోదవె గాంధర్వక్రమోద్వాహమి
భావంబన్య లెఱుంగమిన్ వెలచితిన్ బాలామణిన్ గైకొనన్
నావృత్తాంతము నే నెఱుంగనఁట వే నాళీకపత్రేక్షణా. 159

ఉ. ఏనిక తేనికట్లభయమిచ్చితిరిచ్చలు నిచ్చలున్ బర
ధ్యానపరాయణుండనక తావకపాద పయోజయుగ్మమి
మ్మానినిసాక్షిగా నొడివిమత్సహచారిణియయ్యెనయ్యెడన్
దీనశరణ్య మీర లరుదెంచుట చిత్రమె తత్రసాక్షివై. 160

క. మెచ్చితిరాత్మన్ సాక్షికి, వచ్చితిరిందుల జనాపవాదము దీఱన్
దెచ్చితిరి మాకు విశ్రుతి, నిచ్చితిరభయప్రదానమిమ్మానినికిన్. 161

వ. ఇత్తెఱంగున హరినుద్దేశించి పలుకుచు సగౌరవంబుగా శకుంతలం గలిపికొని శ్రీభూ
నీళాసహితుం డగునద్దేవదేవునకుఁ బ్రదక్షిణనమస్కారంబు లాచరించి. 162

ఉ. దండముపార్వతీపతికి దండమువాగ్రమణీవినోదికిన్
దండమువాసవాగ్నియమ దానవముఖ్యదిగీశరాజికిన్
దండమునారదాదులకు దండముచారణసిద్ధకోటికిన్
దండమటంచుదేవియునుదానును మ్రొక్కెనుదేవతాళికిన్. 163

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వధూవరులు హరిహరవిరించిబృందారకమునిబృందారకబృందంబులకుం
గ్రమంబున వందనంబులాచరించి సవినయంబుగా భరతుని మ్రొక్కంబనిచిన నక్కు-
మారుండును విష్ణుదేవునకుం బ్రణమిల్లి పశుపతికిం బ్రణిపాతంబుగావించి చతురాననునకు
దండప్రణామంబాచరించి యింద్రాది దిక్పాలురకుం జోహారుగావించి నారదాది
మహామునులకు నమస్కరించిన నద్దేవదేవుం డక్కుమారకంఠీరవుగాంభీర్యధైర్యౌదా
ర్యాదివిశేషంబులకు మెచ్చి శకుంతలాదుష్యంతులం గాంచి యితండు వాజపేయాధ్వర
శతంబుఁగావించి యష్టాదశద్వీపంబులం దనశాసనంబు నిరర్గళంబుగా వర్తిలంజేయు
చు వంశకర్తయై కీర్తిపౌరుషంబులు సంపాదింపంగలవాఁడని యాదేశించికరుణాతరం
గితకటాక్షవీక్షణంబులం గృతార్థులం గావించి యంత నయ్యనంతుండు సపరివారం
బుగా నంతర్ధానంబుచేసె నయ్యవసరంబున. 164

క. ఆడిరిరంభాదులురహిఁ, బాడిరిగానంబనూనఫణితిన్ ఖచరుల్
వీడిరిఖేదముపౌరులు, కూడిరిదుష్యంతుఁడునుశకుంతలయుధృతిన్. 165

వ. ఇవ్విధంబున దుష్యంతుండును శకుంతలాసమేతుఁడై కుమారునకు యౌవరాజ్యపట్టా
భిషేకోత్సవంబు నిర్వర్తించి బ్రాహ్మణులనానావిధమహార్హవస్తుప్రదానంబులందనిపి
మహోన్నతవిభవంబున శకుంతలయుందానును యథేష్టభోగంబులఁదనరుచు రాజ్యంబు
పాలించుచుండె నని వైశంపాయనుండు జనమేజయునకుం జెప్పి వెండియు నిట్లనియె.

ఫలశ్రుతి.

సీ. ధర్మార్థులకుభూరిధర్మప్రదంబగు, నర్థార్థులకునగునర్థదంబు
కామార్థులకుభవ్యకామప్రదంబగు, మోక్షార్థులకునగు మోక్షదంబు
పరిణయార్థులకును బరిణయప్రదమగుఁ, బుత్రార్థులకునగుఁబుత్రదంబు
సంపదర్థులకునుసంపత్ప్రదంబగు, విజయార్థులకునగువిజయకరము

తే. వేడ్కఁజదివినవ్రాసినవినినయట్టి, ఘనులకఖిలార్థలాభంబుగలుగుచుండు
నవనినాచంద్రతారార్కమలఘులీలఁ, బరిఢవిల్లు శకుంతలాపరిణయంబు. 167

తే. అనిశకుంతలాకల్యాణమనువుమీఱ, మౌనినాథుండు చెప్పినమనుజవిభుఁడు
వీనులారంగవినుచుండివిస్మయమునఁ, బొంగిసంతోషభరితాంతరంగుఁడయ్యె. 168

ఆశ్వాసాంతము.

చ. హరిహరినాగనాగపశతారకతారకతారతారకా
శరశరదిందుకుందహరిచందనచందనభారభారతీ

వరవరవాజివాజిరథవాసథనాసమృణాళనాళవి
స్తరతరకీర్తికీర్తితసదానసదానవవేంకటేశ్వరా. 169

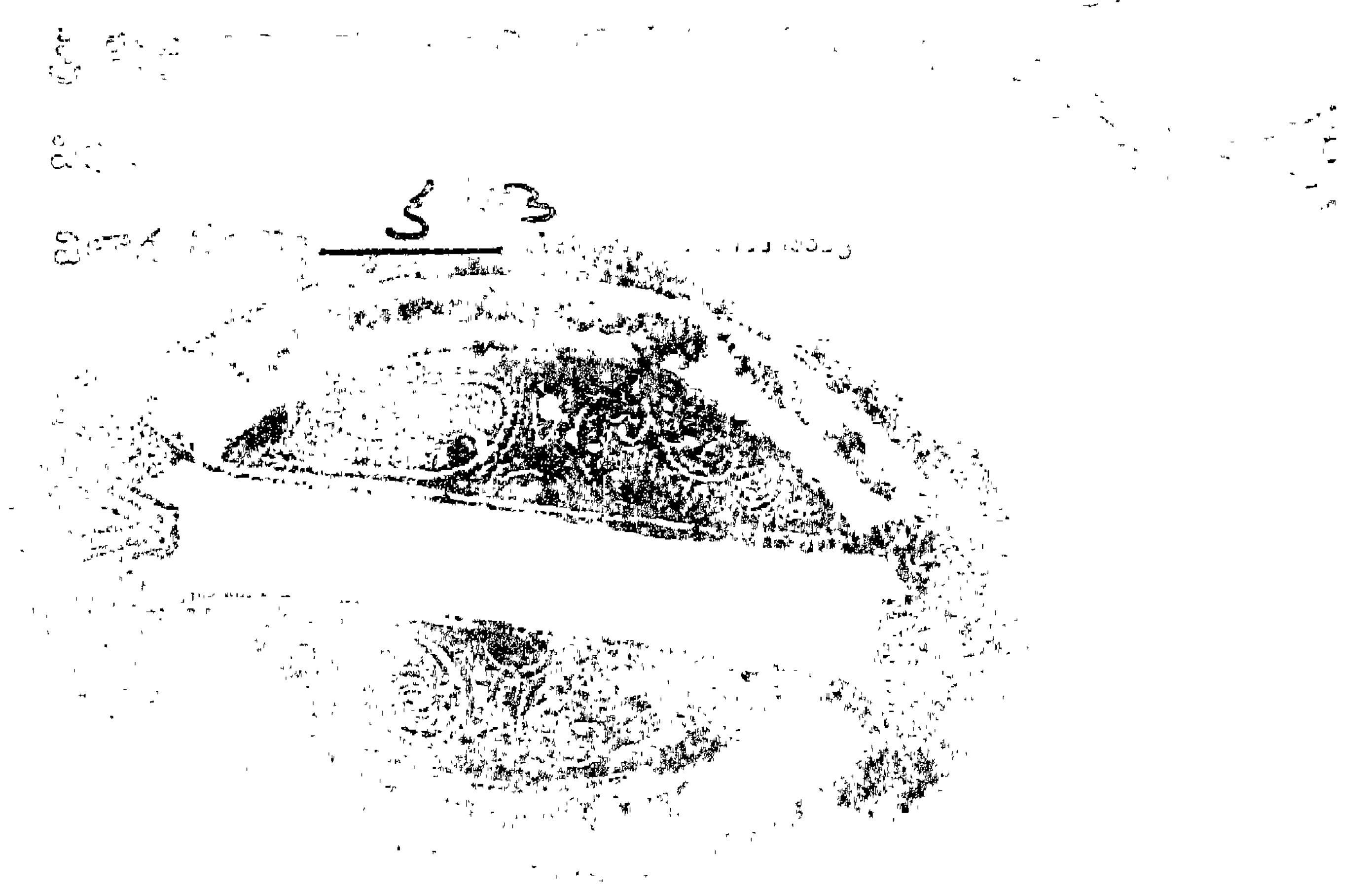
భుజంగప్రయాతము. —

కృపాధారదానేరకృష్ణార్తిదూరా, విపశ్చిజ్జనారాధ్యవేదాంతబోధ్యా
కపాలిస్తుతిస్థేమకల్యాణధామా, రిపుధ్వాంతఘస్రేశ శ్రీ వేంకటేశా. 170

గద్య. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందనప్రసాద సమాసాదితకవితా విచిత్ర మైత్రేయసగోత్ర నృసింహగురుపుత్ర కృష్ణకవిప్రణీతం బైన శకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు శకుంతలాదుష్యంతసంవాదంబును శ్రీవిష్ణుసాక్షాత్కారంబును శ్రీవిష్ణుసంకీర్తనంబును భరతయౌవరాజ్యపట్టాభిషేకంబును శకుంతలాదుష్యంతపునస్సంభోగోపాఖ్యానంబు ననుకథలంగలసర్వంబును దృతీయాశ్వాసము.

శకుంతలాపరిణయము

సమాప్తము.

చెన్నపురి: వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్‌వారి
ఆదిసరస్వతీనిలయముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రితము—1916.

ఆంధ్ర గ్రంథములు.

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆంధ్రభారతము—			
ఆది, సభాపర్వములుగల సంపుటము ,,	...	1	12
ఆరణ్యపర్వముగలసంపుటము ,,	...	1	12
విరాటోద్యోగపర్వములుగలసంపుటము,,	...	1	12
శాంతిపర్వము ,, ,,	...	1	12
ఆదిపంచకము, ఒకటేసంపుటము ,,	...	5	0
ఆంధ్రభారత విమర్శనము	...	0	8
(గ్రంథము 7 సంపుటములలో పూర్తియగును.)			
లంకావిజయము, సటీక	...	1	8
కృష్ణరాయవిజయము, కుమార.ధూర్జటి	...	0	8
భాస్కరరామాయణము, చక్కనికూర్పు	...	2	8
నిర్వచనోత్తరరామాయణము	...	1	4
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి. పాపరాజప్రణీతము, చక్కనికూర్పు		1	8
అచ్చతెనుఁగురామాయణము, శుద్ధప్రతి	...	1	4
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద, చక్కనికూర్పు	...	2	8
గోపీనాథరామాయణము, శ్రీమద్రామాయణమునకు సరియైనపద్యకావ్యము		4	8
మొల్లరామాయణము, చిన్నసైజున పెద్దక్షరములతో చక్కఁగముద్రితము		0	8
వసుచరిత్ర విమర్శనము, అత్యద్భుతములగు క్రొత్తవిషయము లనేకములిందుగలవు.		1	0
వసుచరిత్ర, సవ్యాఖ్యానము	...	2	8
రాఘవపాండవీయము, సటీక, చక్కనికూర్పు	...	1	8
శృంగారనైషధము, శ్రీనాథకవిది	...	0	10
కాశీఖండము ,,	...	1	4
ఆంధ్రభాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఇదివఱకు ముద్రితమైన ప్రతులకన్న అన్నివిధముల బాగుగనున్నది	...	3	0
డిటో మేలుప్రతి, చక్కనిబైండు	...	4	0
డిటో అత్యుత్తమప్రతి	...	5	8
వీరభద్రవిజయము, బమ్మెర. పోతనామాత్యప్రణీతము	...	0	12
మనుచరిత్ర, సటీక	...	1	8
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, క్రొత్తకూర్పు	...	0	8

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆముక్తమాల్యద, సటీక, చక్కనిప్రతి	...	3	0
కళాపూర్ణోదయము, దళసరికాగితములు	...	1	8
నరసభూపాలీయము, అట్టబైండు	...	0	8
విజయవిలాసము, చేమకూర. వేంకటకవి	...	0	4
హరవిలాసము, శ్రీనాథకవిది	...	0	10
బిల్హణీయము, చక్కనికూర్పు	...	0	8
వైజయంతీవిలాసము ,,	...	0	8
రంగరాయచరిత్ర, దిట్టకవి. నారాయణకవిప్రణీతము	...	0	8
రామాభ్యుదయము, అయ్యలరాజు. రామభద్రకవికృతము	...	1	8
నీలాసుందరీపరిణయము, కూచిమంచి. తిమ్మకవికృతము	...	0	8
రసికజనమనోభిరామము, శుద్ధప్రతి	...	0	8
రుక్మిణీపరిణయము ,,	...	0	8
రాజశేఖరవిలాసము, కూచిమంచి. తిమ్మకవిది	...	0	6
పారిజాతాపహరణము	...	0	6
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంకరకవిప్రణీతము	...	0	8
అనిరుద్ధచరిత్ర, కనుపర్తి. అబ్బయామాత్యప్రణీతము	...	0	8
విక్రమార్కచరిత్ర, జక్కనకవిప్రణీతము	...	1	4
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, తరిగొండ. వెంకమ్మప్రణీతము, చక్కనికూర్పు		0	14
పంచతంత్రము, నారాయణకవికృతము	...	0	12
జైమినిభారతము, అశ్వమేధపర్వము, చక్కనికూర్పు	...	0	12
సారంగధరచరిత్ర, చేమకూర. వేంకటకవికృతము	...	0	8
నిరంకుశోపాఖ్యానము	...	0	6
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణకవికృతము	...	0	10
నృసింహపురాణము, ఎఱ్ఱాప్రగడ	...	0	12
ఉత్తరహరివంశము, సోమనాథకృతము	...	1	4
రుక్మాంగదచరిత్ర, ఏకాదశీమాహాత్మ్యము	...	0	8
సులక్షణసారము, సటీక	...	0	8
ఆంధ్రబ్రహ్మాండపురాణము	...	4	0
దసరాపద్యములు	...	0	1
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు, టీకానుక్రమణికాసహితము, కాలికోబైండు		0	12
అప్పకవీయము, చక్కనికూర్పు, అట్టబైండు	...	1	0
డిటో కాలికోబైండు	...	1	10
బసవపురాణము, పిడుపర్తి. సోమనాథకృతము	...	2	0
వేమనపద్యములు, చక్కనికూర్పు	...	0	4
డిటో బ్రౌనుదొరగారి ఇంగ్లీషుతో	...	1	0

		రూ.	అ.
		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
మాతృశతకము	...	0	1
సప్తమస్కంధము, సటీక, చిన్నసైజు	...	1	0
కుచేలోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతము)	...	0	4
డిటో ,, గట్టుప్రభువుకృతము	...	0	6
సుమతిశతకము, సటీక	...	0	2
కుమారీశతకము ,,	...	0	2
దాశరథిశతకము ,,	...	0	4
మానసబోధశతకము ,,	...	0	2
భాస్కరశతకము ,,	...	0	3
కలువాయిశతకము	...	0	2
జకన్నాయకశతకము	...	0	2
కవిచౌడప్పశతకము	...	0	2
నృసింహశతకము	...	0	2
చంద్రశేఖరశతకము	...	0	1
రామలింగేశశతకము, అడిదము. సూరకవిది	...	0	2
కాళహస్తీశ్వరశతకము, ధూర్జటికవిది	...	0	2
కుక్కుటేశ్వరశతకము, కూచిమంచి. తిమ్మకవిది	...	0	2
దేవకీనందనశతకము	...	0	2
కృష్ణశతకము	...	0	2
నారాయణశతకము	...	0	2
కాళహస్తిశతకము ('సాంబశివా మహాప్రభో')	...	0	2
సింహాద్రినారసింహశతకము	...	0	2
భద్రాద్రిరామశతకము, పావులూరి. మల్లనకృతము	...	0	2
ప్రసన్నరాఘవశతకము	...	0	2
చిత్తబోధశతకము	...	0	3
భోగినీదండకము, బమ్మెర. పోతరాజప్రణీతము	...	0	1
గజేంద్రమోక్షము, సటీక, చక్కనికూర్పు	...	0	6
రుక్మిణీకల్యాణము, సటీక, చక్కనిప్రతి	...	0	6
నలోపాఖ్యానము, సటీక, చిన్నసైజు	...	0	6
నలచరిత్ర, ద్విపద	...	0	14
రూపవతి, రాజపుత్రస్త్రీసాహసపుకథ, శ్రీ ఎనమండ్ర. నారాయణమూర్తిగారిది		0	8
శ్రీనాథునివీథినాటకము	...	0	2
రాజయోగసారము, ద్విపద	...	0	4
కన్యాశుల్కము, శ్రీగురజాడ. అప్పారాయకృతము	...	0	12

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
కృష్ణాకుమారినాటకము, శ్రీసీతారామకవిగారిది	...	0	12

వచనకావ్యము

ఆంధ్రవచనభాగవతము, 3 సంపుటములు	...	7	8
సంగ్రహరామాయణము, సులభశైలి, శ్రీ శేషాద్రిశర్మకృతము	...	0	8
సంస్కృతనాటకకథలు, శ్రీసీతారామశాస్త్రికృతము, సులభశైలి	...	0	12
దశకుమారచరిత్రము, శ్రీ ఎనముచింతల. సంజీవరాయశాస్త్రికృతము	...	1	4
శివాజీచరిత్ర	...	0	6
శ్రీరామానుజాచార్యచరిత్ర	...	0	2
శ్రీశంకరాచార్యచరిత్ర, ప్రతిమతో	...	0	2
రామకృష్ణపరమహంసచరిత్ర	...	0	2
బాలగంగాధరతిలకుగారిచరిత్ర, ప్రతిమతో	...	0	2
దాదాభాయినౌరోజీచరిత్ర ,,	...	0	1
ఆనిబిసెంటుచరిత్ర ,,	...	0	1
వివేకానందస్వామి జీవితము, ప్రతిమతో	...	0	1
శ్రీకృష్ణదేవరాయచరిత్ర ,,	...	0	2
స్వామిరామతీర్థజీవితము	...	0	2
సూరతుకాంగ్రెస్సుఉపన్యాసములు	...	0	2
శ్రీగైక్వారుగారి ఉపన్యాసములు	...	0	2
శాలివాహనచరిత్ర	...	0	2
శ్రీబుద్ధచరిత్రము	...	0	4
సోదరినివేదితజీవితము	...	0	2
లార్డుక్లైవు జీవితము	...	0	6
దక్కనుపూర్వకథలు, శ్రీసీతారామశాస్త్రికృతము	...	1	4
మర్యాదరామన్నకథలు, చక్కనికూర్పు	...	0	2
పరమానందశిష్యులకథలు	...	0	3
తెనాలిరామలింగనికథలు, జీవితము	...	0	4
రేచుక్కపగటిచుక్కకథలు	...	0	2
మైరావణచరిత్ర	...	0	2
ఈసబునీతికథలు, క్రొత్తకూర్పు 1-వ భాగము	...	0	6
,, ,, 2-వ భాగము	...	0	8
షేక్స్పియర్ నాటకకథలు, సులభశైలి	...	1	4
అరేబియన్ నైట్స్కథలు, చక్కనికూర్పు	...	1	4
శ్రీగురుజాడ. శ్రీరామమూర్తిగారి ఆంధ్రకవిజీవితములు	...	2	8
తారాభాయి, చక్కనినవల	...	0	12
ఆనందమఠ, నవల, నూతనముద్రితము	...	0	12

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్, 192, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.

ప్రతి 1 కి-రూ. అ.

ఐవన్హో, నవల		...	0	6
మదాలస ,,		...	0	10
టిప్పుసుల్తాన్, నూతనకవితాశైలిని, శ్రీ ఉమాకాంతముగారిచేవిరచితము			1	4
సీతారామము, శ్రీతల్లాప్రగ్గడ. సూర్యనారాయణరావుగారిది		...	1	0
ఉన్మాదిని, నవల		...	0	4
రాధారాణి ,,		...	0	4
దుర్గేశనందని, నవల		...	0	10
నీతిచంద్రిక, చిన్నయసూరిగారిది, చిన్నసైజు	,,	...	0	6
పంచతంత్రము, వచనము, సులభశైలి	,,	...	0	6
రామదాసచరిత్ర, చక్కనికూర్పు, మంచికాగితములు, ఇందు శ్రీరామదాసుగారి ప్రతిమగూడకలదు	,,	...	0	8
ఆంధ్రశబ్దచింతామణి, సటీక, శుద్ధప్రతి	,,	...	0	6
ఆంధ్రభాషాభూషణము	,,	...	0	2
ఆంధ్రభాషార్ణవము, చక్కనికూర్పు	,,	...	0	12
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, సటిప్పణము	,,	...	0	6
బాలవ్యాకరణము, చిన్నయసూరిగారిది	,,	...	0	12
ప్రౌఢవ్యాకరణము, శ్రీసీతారామాచార్యకృతము	,,	...	0	12
అధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు, చక్కనిప్రతి, చిన్నసైజు		...	0	6
అద్వైతసంగ్రహము, వచనము		...	0	2
వాసుదేవమననము, వచనము, చక్కనికూర్పు		...	0	14
శబ్దార్థచంద్రిక, అకారాది ఆంధ్రనిఘంటువు		...	2	8

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

192, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.